

Dr. Mustafa Siba'i

Poslanikov životni put
pouke i poruke

Dr. Mustafa Siba'i

*Fikre
Knihuška
Jelgva*

Poslanikov životni put

pouke i poruke

Naslov originala:

Al Sirah al nabawiyyah: durús wa 'ibar

Autor:

Mustafá al Sibá'i

S arapskog preveo i bilješku o autoru priredio:

Ahmet Alibašić

Recenzija:

prof. Enver Alić

prof. Ibrahim Husić

Lektor:

dr. Remzija Hadžiefendić

Korektori:

Ahmet Alibašić

Velid Draganović

- * *Prevodilac najiskrenije zahvaljuje svima koji su doprinijeli da ovo djelo bude objavljeno.*
- ** *Zabranjeno preštampavanje u komercijalne svrhe bez dozvole prevodioca.*

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

Hvala Allahu, dž.s., koji je poslao poslanike s uputom i dokazima jasnim da ljude iz tmina na svjetlo izvedu i na put Allaha, dž.s., Silnog i Hvaljenog upute. I neka su blagoslov i mir Božiji na Njegova najodabranijeg poslanika i najčasnijeg misionara Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, s kojim je On zapečatio slanje Svojih poslanika a njegov život učinio uzorom svakom vjerniku u svim pitanjima življenja, malim i velikim. S njegovim vjerzakonom je zaključio objavljivanje nebeskih zakona, a njegovu misiju učinio najpotpunijom i najprikladnijom ljudskim potrebama na svakom mjestu i u svakom vremenu.

Neka Bog, dž.s., blagoslovi njega i njegove časne i vjerne drugove, u kojima je On, dž.s., vidio čistotu karaktera, iskrenost vjere i veličinu žrtve, pa ih je počastio učinivši ih dostavljačima misije islama narodima ove planete. Na tom putu oni su svoju krv prolijevali, svoje domove napuštali da bi emanet ispunili i objavu dostavili. Bogu i Njegovu poslaniku su se iskreno predali a čovječanstvo i čojstvo a posebno vjernike zadužili do dana kad će Allah, dž.s., Zemlju i ono što je na njoj naslijediti. Neka je Allahovo zadovoljstvo na njih i na one poslije njih koji ih budu voljeli i bajrak poziva Allahu, dž.s., do Kijametskog dana nosili.

Knjiga koju imate pred sobom predstavlja u stvari bilješke koje sam na brzini i u teškoj bolesti napisao nakon što sam ih, kao predavanja, održao studentima prve godine na Fakultetu islamskoga prava. Namjera mi je bila da ukažem na najznačajnije aspekte uzoritosti Poslanikovog, s.a.v.s., života o kojima bi svaki musliman, dajta, misionar islama i poznavalac islamskog prava trebao dobarano porazmisliti i predočiti ih sebi kako bi se imao čast povoditi za Božijim poslanikom, s.a.v.s., da bi mu se otvorila vrata uspjeha na putu pozivanja ljudi u vjeru, vrata Allahova, dž.s., zadovoljstva i primanja, te kako bi bio ovjekovječen sa Poslanikom u džennetskim perivojima. Allah, dž.s., je kazao:

“Onoga ko se Allahu i Njegovu poslaniku pokorava - On će uvesti u džennetske bašče, kroz koje će rijeke teći. U njima će vječno ostati, a to je uspjeh veliki.” (En-Nisâ', 13)

U "s.a.v.s.", tj. "Sallallahu 'alejhi ve sellem" znači: Neka su blagoslov i mir Božiji na njega (Muhammeda a.s.)! Ovak salavat dajemo kao skraćenicu radi ekonomičnosti ali bi ga kod čitanja trebalo izgovarati u potpunosti. Slično značenje imaju i riječi "alejhisselam"; u tekstu skraćene kao "a.s." - Nap. prev.

U knjizi su obrađene teme kako slijedi:

- A. Uvod, koji ima dvije cjeline:
 - 1. O specifičnosti Poslanikove biografije i koristi njenog izučavanja,
 - 2. O izvorima Poslanikove biografije i pouzdanim djelima iz te oblasti,
- B. Razumijevanje Poslanikove biografije. Ovaj dio sadrži deset poglavlja:
 - 1. poglavlje - Poslanikov, s.a.v.s., život prije poslanstva,
 - 2. poglavlje - Poslanikov život od objave poslanstva do seobe u Abesiniju,
 - 3. poglavlje - Poslanikov život od seobe u Abesiniju do seobe u Medinu,
 - 4. poglavlje - Period od Hidžre do konsolidacije u Medini,
 - 5. poglavlje - Poslanikov, s.a.v.s., pohodi od Bedra do Osvojenja Mekke,
 - 6. poglavlje - Širenje islama na Arabijskom poluotoku nakon Osvojenja Mekke do Alejhisselamove smrti,
 - 7. poglavlje - Poslanikov život od Osvojenja Mekke do preseljenja na Ahiret,
 - 8. poglavlje - Specifičnosti islamskog zakonodavstva u Medini,
 - 9. poglavlje - Poslanikov, s.a.v.s., moral i izmišljotine orijentalista i kršćanskih misionara,
 - 10. poglavlje - Uticaj Božijeg poslanika i njegove misije u svijetu.

Molim Allaha, dž.s., da mi u ovoj žurbi podari sabura u radu na Poslanikovo biografiji koja će pomoći ostvarenju željenog cilja od izučavanja ovog predmeta na Fakultetu islamskog prava. A taj cilj je, prije svega, studentima i studenticama omiliti proučavanje životopisa njihova poslanika kako bi postali nosiocima njegovih ideja i poruka što će ih učiniti primjerom drugima u ustrajnosti, čistoti življenja i ljepoti pozivanja boljemu, dok se lik Poslanika, s.a.v.s., ne vrati među muslimane kao svjetlost koja će rastjerati tminu u njihovu životu, uliti žar i toplinu u njihova srca, njihove umove i ponašanje, a islamskom društvu podariti njegovu uzoritost i čistotu koja će ga iznova učiniti sposobnim da povede narode. Biće to drugo ostvarenje Allahovih riječi o nama: **“Vi ste najbolji narod koji se ikad pojavio; tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvrćate i u Allaha vjerujete.”**

(Alu 'Imran, 110)

A - Specifičnost Poslanikove biografije

Poslanikova biografija objedinjuje nekoliko osobenosti koje njeno izučavanje čine historijskim, umnim i duhovnim užtkom. Međutim, te osobenosti u isto vrijeme čine njeno izučavanje obaveznim za one koji žele upoznati Šeriat, ali i za dalje i reformatore društva. To studiranje će im omogućiti da ljudima predstavu Šeriat na takav način da ga ovi vide kao utočište u kojem mogu potražiti spasa kad se putevi zamrse, postanu nejasni i kad hoću života zaprijetu. To će otvoriti srca ljudi i njihove umove pred daljama a željeni preporod učiniti bližim i korjenitijim. Najizrazitija obilježja Poslanikove biografije ćemo sažeti u sljedećih nekoliko tačaka.

Prvo: Poslanikova biografija, ili "sira", najvjerodostojniji je izvještaj o životu jednog poslanika ili velikog reformatora. Do nas je dospjela najpouzdanijim znanstvenim metodama, koje je nemoguće opovrgnuti, kako ćemo to vidjeti u poglavlju o izvorima te biografije. Oni ne ostavljaju mjesta sumnji kad su u pitanju najznačajniji momenti i najvažniji događaji njegova, s.a.v.s., života te nam omogućuje da saznamo šta joj je to pridodato u kasnijim stoljećima od raznoraznih događaja i mudžiza-čuda, od strane nekih umova koji su željeli Poslaniku, s.a.v.s., pripisati više čuda nego li mu ih je sam Allah, dž.s., podario.

Uopće, stepen vjerodostojnosti Poslanikove biografije toliki je da ne ostavlja prostora sumnji, što nije slučaj ni sa jednom biografijom prijašnjih poslanika. O Musau, a.s., imamo pouzdanih vijesti koje su se izmiješale sa židovskim izmišljotinama i izmjenama tako da nismo u mogućnosti osloniti se na postojeći Tevrat (Stari zavjet) ako bismo htjeli rekonstruirati vjerodostojnu biografiju Musaa, a.s. Mnogi kritičari, čak i na Zapadu, izražavaju sumnju u neke knjige Starog zavjeta. Neki od njih tvrde da pojedine knjige Starog zavjeta nisu zabilježene za života Musa, a.s., niti pak neposredno nakon njegove smrti, već dugo vremena poslije, te da se ne zna njihov autor. Ovo je samo po sebi dovoljno za osnovanu sumnju u autentičnost biografije Musa, a.s., koju nalazimo u Starom zavjetu. Zbog toga musliman ne vjeruje ništa od toga za što nejma potvrde u časnoj Knjizi ili vjerodostojnoj Poslanikovoj tradiciji, Sunnetu.

Sličan problem je i sa životopisom Isaa, a.s. Evanđelja koja su danas priznata kod kršćanskih crkava zapisana su stotinama godina poslije Isaa, a.s., a uz to su odabrana bez znanstvene studije između stotina evanđelja koja su tada bila u posjedu kršćana. Ni autorstvo ovih evanđelja nije naučno utvrđeno da bi ih čovjek mogao mirne savjesti prihvatiti. Naprotiv, ona ne sadrži neprekinuti lanac kazivača koji bi dosegao do autora. Uz to, zapadni kritičari se razilaze u pitanju imena nekih autora: ko su oni i u kojem stoljeću su živjeli?

Ako je ovakva situacija sa biografijama velikih poslanika, ključnim ličnostima najraširenijih vjera u svijetu, logična je mnogo veća sumnja u autentičnost životopisa protagonista drugih, manjih vjera i filozofija koje takode imaju na stotine sljedbenika u svijetu, kao što su Buda, Konfučije i dr. Predaje koje njihovi sljedbenici prenose o njima, sa znanstvenog stajališta neimaju značajnije osnove. Radi se o predajama koje svećenici prenose jedni od drugih, pri čemu u svakoj generaciji bude pridodato nešto od praznovjerja i legendi koje zdrav razum, oslobođeni vjerskog fanatizma, ne može prihvatiti.

Tako dolazimo do spoznaje da je najvjerodostojnija, najutemeljenija i sukcesivnim lancem prenosilaca jedino sačuvana biografija Muhammeda, s.a.v.s.

Drugo: Život Božijeg, poslanika, s.a.v.s., rasvijetljen je u svim njegovim fazama, od ženidbe oca mu Abdullaha majkom Aminom, pa sve do smrti. Puno toga znamo o njegovu rođenju, djetinjstvu, mladosti, izvorima prihoda prije poslanstva, njegovim putovanjima van Mekke i sve tako dok ga Allah, dž.s., nije odabrao za poslanika. Od tog momenta naša saznanja o njemu postaju preciznija, jasnija i potpunija iz godine u godinu. Sve ovo njegovu biografiju čini jasnom do u detalje, ili kako su to neki kritičari na Zapadu rekli: "Muhammed je jedina ličnost rođena pod svjetlošću sunca.", aludirajući pri tom na precizna saznanja o njegovom životnom putu od rođenja do smrti. Tako nešto ne nalazimo ni kod jednog od prijašnjih poslanika. O Musaovu, a.s., djetinjstvu, mladosti i načinu života prije poslanstva ne znamo ništa, a tek nešto malo znamo o njemu poslije poslanstva, što nam ne da je potpunu sliku njegove ličnosti. Slično možemo reći i za Isaa, a.s., o čijem djetinjstvu ne znamo ništa više od onoga što navode sadašnja Evanđelja o njegovu ulasku u židovski hram kad je raspravljao sa njihovim rabinima. To je ujedno i jedini događaj koji se spominje o njegovu djetinjstvu. O Isau, a.s., poslije poslanstva znamo samo ono što je najuže vezano za njegov misionarski rad, a vrlo malo o načinu njegova života. Ostatak njegova života zastiru oblaci guste magle.

Dakako da se ova parcijalnost ne može porediti sa decidnim navođenjem pojedinosti u vjerodostojnim izvorima o Poslanikovu životu, pojedinosti kao što su ishrana, stajanje, sjedenje, odjeća, fizionomija, izgled, način izražavanja i ophođenja prema porodici, odnosno pojedinosti o ibadetu, namazu, druženju sa ashabima. Čak šta više, ravije ili prenosioci Tradicije u svojoj detaljnosti idu dotle da nam spominju broj bijelih dlaka u Poslanikovoj kosi i bradi. Neka su, blagoslov i mir Božiji na njega!

Treće: Sira Božijeg poslanika kazuje o čovjeku koga je Allah, dž.s., počastio misijom poslanstva ne pokušavajući ga izvući iz okvira njegove ljudske naravi niti njegov život vezati za mitove. Ona mu ne pripisuje svojstva božanstva, ni u maloj ni u velikoj mjeri. Kad sad uporedimo ovo sa onim što kršćani govore o Isau, a.s., budisti o Budi i idolopoklonici o svojim božanstvima,

ukazuje se jasna razlika između biografije Muhammeda, s.a.v.s., i biografija spomenutih ličnosti. Posljedica svega jeste veoma slab utjecaj tih ličnosti na društveni i privatni život njihovih sljedbenika. Prizivanje i pripisivanje božanske naravi Isau, a.s., i Budi iste čini nedostižnim uzorom za čovjeka u njegovom privatnom i javnom životu. Nasuprot tome, Muhammed, s.a.v.s., je bio i ostaje realan ljudski uzor, ideal i najbolji primjer svakom ko želi živjeti sretno i časno, u dubini svoje duše, u porodici i u društvu. Otuda Allah, dž.š., u Svojoj plemenitoj Knjizi i kaže: **“Vi u Allahovom poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onome svijetu...”** (El-Ahzab, 21)

Četvrto: Biografija Božijeg poslanika obuhvata sve aspekte ljudskog života. Ona nam kazuje o Muhammedu, s.a.v.s., kao čestitom i povjerljivom mladiću prije nego li ga je Allah, dž.š., dž.š., i odabrao za poslanika. Zatim nam govori o misionaru koji traži najbolje metode pozivanja kako bi ono bilo prihvaćeno, ulazeći posljednje atome snage u dostavljanju objave. Potom nas izvještava o njemu kao vladaru koji zavodi najpravednije i najefikasnije zakone u svojoj državi, i nad istom danonoćno bdije garantirajući joj tako uspjeh. U njoj čitamo o nježnom mužu i osjećajnom ocu uzoritog ophođenja, koji zna svoje dužnosti i prava kao suprug, i roditelj, a onda i o vaspitaču i upućivaču koji brine o odgoju svojih drugova poklanjajući im dio sebe, dio svoje duše, dio svoga duha, što ih je podstaklo da ga pokušaju slijediti i u sitnim kao i u velikim pitanjima života. Ona nam ne propušta kazivati o poslaniku koji vodi računa o svojim prijateljskim obavezama, ispunjava ih i uljudno se ponaša, zbog čega ga njegovi sljedbenici vole kao i same sebe, a više nego li svoje porodice i svoju rodbinu. I na kraju ona nam govori i o hrabrom ratniku pobjedonosnom vođi, uspješnom političaru, povjerljivom komšiji i čovjeku koji svoja obećanja ispunjava.

Ukratko, biografija Muhammeda, s.a.v.s., obuhvata sve aspekte ljudskog življenja u društvu, što Alejhisselama čini velikim uzorom svakom vođi, ocu, suprugu, prijatelju, odgajatelju, političaru, predsjedniku države, itd. Tako nešto ne pruža biografija ni jednog poslanika, utemeljitelja vjere ili filozofije ni u bližoj ni u daljoj prošlosti. Musa, a.s., je primjer vođe koji je izbavio svoj narod iz ropstva i dao im zakone i načela koja drugima ne mogu biti od koristi. Međutim, u njegovu životopisu mi ne nalazimo ništa što bi ga učinilo uzorom ratnicima, pedagogima, političarima, predsjednicima, roditeljima i muževima. Isa a.s., je asketski misionar koji je napustio dunjaluk a da nikada nije imao ni novaca ni kuće, ni imetka. U njegovoj biografiji koju danas nalazimo kod kršćana on ne predstavlja ratnog vođu, predsjednika države, roditelja ili pak muža (jer se nikada nije ženio), a ni zakonodavca niti bilo što drugo što nalazimo u biografiji Muhammeda, s.a.v.s. Isto možemo reći i za

Budu, Konfučija, Aristotela, Platona, Napoleona, i druge velikane ljudske povijesti. Oni nikako ne mogu biti idealom, a ako i mogu, onda je riječ o njihovoj uzoritosti u samo jednoj od oblasti ljudskog življenja u kojoj su se posebno istakli i po kojoj su postali poznati. Jedina povijesna ličnost koja može biti uzor ljudima različitih životnih opredjeljenja jeste Muhammed, s.a.v.s.

Peto: Poslanikova biografija nam pruža nepobitni dokaz istinitosti njegove misije i poslanstva. To je kompletna biografija čovjeka koji je snagom svoga poziva išao iz pobjede u pobjedu; ne putem mitova i čuda, nego čisto prirodnim putem. Vidimo ga da je pozivao - pa bio mučen, dostavio je objavu - pa je našao pomagače; bio je prisiljen na rat - pa se borio. Uopće, bijše mudar i uspješan u rukovođenju. Kad mu je došao smrtni čas, cijelo Arabijsko poluostrvo je vjerovalo u njegov poziv iz ubjedenja, a ne prisilom ili vojnim porazom. Onaj ko poznaje tadašnje običaje i vjerovanja Arapa; sve ono čime su se suprotstavljali Poslanikovu pozivu, uključujući tu i pokušaj atentata, znajući uz to da Alejhisselam nije plaćao svoju vojsku ni u jednoj bici u kojoj je pobijedio i imajući na umu kratkoću vremenskog razdoblja od svega dvadeset i tri godine koliko je trajala Poslanikova misija, - taj mora biti ubjeden u to da je Muhammed, s.a.v.s., uistinu Božiji poslanik i da su postojanost, snaga, utjecaj i pobjeda koju mu je Allah, dž.š., dao, posljedica njegova poslanstva. Jer, zašto bi Bog, dž.š., ovakvom, u povijesti jedinstvenom podrškom pomogao nekog ko laže na Njega?

Tako nam sira Muhammeda, s.a.v.s., čisto racionalnim metodom dokazuje istinitost njegova poslanstva. Čuda ili mudžize, koje je imao nisu bile osnova u širenju i prihvatanju njegova poziva kod Arapa. Nasuprot tome, mi kod Alejhisselama ne nalazimo nijedno čudo koje je bilo uzrokom da tvrdoglavci nevjernici povjeruju. S obzirom na to da su osjetilne mudžize² dokazom samo onome ko ih je vidio, to je sigurno da su svi muslimani koji nisu vidjeli Poslanikove mudžize niti su bili njihovim svjedocima, povjerovati u istinitost njegova poslanstva zbog neoborivosti racionalnih dokaza koji podupiru njegovo, s.a.v.s., poslanstvo. Jedan od takvih dokaza je i Kur'an časni; racionalno čudo koje obavezuje svakog umnog i nepristrasnog čovjeka da povjeruje u Muhammedovu, s.a.v.s., iskrenost u tvrdnji da je poslan od Boga. Sve dosad rečeno se upotpunosti razlikuje od biografija prijašnjih poslanika koje se nalaze "sačuvane" kod njihovih sljedbenika. Naime, one kazuju da su ljudi vjerovali tim poslanicima kad bi vidjeli čuda sa kojima su dolazili, a da racionalno ne presude o načelima njihovih poziva i tek im se onda pokore.

2) Postoje dvije vrste mudžiza. To su: 'el-mu'džizetu-l-'aklije' ili racionalna mudžiza, te 'el-mu'džizetu-l-hissije' ili osjetilna mudžiza. Primjer prve vrste jeste Kur'an, a primjer druge jesu Musa, alejhisselamov štap i miže spomenute mudžize Isa, a.s. - Nap. prev.

Najbliži primjer u tom pogledu je Mesih, Isa, a.s. Naime, Allah, dž.s., nam u Kur'anu šalje obavijest da je on kao potporu svome prvom pozivu upućenom Jevrejima, a da bi mu povjerovali, liječio gubave i slijepce, ozdravljivao bolesne, oživljavao mrtve i govorio im o onome što jedu i u domovima svojim sakupljaju. Svakako da je sve spomenuto Mesih izveo uz Allahovu dozvolu. Postojeća Evandjelja nam navode kako su sama čuda bila uzrokom vjere čitavih naroda. Ali, oni nisu povjerovali u to da je on poslanik, kako to Kur'an kazuje, već da je Bog i sin Božiji! Bože, ti nas sačuvaj! Kršćanstvo se poslije Isaa, a.s., proširilo zahvaljujući čudima, a najveći dokaz za to se nalazi u knjigama o životu i djelu poslanika, tako da možemo slobodno reći da je kršćanstvo, onako kakvim ga vjeruju njegovi sljedbenici, vjera koja je uspostavljena na čudima a ne na racionalnom ubjedenju. Ovdje nam se jasno ukazuje specifičnost Poslanikove, s.a.v.s., biografije, po kojoj Muhammedu, s.a.v.s., nije niko povjerovao zbog njegovih mudžiza, nego zbog racionalne i duhovne ubjedenosti u ono s čim je došao. Pa i ako je Allah, dž.s., počastvovao Svoga poslanika nekim mudžizama, to mu je učinilo samo iz počasti te da bi ušutkao njegove ohole protivnike.

Onaj ko dobro poznaje Kur'an primjetit će da se on u metodi uvjerenja i ubjedenja oslanja prije svega na racionalno prosuđivanje, osjetilne dokaze veličanstvenog Allahovog stvaranja i potpuno saznanje o Vjerovjesnikovoj, s.a.v.s., nepismenosti što njegov dolazak sa Kur'ani kerimom svrstava u dokaze vjerodostojnosti njegove poslaničke misije. Kaže Allah, dž.s.:

"I govore: 'Zašto mu od Gospodara njegova nisu neka čuda poslana?' Reci: 'Čudesa su jedino u Allaha, a ja samo jasno opominjem'. A zar i nije dosta to što Mi tebi objavljujemo knjigu koja im se kazuje; u njoj je, doista, blagodat i pouka narodu koji je vjeruje." (El-Ankebūt, 50-51)

A kad su nevjernici Kurejša prešli granicu u traženju čuda od Poslanika, s.a.v.s., kao što su radili i prijašnji narodi, Allah, dž.s., naređuje Svome miljeniku da im odgovori riječima: **"Hvaljen neka je Gospodar moj! - Zar ja nisam samo čovjek, poslanik?"** (El-Isrâ', 93)

Poslušaj o ovome i Božije riječi iz iste sure! **"I govore: 'Nećemo ti vjerovati sve dok nam iz zemlje živu vodu ne izvedeš; ili dok ne budeš imao vrt od palmi i loze pa da kroz njega svukuda rijeke provedeš; ili dok na nas nebo u parčadim' ne oboriš kao što tvrdiš; ili dok Allaha i meleke kao jamce ne dovedeš; ili dok ne budeš imao kuću od zlata; ili dok se na nebo ne popneš; a nećemo ti vjerovati ni da si se uspeo sve dok nam ne doneseš knjigu da je čitamo'. Reci: 'Hvaljen neka je Gospodar moj! - Zar ja nisam samo čovjek, poslanik?'"**

Tako Kur'an jasno i nedvosmisleno tvrdi da je Muhammed, s.a.v.s., čovjek, poslanik, koji se u pozivu svojoj vjeri ne oslanja na čuda nego se obraća srcima i umovima ljudi: **"Onome koga Allah želi da uputi - On srce njegovo prema islamu raspoloži..."** (El-En'am 125)

B. Izvori Poslanikove biografije

Glavni i najpouzdaniji izvori Poslanikove biografije svode se na četiri:

1. Kur'an časni

To je glavni izvor iz kojeg izvodimo osnovne konture Poslanikova, s.a.v.s., života. Kur'an, naime, spominje Alejhisselamovo djetinjstvo: **"Zar nisi siročić bio, pa ti je On utočište pružio, i za pravu vjeru nisi znao, pa te je On na pravi put uputio?"** (Ed-Duha, 6-7) Zatim se dotiče njegovog visoko plemenitog morala: **"Ti si, zaista, najljepše čudi."** (El-Kalem, 4) On govori i o nevoljama, patnjama koje je Poslanik, s.a.v.s., susretao na putu pozivanja u islam, te o mušričkim, mnogobožničkim optužbama Alejhisselama za sihr, čaroliju i ludilo, čime su htjeli odvratiti ljude od vjere u Boga. Kur'an spominje i Hatidžu, r.a., kao i najvažnije ratne pohode u koje se Alejhisselam upustio poslije Hidžre, kao što su: Bedr, Uhud, Hendek, Ugovor na Hudejbiji, Osvojenje Mekke i Hunejn. On govori i o nekim mudžizama Božijeg poslanika, s.a.v.s., kao što su isrâ' i mi'râdž. Ukratko, Kur'an spominje mnoge događaje iz Muhammed alejhisselamova života. Uzmemo li u obzir činjenicu da je plemenita Knjiga najpouzdanija knjiga na Zemlji i da je prenosi toliko ljudi da razuman čovjek ne može posumnjati u vjerodostojnost i historijsku utemeljenost njenih tekstova, onda je jasno da je to što Kur'an spominje o Poslanikovu, s.a.v.s., životu najvjerodostojnije što imamo u toj oblasti.

Zapažamo da se Kur'an ne dotiče detalja i pojedinosti tih događaja već ih samo okvirno spominje. Tako, recimo, kad govori o nekoj bici on ne navodi njene uzroke, broj muslimana i mušrika (mnogobožaca), niti broj poginulih i zarobljenih mušrika, već govori o poukama, porukama i opomenama iz te bitke. To je, inače, kur'anski metod i u kazivanju o prijašnjim narodima i poslanicima. Zbog toga se ne možemo ograničiti samo na kur'anske tekstove ako želimo formirati potpunu i cjelovitu sliku Poslanikova, s.a.v.s., života.

2. Vjerodostojna Poslanikova tradicija

Ova tradicija je sadržana u djelima velikana Hadisa kojima je priznata autentičnost i utemeljenost u islamskom svijetu, a to su: 'El-Kutubu-s-sitte' ('Šest knjiga'): Sahih od El-Buhârija, Sahih od Muslima, Sunen od En-Nesâfija, Sunen Ebû Dâvûda, Sunen Ibn Mâdžđe i Džâmi' od Et-Tirmizija. Njima se dodaju i Muvetta' imami Málika te Musned imami Ahmeda. Ove knjige, a posebno Buharijeva i Muslimova, na najvećem su stepenu pouzdanosti, utemeljenosti i provjerenosti. Što se ostalih tiče, u njima ima sahih (vjerodostojnih), hasen (dobrih) i da'if (slabih) hadisa.

Iz ovih djela koja uglavnom obrađuju najveći dio Alejhisselamova života, njegovih djela, bitaka i događaja, možemo formirati cjelovitu, mada ponekad nepotpunu sliku o njegovu, s.a.v.s., životu. Ono što podkrepljuje naše povjerenje u ove izvore jesu spojeni lanci prenosilaca koji sežu do ashaba³, koji su se družili sa Poslanikom, s.a.v.s., i sa njim život proveli, do ljudi kojima je Allah, dž.š., Svoju vjeru pomogao i koji su sazrijevali i bili odgajani pod budnim okom Božijeg poslanika, s.a.v.s., i tako postali najčestitija, imanski najjača, u govoru najiskrenija, duhovno i umno najzrelija generacija u povijesti. Zbog toga sve ono što nam se od njih prenosi zdravim i neprekinutim senedom, lancem prenosilaca moramo prihvatiti kao historijsku zbilju bez imalo sumnje. Tendenciozni orijentalisti i muslimani koji su se zbog svog slabog imana i općaranošći Zapadom i njegovim učenjacima povelili za njima, pokušavaju unijeti sumnju u vjerodostojnost hadiskih zbirki koje imamo, kako bi odatle počeli rušiti Seriat i izazivati sumnju u historijske događaje iz života Muhammeda, s.a.v.s. No, Allah, dž.š., koji se obavezao da će čuvati ovu vjeru pripremio je one koji će im odgovoriti i opovrgnuti njihove neutemeljene tvrdnje. U svojoj knjizi "Tradicija i njeno mjesto u islamskom zakonodavstvu" (Es-Sunnetu ve mekânetuhâ fi-t-tešrî'i-l-islâmî) dotakao sam se napora koje su naši učenjaci uložili u pročišćavanju Sunneta. Naveo sam sumnje orijentalista i njihovih sljedbenika te ih znanstveno opovrgao. Molim Allaha da me učvrsti i da moj trud učini od mojih dobrih djela na dan kad ona pred Njega budu iznesena!

3. Arapska poezija iz vremena Alejhisselama

Poznato je da su mnogobožci napadali Poslanika, s.a.v.s., preko svojih pjesnika te su muslimanski pjesnici kao što su: Hassân ibn Sâbit, 'Abdullah ibn Revvâha, i drugi bili prisiljeni da im uzvrate istom mjerom. Djela iz književnosti i sire koja su napisana poslije tog doba sadrže veliki dio te poezije iz koje možemo izvući brojne podatke o sredini u kojoj je živio Poslanik, s.a.v.s., i u kojoj je poziv Allahu, dž.š., na svom samom početku doživio puni procvat.

4. Biografska djela

Drugovi Muhammeda, s.a.v.s., su onima iza sebe prenosili vijesti o događajima iz njegova, s.a.v.s., života. Neki od njih bijahu posvetili posebnu pažnju detaljima tih događaja. Tu tradiciju prenošenja nastaviće i njihovi sljedbenici, tabi'ini⁴ koji su te vijesti počeli i bilježiti. Među njima je bilo i onih

3) Riječ 'ashab' je plural riječi 'sâhib' što znači drug, prijatelj, pratilac... a u islamskoj tradiciji se ashabom naziva osoba koja se sreća sa Poslanikom, vjerujući u njegovo poslanstvo i na tom ostala do kraja života. - Nap. prev.

4) 'Tabi'in', što znači 'sljedbenik' je osoba koja se sreća sa bar jednim ashabom, ali ne i sa Muhammedom, alejhisselam. - Nap. prev.

koji su se potpuno posvetili tom poslu, kao što su: Ebân ibn 'Usmân ibn 'Affân (32-105 h.), koji je sakupljao Tradiciju, Hadis u vrijeme halife Omer ibn 'Abdul'Aziza po njegovu nalogu, te 'Asim ibn 'Umer ibn Katâde el-Ensâri (um. 129 h.).

Poslije njih brigu o siri preuzimaju njihovi nasljednici, etbâ'i-ttâbi'ini koji će početi pisati zasebna djela u ovoj oblasti. Među najpoznatije prve pisce sire ubrajaju se Muhammed ibn Ishâk ibn Jesâr (um. 152 h.). Većina stručnjaka Hadisa se slaže u tome da je on bio pouzdan prenosilac hadisa i povijesnih događaja, izuzimajući Malika i Hišama ibn 'Urveta ibn ez-Zubejra koji su se negativno izjasnili o Ibn Ishaku. Većina stručnjaka smatra da je razlog ovakvog njihova stava bila lična netrpeljivost između njih dvojice i Ibn Ishaka.

Svoje djelo "El-Megâzi" ("Vojni pohodi") Ibn Ishak je sastavio od predaja koje je sam čuo u Medini i Egiptu. Nažalost, ono do nas nije doprlo, već je nestalo sa ostalim vrijednim tradicionalnim blagom koje je nepovratno propalo. Sadržaj djela je ipak sačuvan preko poznatog Hišamova rada iz ove oblasti, koji je sadržaj tog djela preuzeo od svog šejha El-Bukâfja, jednog od najpoznatijih Ibn Ishakovih učenika.

Siretu Ibn Hišam (Poslanikov životopis Ibn Hišama)

Ibn Hišam je ustvari Ebû Muhammed 'AbdulMelik ibn Ejjûb el-Himjeri. Odrastao je u Basri, a umro 213. ili 218. po H. Svoje djelo "Poslanikov životopis" sastavio je od predaja koje je čuo od svog učitelja El-Bukâfja a ovaj od Ibn Ishaka, te od onoga što je čuo od drugih učitelja a što Ibn Ishak nije spomenuo. Ono što je Ibn Ishak prenosio, a što se nije slagalo s njegovim intelektualnim ukusom i kritičkom naravi, on je izostavio, tako da njegovo djelo predstavlja jedno od najpouzdanijih i najpreciznijih ostvarenja u ovoj oblasti. Djelo je naišlo na izuzetan prijem u masama te su ga, pripisujući ga Ibn Hišamu po njemu i prozvali "Siretu Ibn Hišam". Ovo djelo prokomentirala su dva poznata učenjaka islamske Španije, Es-Suhejli (508-581 h.) i El-Hašeni (535-604 h.).

Tabekat Ibn Sa'd (Generacije Ibn Sa'da)

Puno ime mu je Muhammed ibn Sa'd ibn Meni' ez-Zehri. Roden je u Basri 168. g. po H. a umro u Bašcâdu 230. g. po H. Bio je pisar kod Muhammed ibn 'Umera el-Vâkidija, velikog poznavaoća ratnih pohoda Božijeg poslanika i njegove biografije (130-207 h.). U ovom svom djelu Ibn Sa'd je naveo imena ashaba, tabi'ina i ostalih prethodnika ovog časnog Ummeta po generacijama, plemenima i mjestima, a nakon što je obradio život Alejhisselama. Njegovo djelo se smatra jednim od najpouzdanijih iz ranog perioda i djelom koje spominje najviše ashaba i tabi'ina.

Tarihu-t-Taberi (Povijest Et-Taberija)

Sam Taberi se smatra pouzdanim prenosiocem. Međutim, navodi puno slabih i lažnih predaja zadovoljavajući se pri tom navođenjem lanca prenosilaca, čiji je stepen pouzdanosti bio poznat u njegovo vrijeme. Tako on bilježi mnoge predaje od Ebû Muhnifa, koji je bio pristrasni šij'ija, obavezno navodeći njegovo ime. Kao da se Taberi tako htio ograditi i odgovornost prebaciti na Ebu Muhnifa.

Kasniji razvoj pisanja u oblasti sire

Poslije ovoga dolazi do daljnjeg napretka u pisanju u oblasti sire. Pojedini aspekti i teme iz Poslanikova života bivaju obrađene u zasebnim djelima kao što su: "Delâilu-n-nubuvve" (Dokazi poslanstva) El-Asbihânija, zatim "Es-Šemâilu-l-muhammedijje" (Muhammedove osobenosti) Et-Tirmizija, "Zâdu-l-me'âd" (Opskrba za Ahiret) Ibn Kajjima el-Dževzija, "Es-Šifâ" (Iscjeljenje) Kâdî'ljâda, "El-Mevâhibu-l-ludeniyye" (Božanski darovi) El-Kastalânija, koje je Ez-Zerkânî (um. 1122 h.) prokomentirao u djelu od osam svezaka.

Još uvijek učenjaci pišu o životu Muhammeda, s.a.v.s., na savremen način koji odgovara ukusu sinova ovoga doba. Jedno od najpoznatijih takvih djela jeste "Nûru-l-jekîn fi sireti sejjidi-l-murselin" (Svjetlo izvjesnosti u biografiji prvaka poslanika) šejh Muhammeda el-Hudrija, Allah, dž.s., mu se smilovao. Djelo je naišlo na dobar prijem a njegovo izučavanje ušlo u programe brojnih islamskih škola diljem svijeta.⁵

5) Među savremenim ostvarenjima iz ove oblasti na arapskom jeziku posebno se ističu:

- "El-Menhedžu-l-hareki li-s-siretin-nebevijje" od Munir Muhammed el-Gadâta,

- "Fikhus-sire" od šejh Muhammeda el-Gazâlîja,

- "Fikhu-s-sire" od dr. Muhammed Se'îd Ramadana el-Bûtîja,

- "Muhammed: resulullah" od Muhammed es-Sâdik 'Arđžuna,

- "Es-Siretu-n-nebevijjetu fi dav'i-l-mesâdiri-l-asliyye" od dr. Muhammed Mehdi Rizkullah Ahmeda,

- "Siretu Hâtemi-n-nebujjin" od Ebu-l-Hasen 'Alî el-Haseni en-Ne'evija,

- "Es-Rehiku-l-mahtûm" (Zapečaćeni džennetski napitak) od El-Mubârekfârîja,

- "Muhammed, a.s." (1-2) od Muahmmeda Hamidullaha,

- "Hajâtu Muhammed" (Muhammedov život) od Muhammeda Hejkela.

Posljednja tri djela su prevedena na bosanski jezik a tim isto prijevod posljednjeg djela, koga je preveo rahmetli hfz. Ibrahim Trebinjac, do danas nije objavljen. -Nap. prev.

Prvo poglavlje:

MUHAMMEDOV, A.S., ŽIVOT PRIJE POSLANSTVA

I. Povijesni događaji

Pouzdanе vijesti о životu Poslanika, s.a.v.s., prije poslanstva obavještavaju о sljedećim događajima:

1. Muhammed, s.a.v.s., je rođen u najuglednijoj arapskoj porodici. Potiče iz najuglednijeg ogranka Kurejšija, najcjenjenijeg arapskog plemena, a ujedno i najčasnijeg. Ibn 'Abbâs, r.a., prenosi da je Božiji poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kad je Allah stvorio ljude stvorio me je među najboljim od njih, u najboljem od svih njihovih rodova, i u boljem od dva najbolja roda. Zatim je odabrao plemena - pa me stvorio u najboljem plemenu. Potom je odabrao porodice - pa me stvorio u najboljoj. Ja sam najbolji od ljudi po porijeklu i krvi." (Hadis je zabilježio Tirmizi sa sahih senedom.)

Zbog ugleda Poslanikova, s.a.v.s., roda u plemenu Kurejš ne nalazimo da je njegovo porijeklo bilo predmetom klevetanja, mada je Alejhisselam bio potvaran i klevetan za mnoge druge stvari.

2. Muhammed, s.a.v.s., je odrastao kao siročće, jetim. Otac mu 'Abdullah umro je kad je Muhammed bio tek dvomjesečni plod u utrobi svoje majke, a kad je navršio šest godina umire mu i majka Amina, tako da je Alejhisselam u svom djetinjstvu osjetio svu gorčinu nedostatka roditeljske ljubavi i pažnje. Brigu о njemu preuzima djed mu 'Abdumuttalib. No, i on uskoro umrije. Poslanik, s.a.v.s., je tad imao osam godina. U svoje okrilje ga uzima njegov amidža Ebu Talib kod kojeg ostaje sve dok nije stasao i osnažio. Kur'an njegovo djetinjstvo bez roditelja spominje u ajetu: "Zar nisi siročće bio pa ti je on utočište pružio?" (Ed-Duha, 6)

3. Prve četiri godine svoga djetinjstva Poslanik je proveo u pustinji plemena Benû Sa'd. To mu je pomoglo da bude stasit, zdrava tijela, odvažna srca te da još u ranoj mladosti upozna klasični arapski jezik i vještinu jahanja. Njegov talenat je došao do punog izražaja u tišini i čistini pustinje, pod svjetlošću njena sunca i na čistoti njena zraka.

Još u mladosti kod njega se javljaju znaci plemenitosti a na njegovu licu su se nazirali znaci oštromnosti, što ga je činilo dragom svakom ko bi ga vidio. Tako kad bi, još kao dječak, sjeo na prostirku svoga djeda 'Abdumuttaliba, niko više od njegove djece (Poslanikovih amidža) ne bi sjedao na nju. Ako bi njegove amidže pokušale da ga udalje sa nje, 'Abdumuttalib bi im govorio: "Ostavite moga sina! Tako mi Boga, on će imati veliku ulogu."

4. U svojoj mladosti Poslanik je čuvao stada Mekelija za sitne novčiće koje je od njih uzimao kao nagradu. Pouzdano je utvrđeno da je Alejhisselam rekao: "Nije bilo nijednog poslanika a da nije čuvao ovce." Prisutni upitaše: "A ti, Božiji poslanice?" - "I ja", odgovori Poslanik. U drugoj predaj i stoji da je rekao: "Allah nije poslao poslanika koji nije čuvao ovce." Ashabi ga upitaše: "A ti, Božiji poslanice?" On im je odgovorio: "I ja sam ih čuvao Mekelijama za novčiće." Kad je napunio dvadeset pet godina zaposlio se kod Hatidže bint Huvejlid kao trgovac uz određenu nadoknadu.

5. Poslanik, s.a.v.s., nije učestvovao sa svojim vršnjacima u njihovim igrama i zabavama. Allah, dž.š., ga je sačuvao od toga. U djelima o njemu navodi se da je jednom kao mladić čuo pjevanje iz jedne krčme u Mekki. Radilo se o proslavi vjenčanja. Kad je već krenuo da se priključi slavljenicima Allah, dž.š., ga je uspavao. Tek toplina jutarnjeg sunca ga je probudila. Nije učestvovao, u obožavanju kipova, niti je jeo ista što im je prineseno na ime žrtve. Uz to nikada nije pio vino, niti je kockao, a ne zna se da je ikad ista ružno rekao ili što sramno izgovorio.

6. Originalnost mišljenja i oštroumnost su bile njegove odlike otkad je dostigao zrelo doba. Događaj sa Crnim kamenom (El-Hadžeru-l-esvedom) o tome najbolje svjedoči.

Naime, jedne godine kiše su izazvale poplavu koja je razvalila zidove Kabe, te Mekelije donesu odluku da je sruše i nanovo sagrađe. Tako su i učinili. No, kad stigoše do mjesta za Crni kamen zaturili se kavga oko toga kome će pripasti čast da ga postavi u njegovo ležište. Svako pleme je htjelo tu čast za sebe. U svadi su bili stigli dotle da se neki zakleše da će i krv prolići. Na kraju se ipak složilo da slučaj riješi onaj ko prvi uđe u Harem kroz vrata Benu Šejbe. Božijom voljom to je bio Poslanik, s.a.v.s. Kad su ga ugledali zadovoljno rekoše: "Ovo je Povjerljivi (Emin)! Slažemo se da nam on presudi." Kad su mu izložili problem riješi ga na zadovoljstvo svih u sukobu. Prostro je svoj ogrtač, uzeo Crni kamen i stavio ga na ogrtač, a onda zatražio da predstavnici plemena uzmu za krajeve ogrtača. Kad ga prinesoše blizu njegova ležišta sâm ga uze i ugradi u zdanje Kabu. Ovakvim rješenjem svi bijahu zadovoljni. Tako je Allah njegovom mudrošću i razboritošću spriječio prolijevanje arapske krvi do u nedogled.⁶⁾

6) Predislamskim Arapima nije bilo ništa jednostavnije od prolijevanja krvi. Tako je rat između dva arapska plemena, Bekr i Taglib, kome je povod bilo ranjavanje jedne djeve potrajao četrdeset godina. -Nap. prev.

7. Još u mladosti Alejhisselam se u svom narodu pročitao kao iskren i povjerljiv (Es-Sâdik, El-Emin), zatim po svom lijepom ponašanju, vjernosti, uzornu životu i časti. To je potaklo Hatidžu da mu predloži da preuzme trgovinu njenim imetkom u karavani koja je svake godine odlazila u Busru⁷⁾, a da mu ona plati duplo u odnosu na druge radnike. Po povratku u Mekku Hatidžin sluga je stao kazivati svojoj gazdarici o Muhammedovu poštenju i predanosti u radu. Kad se i sama uvjerila da su prihodi bili izuzetni, plati mu više nego što je bila obećala, a uz to mu predloži i brak, što on prihvati, iako je bio mladi od nje punih petnaest godina.

Najbolja potvrda njegovog visokog morala su Hatidžine riječi izgovorene kad mu je iznenada došla prva objava u pećini Hira, poslije čega se on sav uplašen vratio kući. "Ne! Tako mi Boga, on te nikada neće poniziti i ostaviti, jer ti paziš rodbinu, pomažeš slabe, daješ siromasima, častiš gosta i pomažeš onoga ko je u pravu.", tješila ga je tada vjerna Hatidža.

8. Dva puta je putovao izvan Mekke, prvi put sa amidžom Ebu Talibom kad je imao dvanaest godina, a drugi put kao Hatidžin trgovac, kad je imao dvadeset pet godina. Oba putuje to bio put u Busru, u Šam⁸⁾. Svaki put bi slušao kazivanja trgovaca, posmatrao spomenike i običaje stanovnika gradova kroz koje je prolazio.

9. Na nekoliko godina pred poslanstvo Allah, dž.š., mu je omililo odlaske u pećinu Hira u obližnjem brdu, sjevero-zapadno od Mekke, gdje bi se osamljivao po mjesec dana. Bio je to mjesec ramazan u kojem je nesmetano razmišljao o blagodatima Božijim i veličini Njegove moći. Tako je to trajalo dok mu nije došla prva objava i počeo silaziti Kur'an časni.

II. Pouke i poruke

Studiranjem prethodnih događaja izvlačimo sljedeće pouke i poruke:

1. Kad god bi daija, pozivar Allahu ili reformator bio ugledan u svome narodu, to je bilo razlogom da ga ljudi bolje slušaju, jer im je običaj da reformatorima i daijama neugledna roda i nepoznata porijekla zbog toga prebacuju. Kad bi pak došao neko kome ne bi mogli osporiti porijeklo niti visoki društveni položaj porodice, oni bi izmišljali laži kojima bi pravdali svoje odbijanje da ga čuju i saslušaju ono čemu ih poziva, s obzirom na to da

7) Treba razlikovati Busru u Šamu od Basre u Iraku. Ova zadnja je utemeljena u doba halife Omera, r.a. - Nap. prev.

8) Šam obuhvata današnju Siriju, Jordan, Palestinu i Liban. - Nap. prev.

im je prvi adut bio izbijen iz ruku. Stoga je i prvo pitanje koje je Hirakl, car Bizanta, postavio Ebu Sufjanu bilo: "Kakvog je porijekla?" Pitanje je bilo postavljeno nakon što je Hirakl dobio pismo Božijeg poslanika u kojem ga Poslanik, s.a.v.s., poziva da on i njegov narod prihvate islam. Ebu Sufjan je tada bio mušrik, ali je ipak rekao: "On je iz najčasnijeg roda među nama." Kad je Hirakl završio sa postavljanjem pitanja Ebu Sufjanu, stao mu je objašnjavati smisao svakog pitanja koje mu je postavio o Muhammedu, s.a.v.s., rekavši: "Pitao sam te o njegovu rodu. Ti tvrdiš da je on od najčasnijeg roda među vama. Odisti, Bog ne uzima Sebi poslanike osim iz najuglednijeg i najčasnijeg roda..."

Istina, islam ne pridaje značaj porijeklu, već djelima. No, to ne predstavlja prepreku da onaj ko objedini dobra djela sa uglednim porijeklom ne bude na višim stepenima i najbliži uspjehu. Poslanik, s.a.v.s., u sahih hadisu veli: "Najbolji od vas u džahilijetu, tj. prije islama, najbolji su među vama i u islamu, ako shvate njegovu suštinu."

2. Izlaganje daije patnjama života bez roditelja i samoprehranjivanja u djetinjstvu čine daiju privrženijim plemenitim ljudskim idejama, ispunjavaju ga osjećanjima samilosti prema siročadima, siromasima i pačenicima, i podstiču ga na dobročinstvo, milost i pravednost prema svima. Daiji je potrebno puno ljudskih osjećanja koja će ga učiniti da saosjeća sa slabima i beznadežnima u njihovim patnjama. Taj kapital najbolje se stiče kroz vlastito životno iskustvo živeći iste one nedaće koje žive ti jadnici, jetimi, siromasi i beskućnici.

3. Što god daija odrasta u sredini bližoj prirodi a dalje od složenog i kompliciranog života gradova, to je njegova misao jasnija, njegov razbor, tijelo i duh jači, njegovo razmišljanje i logika zdraviji. Nisu Arapi slučajno izabrani za nosioce misije islama. Razlog tome su bile njihove relativno čiste duše, zdravo razmišljanje i moralan život u odnosu na civilizirane narode u susjedstvu. Uz to oni su bili najspremniji podnijeti neugodnosti ratovanja na putu širenja Allahova poziva i Njegove poslanice širom svijeta.

4. Pozivati Allahu, dž.š., i rukovoditi tim pozivom može samo pametna i razborita osoba. Ljudi prosječnih umnih sposobnosti ili glupaci su daleko od toga da bi mogli voditi duhovni, socijalni i misaoni preporod. Jedan od nepisanih zakona života je da ljudi nesređenih razmišljanja, nastranih ideja i glupaci ne mogu biti vodama u bilo kojoj značajnijoj i spomena vrijednoj oblasti života. Ako se sticajem okolnosti i desi da jedan od takvih zauzme vodeću poziciju, ne prođe dugo vremena a on odlazi u propast, njegovi sljedbenici ga napuštaju nakon što ih njegovi postupci uvjere u njegovu glupost, nastranost i umnu neuravnoteženost.

5. Daija se u svome životu treba osloniti na lični rad i izvor prihoda u kojem nejma molbe, poniženja i prezira. Iskrene i ponosne daije preziru živjeti od sadake i davanja ljudi. Kakvo poštovanje mogu očekivati u svome narodu ako sami sebe ponize prošnjom i traženjem milostinje, makar to i ne bilo javno i otkriveno. Za daiju koji tvrdi da poziva i upućuje ljude, a istovremeno nemilice na razne načine uzima njihove imetke, tvrdimo da se sam ponizio. Šta onda ima očekivati od svojih komšija i svoga naroda? Kako onaj koji je zadovoljan da sam bude ponižen može pozivati druge moralnim vrednotama, ili stati pred nasilnike i zlotvore? Kako se on takav može suprotstaviti zlu i neredu i oživjeti duh časti, poštovanja, iskrenosti i pravednosti u ovom Ummetu?

6. Moralni i krepostan život daije u mladosti pomaže daiji da uspije u pozivanju Allahu, dž.š., u reformi morala i u borbi protiv zla, jer se neće naći čovjek koji će ga omalovažavati i klevetati zbog njegova vlastitog ponašanja prije nego li je počeo pozivati ljude. Srešćemo ljude - reformatore, posebno reformatore morala kako ih ljudi napuštaju zbog njihove crne prošlosti i njihova ranijeg nemoralna. Crna prošlost nerijetko bude razlogom za sumnje u iskrenost samih daija, pa ih ljudi počnu optuživati za pretvaranje s ciljem ostvarenja ličnih interesa ili da su počeli pozivati preporodu nakon što su mladost proveli u nasladama i strastima života, te da su došli u takvu situaciju ili godine koje im ne daju nikakve nade da će, ako ustraju, zadržati prijašnje bogatstvo, čast, ugled i poštovanje. Nasuprot tome daija koji je svoju mladost proveo u kreposti ostaje uzdignuta čela i svijetla obraza. Njegovi protivnici ne nalaze načina da ga napadnu zbog njegove prošlosti, niti tu njegovu prošlost mogu uzeti kao povod za njegovu diskreditaciju i poziv masama da omalovaže njega i njegov poziv. Da, Allah, dž.š., briše grijehе dobrim djelima i prima tevbu, pokajanje onog ko Mu se iskreno pokaje. No, slučaj daije je specifičan. On može očekivati uspjeh u radu samo ako njegov životni put bude čist i ako bude na dobru glasu.

7. Iskustva sa putovanja, druženja sa masama, poznavanje običaja, stanja i problema ljudi imaju velikog utjecaja na sveukupni uspjeh daije. Oni koji ljude upoznaju kroz knjige i članke, bez druženja sa njima i upoznavanja sa njihovim različitim usmjerenjima, osuđeni su na neuspjeh u svom pozivanju, ljudi ih ne slušaju niti umovi odgovaraju na njihove pozive, jer ljudi brzo uviđaju da oni ne poznaju njihove probleme. Zato onaj ko želi da preporodi vjernike mora živjeti s njima u njihovim džamijama, njihovim sijelima i skupovima. Onaj ko želi preporod stanja kod radnika i seljaka mora se družiti s njima u njihovim fabrikama i na njihovim njivama, mora jesti s njima u njihovim domovima, razgovarati s njima na njihovim sastancima. Onaj ko

želi reformu ustaljenih metoda poslovanja i ophođenja među ljudima, mora se naći s njima na čaršiji, u trgovini, u tvornici, klubu, na sijelu. Onaj, pak, koji kasti mijenjati političke prilike mora se družiti s političarima, poznavati njihove organizacije, partije, slušati njihove govore, čitati statute i programe njihovih stranaka, upoznavati sredinu u kojoj žive, kulturu iz koje crpe svoje vrijednosti, ideologije i ciljeve kojim teže, kako bi im se znao obratiti tako da ih ne rastjera i ne izazove ih da mu suprotstave zbog sentimentalne neobuzdanosti i psihičkog nepodnošenja.

Zbog svega rečenog daija mora imati bogato životno iskustvo i poznavati probleme ljudi što će mu pomoći da u praksi sprovede riječi Božije: **“Na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj!...”** (En-Nahl, 125)

Divne li su Poslanikove riječi koje nam bilježi Buharija: “Obraćajte se ljudima srazmjerno njihovim umnim sposobnostima! Zar želite da zanijeđu Allaha, dž.š., i Njegova poslanika?”⁹⁾

8. Onaj ko poziva Allahu, dž.š., mora se s vremena na vrijeme osamiti da njegova duša stupi u kontakt sa Gospodarom i prečisti se od nanosa ružnog ponašanja i burnog života oko njega. Ti trenutci osame ga pozivaju da svede račun sa samim sobom: je li zapostavio dobro? Je li posrnuo na svome putu? Je li se udaljio od puta mudrosti ili je možda pogriješio u odabiru sredstava i metoda? Da nije možda utonuo u raspravu i prepirku sa ljudima toliko da je zaboravio na Allaha, dž.š., Ahiret, Njegov džennet, Njegovu vatru, smrt, njene muke i patnje? Zbog ovoga su tehedždžud i kijamu-l-lejli (noćni namazi) bili obavezni za Poslanika a poželjni za ostale vjernike. Pozivari Allahu, dž.š., Njegovu Šeriatu i džennetu najpreči su da se noću Gospodaru svome klanjaju i mole. A klanjanje, dove i osama u dubini noći imaju slast koju ne može dokučiti niko osim onaj koga Allah, dž.š., njome počasti. Ibrahim ibn Edhem, rahimehullah, po svršetku svog noćnog namaza i ibadeta bi govorio: “Mi smo u takvoj slasti zbog koje bi, da znaju, kraljevi sa nama zaratili.”

A dosta su nam riječi Božije dok se obraća Svome miljeniku: **“O, ti umotani, probdij noć, osim malog dijela; polovinu njezinu ili malo manje od nje; ili malo više od nje, i izgovaraj Kur’an pažljivo. Mi ćemo ti doista teške riječi slati - ta ustajanje noću, zaista, jače djeluje i izgovara se jasnije!”** (El-Muzzemmil, 1-6)

9) El-Buhari, 1/199 u poglavlju “O onome koji jednima govori ono što drugima ne govori bojeći se da ga neće shvatiti”. A Alija, r.a., je rekao: “Govorite ljudima onako kako će shvatiti! Zar hoćete da zanijeđu Boga i Njegova poslanika?”

Drugo poglavlje: POS LANIKOV ŽIVOT OD POČETKA POS LANSTVA DO SEOBE U ABESINIJU

I. Povijesni događaji

Iz ovog perioda pouzdano znamo za sljedeće događaje:

I. Silazak objave Božijem poslaniku, s.a.v.s.

Kad je Alejhisselam napunio četrdeset godina, u ponedjeljak, 17. ramazana sa objavom mu je došao Džibril, as. Imam Buhari, rahimehullah, nam u svome “Sahihu”, spojenim senedom koji seže do majke vjernika Aiše, r.a., prenosi hadis o početku silaska objave. U hadisu Aiša, r.a., kazuje:

“Prvo štoje počelo dolaziti Resulullahu, s.a.v.s., bili su istiniti snovi. Sve što bi vidio u tom snu ostvarivalo bi se na javi očito poput svjetla dana. Kasnije je zavolio samoću. Osamljivao bi se u pećinu Hira. Tu je boravio u pobožnosti i ibadetu ne silazeći svojim. Za to bi se prethodno snabdio hranom. Kasnije bi se vratio Hatidži i opet se snabdio kao ranije. I tako dok mu ne stiže istina u pećini Hira. “Melek mu je došao i rekao:

- Uči!

- Ja ne znam učiti - odgovorio je Muhammed, s.a.v.s. - Zatim me je uzeo k sebi - nastavlja Alejhisselam - i stisnuo toliko da me je muka spopala, a potom pustio i rekao:

- Uči!

- Ne znam učiti - rekao sam, a on me uze i po drugi put stisnu k sebi da me je muka spopala, pa pusti i reče:

- Uči!

- Ne znam učiti - rekao sam, a on me opet uze i po treći put stegnu pa pusti i reče:

- Uči u ime tvoga Gospodara koji sve stvara, stvara čovjeka od nečeg što se zakvači! Uči, plemenit je Gospodar tvoj, koji peru podučava, koji čovjeka podučava onome što ne zna.¹⁰⁾

Potom se Poslanik, s.a.v.s., povratio, ušao kod Hatidže bint Huvejlid, dok mu srce još hlupaše, i reče:

- Pokrijte me! Pokrijte me!

10) El-'Alak, 1-5.

Pokrili su ga dok ga strah nije napustio, a onda je ispričao Hatidži slučaj i zaključio:

- Bojim se za sebe!

- Ne, tako mi Boga! - reče Hatidža - On te neće nikada poniziti i napustiti, jer ti paziš rodbinu, pomažeš siročad, daješ siromašnima, častiš goste, i pomažeš one koji su u pravu.

Potom ga Hatidža odvede kod svoga amidžića Vereke ibn Nevfela ibn Eseda ibn 'Abdu-l-'Uzzáa, čovjeka koji je još u predislamsko doba primio kršćanstvo. Dobro je poznao hebrejsko pismo i prepisivao je iz Evandjelja na hebrejski ono što je Allah htio da prepisuje. Bio je oronuli starac i već oslijepio. Hatidža mu reče:

- Amidžiću, slušaj nešto od svoga bratića!

- Moj bratiću, - reče Vereka - šta je to što si vidio?

Božiji poslanik mu ispriča šta je doživio na što će Vereka reći:

- To je izaslanik koji je dolazio Musau. Kamo sreće da sam mlad i da budem živ kad te bude izgonio tvoj narod!

- A zar će me izgoniti? - upitao je Poslanik, s.a.v.s.

- Da - reče on - jer nikad nije došao neko s tim s čim si ti došao a da nije napadan. Ako doživim tvoje (vjerovjesničko) vrijeme pomoći ću te koliko god mognem.

Ne prođe dugo poslije ovog i Vereka umre a objava bi za neko vrijeme obustavljena. U predaji koju bilježi Ibn Hišam od Ibn Ishaka stoji da je Džibril došao Poslaniku dok je spavao u pećini Hira sa čilimom od brokata na kome je bila knjiga i rekao:

- Uči!..

Poslanik, s.a.v.s., dalje priča:

- Proučio sam ih (ajete), zatim je završio i otišao od mene. Ja se probudih i osjetih kao da su pismom urezana u mom srcu. Potom sam izašao iz pećine, i kad dođoh do pola brda začuh glas sa neba: 'O Muhammede! Ti si Allahov poslanik, a ja sam Džibril!' Podignem glavu k nebu da vidim, kad Džibril u liku čovjeka sa nogama poravnatim sa horizontom, govori: 'O Muhammede! Ti si Allahov poslanik, a ja sam Džibril!' Stajao sam gledajući u njega, ne mrdajući ni naprijed ni nazad. Onda stanem okretati glavu od njega gledajući u drugu stranu, no ne pogledah ni na jednu stranu a da ga tamo ne ugledah. I stajao sam tako, ne idući ni naprijed ni nazad sve dok Hatidža nije poslala svoje ljude da me traže..."

2. Prvo mu je povjerovala i islam primila njegova žena, Hatidža, zatim amidžić mu Alija, r.a., koji je imao deset godina, potom njegov oslobođeni rob Zejd ibn Harise, te Ebu Bekr, radijallahu 'anhum. Od robova je islam prvi primio Bilal ibn Rebbah el-Habeši. Vidimo da je Hatidža prva osoba koja je primila islam. U predvečerje ponedjeljka Poslanik, s.a.v.s., je zajedno sa njom obavio svoj prvi namaz (molitvu) koji se sastojao iz dva rekata, a klanjao se ujutro i naveče.

3. Poslije ovoga dolazi do prekida u silaženju objave. Predaje se razlikuju u dužini tog perioda. Najduži spomenuti period je onaj od tri godine, a najkraći onaj od šest mjeseci, što je i tačno. Ovaj prekid, je teško pao Poslaniku i veoma ga je ražalostio tako da umalo nije otišao u brda u namjeri da se baci sa njihovih litica iz pomisli da ga je Allah, dž.š., omrznuo nakon što ga je bio odabrao za poslanika.¹¹

Poslije toga objava mu je ponovo počela dolaziti kako nam to prenosi imami Buhari u svom 'Sahihu' od Džabir ibn 'Abdullaha el-Ensarija, a on od Poslanika, s.a.v.s.: "Dok sam išao, čuh glas sa neba. Podignem pogled kad onaj melek što mi je došao u pećini Hira sjedi u stolici između neba i zemlje. Prestrašio sam se i vratio kući govoreći: 'Umotajte me!' Tada Allah objavi: '**O ti, pokriveni! Ustani i opominji! I Gospodara svoga veličaj! I haljine svoje očisti! I kumira se kloni!**' (El-Muddessir, 1-5) Objava se tada obnovila i nije se više prekidala.

4. Poslije ovoga Poslanik, s.a.v.s., počinje pozivati one u čiji razbor je imao povjerenja. To je potrajalo tri godine. U tom periodu islam je primilo nekoliko muškaraca i žena poznatih po promišljenosti i moralnosti.

5. Kad je broj poklonika islama dostigao cifru od nekih trideset vjernika Poslaniku, s.a.v.s., biva naredeno da počne javno pozivati u islam. Ta naredba je došla s ajetom: "**Ti javno ispovijedaj ono što ti se naređuje i mnogobožaca se kloni!**" (El-Hidžr, 94)

6. Sa ovim počinje period uznemiravanja i zlostavljanja Poslanika, s.a.v.s., i novih vjernika. Mnogobošci su se bojali da Muhammed, s.a.v.s., ne obeščasti njihove ideale, oskrnavi njihova božanstva, i dođe im sa novom vjerom koja poziva jednom Bogu, do Koga pogledi ne dopiru, a Koji do pogleda dopire, i Koji je milostiv i u sve upućen.

11) Rečenica: "Maloje trebalo da se baci sa vrhova stijene od žalosti nakon prekida objave" Zuhrijevo je preuveličavanje i nije prenešena spojenim senedom, mada je navedena u Sahihu-l-Buhariju. (Zuhri je poznati ravija, prenosilac hadisa. Vidi: Fethu-l-Bari, 12/316 i Sahihu-l-Buhari prevod i komentar Hasan Škapur, 1/22-24. - Nap. prev.)

7. U ovom periodu Poslanik, s.a.v.s., se tajno sastajao sa vjernima u kući El-Erkama ibn Ebi-l-Erkama, koji bijaše primio islam. Poslanik, s.a.v.s., bi im učio ajete Kur'ana koji su mu silazili i ono što je tada bilo objavljeno od propisa Šeriata.

8. Jednog dana Alejhisselamu bi naredeno da u islam pozove najbližu rodbinu. Izašao je na Saffu i dozivao ogranke Kurejša, jedan po jedan. Pozvao ih je da napuste obožavanje kumira i da prihvate islam. Kazivao im je o ljepotama dženneta i patnjama Vatre, što je Ebu Leheb propratio riječima: "Proklet da si! Zar si nas zbog ovog sakupio!"

9. Kurejšije su htjele doći glave Poslaniku, s.a.v.s., ali ga je njegov amidža Ebu Talib zaštitio i nije im ga htio predati kad su to od njega zatražili. Kad su otišli, zamolio je Poslanika, s.a.v.s., da bude blaži u svom pozivanju. Muhammed, s.a.v.s., je pomislio da ga amidža ostavlja na cjedilu, te je rekao svoju poznatu izreku: "Tako mi Boga, kad bi Sunce stavili u moju desnu ruku a Mjesec u lijevu da ostavim ovu misiju, ja to ne bih učinio sve dok Allah ovu vjeru ne osnaži ili dok boreći se za nju ne propadnem!"

10. Nakon ovog događaja dolazi do pojačanog zlostavljanja Muhammeda, s.a.v.s., i njegovih sljedbenika. Neki su, ne mogavši izdržati mučenja, umirali, a drugi su oslijepili.

11. Uvidjevši nepokolebljivost muslimana u njihovoj vjeri, Kurejšije se odlučile za pregovore sa Alejhisselamom. Ponudili su mu blaga koliko hoće, ili da ga postave za vladara. Poslanik, s.a.v.s., je ovu ponudu odbio.

12. Kad je Alejhisselam vidio odlučnost Kurejšija da nastave sa zlostavljanjem njegovih drugova, on im reče: "Dobro bi bilo da iselite u Abesiniju. Tamo vlada kralj kod koga se nikome nepravda ne čini, dok vam Allah ne da olakšanje i kakav drugi izlaz iz situacije u kojoj ste sad." I iseli prvi put dvanaest muškaraca i četiri žene. Oni se ubrzo vrate, jer su čuli da je Omer, r.a., primio islam (zbog čega su se ponadali da će to bitno popraviti situaciju u korist muslimana). No, nije dugo potrajalo a još veća grupa se uputi u Abesiniju. Ovaj put muhadžira je bilo više; osamdeset tri muškarca i jedanaest žena.

13. Zavođenje blokade protiv Poslanika, s.a.v.s., Benu Hašima i Benu-l-Muttaliba¹² od strane mušrika.

Bojkot se sastojao u zabrani trgovine, ženidbe, održavanja veza i sklapanja ugovora o miru sa bojkotiranim. Isti je potrajao dvije ili tri godine, u toku kojih su Resulullah, s.a.v.s., i oni što su s njim bili, preživjeli teška stradanja. Stradanja su okončana intervencijom razumnih ljudi Kurejša.

¹²) Benu Hašim i Benu-l-Muttalib su ogranci Kurejša iz kojih je poticao Muhammed, s.a.v.s. - Nap. prev.

II. Pouke i poruke

1. Kad Allah, dž.š., odluči da Svoga roba odabere za pozivanje na dobro i preporod, u njegovo srce ulije prezir prema zabludama i izopačenostima u kojima je njegova sredina ogrezla.

2. Muhammed, s.a.v.s., nije očekivao niti se nadao poslanstvu, već ga je Allah, dž.š., nadahnuo da se osamljuje, da čini ibadet, duhovno se čisti, i priprema za podnošenje napora misije. Da je Alejhisselam želio i očekivao poslanstvo, ne bi se uplašio kad mu je sišla prva objava i ne bi otišao Hatidži da je pita o tajni pojave koju je doživio u pećini Hira. On nije bio siguran da je poslanik dok nije vidio Džibrila kako mu govori: "O, Muhammede, ti si poslanik, a ja sam Džibril!" i dok njemu i Hatidži Vereka ibn Nevfel nije potvrdio da je ono što je vidio u pećini Hira objava koja je dolazila Musau, a.s.

3. Ako je poziv na preporod čudnovatan i neobičan za vjerovanja i duhovna shvatanja jednog naroda, onaj koji mu poziva ne bi ga smio obznaniti sve dok u njega ne povjeruje jedna grupa koja će biti spremna za taj poziv žrtvovati sebe, vrijedno i bezvrijedno, koja će, u slučaju da glavni protagonist bude izvrnut zlostavljanju nastaviti misiju i na taj način joj obezbijediti opstanak i trajanje.

4. Poslanik, s.a.v.s., je zaprepastio Arape nečim što im nije bilo blisko i na šta oni nisu bili navikli. Najstrožije su osudili njegov poziv i svu svoju pažnju i aktivnost usmjerili na uništenje Muhammeda, s.a.v.s., i njegovih sljedbenika. Ova činjenica je historijski odgovor onim nacionalistima koji tvrde da je Muhammed, s.a.v.s., svojom misijom predstavljao tadašnje težnje i stremjenja Arapa. To je jedna smiješna tvrdnja koju, kako vidimo, opovrgavaju historijske činjenice. One koji ovo govore na to podstiče njihov neobuzdani nacionalizam i tvrdnja da je islam plod arapske ličnosti i misli. To, očito, predstavlja negaciju poslanstva i nedopustivo omalovažavanje misije islama.

5. Nepokolebljivost pravih vjernika u njihovoj vjeri i nakon svakovrsnih zlostavljanja i torture koju su prema njima vršili nevjernici, govori o iskrenosti njihove vjere, predanosti njenim načelima i veličini njihova duha. To je rezultat duhovne sigurnosti i ubjeđenja ostvarenih promišljanjem; to je rezultat unutarnjeg zadovoljstva koje su našli u novoj vjeri te njihove želje da im Allah, dž.š., da nešto mnogo veće od patnji, zlostavljanja i torture koju su njihova tijela podnosila. Iskrene vjernike i prave dajje na njihovu putu vode i kontrolišu njihove duše, a ne njihova tijela. Oni hitaju da udovolje pozivu i zahtjevima svojih duša ne obračavajući pri tom pažnju na zahtjeve svojih tijela za odmorom, uživanjima i ovosvjetskim naslađivanjem. Samo tako misije uspijevaju, i samo tako se narodi oslobađaju neznanja i spasavaju tmine i zabluda.

6. U riječima koje je Alejhisselam uputio svome amidži i njegovu odbijanju svega što su mu Kurejšije ponudile dokaz je Poslanikove iskrenosti i njegove brige za uputu čovječanstva. Vidimo takođe da daija mora biti izdržljiv i ustrajan u nastavku svoje misije, bez obzira na napore protivnika Istine, odlučan da odbije sve pokušaje zavodjenja ponudama položaja ili ugleda i časti koji dolazi od njih. Patnje na putu Istine su za vjernike mir njihovih srca i savjesti, a Allahovo zadovoljstvo i Njegov džennet su veličanstveniji i dragocjeniji za njih od svih ovosvjetskih položaja, dostojanstava i blaga.

7. Na daiji je da se povremeno sastaje sa svojim sljedbenicima dnevno ili sedmično, da ih poduči načelima poziva i njegovim pravilima i poveća im vjeru u njih. Ako se boji za sebe i svoju zajednicu od javnog sastajanja, obaveza mu je da se sa njima sastaje tajno, kako ne bi pružio priliku nevjernicima da ih unište ili pojačaju svoj teror i zlostavljanje.

8. Daija treba povesti računa o svojim najbližima, da im dostavi poziv. Ako ga odbiju, on će imati opravdanje pred Bogom i ljudima za razvrat i zabludu u kojoj oni žive.

9. Obaveza je daije da sljedbenicima, kada osjeti da su njihov život i vjera u opasnosti, pripremi i obezbijedi mjesto gdje će biti bezbjedni od spletki i zlostavljanja nevjernika. Ovo nikako ne dovodi u pitanje obavezu daije da se žrtvuje. Međutim, ako vjernici budu malobrojni nevjernici će biti u prilici da ih unište i na taj način dokrajče njihovu misiju. Njihovo sklanjanje na sigurno mjesto obezbjeđuje daljnje širenje i opstanak njihove misije.

10. U seobi Poslanikovih ashaba u Abesiniju, jednom pa drugi put, ima puno toga što upućuje na to da je spona vjere među vjernicima, makar se njihove vjere i razlikovale, jača i čvršća od njihove veze sa idolopoklonicima i ateistima, jer se nebeske vjere u svome izvoru i autentičnim osnovama slažu oko glavnih moralnih i socijalnih pitanja, kao što su jedinstvene u vjeri u Boga, Njegove poslanike i Sudnji dan. To veze i spona među njima čini čvršćima od bilo koje krvne, rodbinske ili patriotske veze sa ateizmom, idolopoklonstvom i nepriznavanjem Božijih zakona.

11. Nevjernici se nosiocima Istine ne predaju lahko i jednostavno. Kad god neka od njihovih metoda suprotstavljanja i pokušaja uništenja Istine doživi neuspjeh, oni izume druga sredstva i sve tako dok Istina konačno ne pobijedi i kufr ne ispusti svoje posljednje daške.

Treće poglavlje:

OD SEOBE U ABESINIJU DO HIDŽRE U MEDINU

I. Povijesni događaji

Među događajima iz ovog perioda posebno se ističu sljedeći:

1. Desete godine po poslanstvu umrije Poslanikov, s.a.v.s., amidža Ebu Talib, za života veliki zaštitnik svoga bratića Muhammeda, s.a.v.s. On je Kurejšijama predstavljao zapreku na putu, te čitava njegova života oni nisu smjeli zlostavljati lično Božijeg poslanika, iz straha i poštovanja prema Ebu Talibu. No, kad je on umro, Kurejšije su se osilile i osmjelile, zbog čega je njegova smrt duboko razalostila Muhammeda, s.a.v.s. Alejhisselam je nastojao privoliti svoga amidžu da izgovori Šehadet na smrtnoj postelji no on to odbi strahujući od sramote u vlastitom narodu.

2. Iste godine umrla je i Hatidža, r.a., žena koja je Poslaniku olakšavala muke i brige koje su mu zadavale Kurejšije. Na saznanje o njenoj smrti Poslanik se teško razalostio i tu godinu, u kojoj je izgubio amidžu i vjernu suprugu, prozvao 'Godinom žalosti' ('Amu-l-buzn).

3. Kad su ga Kurejšije počele već nesnošljivo zlostavljati, Poslanik, s.a.v.s., se zaputi u Taif, ne bi li u tamošnjem plemenu Sekif naišao na prijem i našao podršku za svoju misiju. Međutim, oni ga nimalo lijepo odbiše, i navratilše svoju djecu i maloumne da na njega bacaju kamenje dok krv nije potekla iz njegovih nogu. Tada se skloni u jednu bašču u okolini Taifa i obrati se Allahu sljedećim riječima: "Bože moj, Tebi se žalim zbog svoje nemoći i slabosti, i prezira s kojim me ljudi susreću. Najmilostiviji, Ti si Gospodar slabih, i Ti si Gospodar moj! Kome me prepuštaš? Onome ko će me mrko gledati? Ili si neprijatelju moju stvar prepustio? Ali, ako Ti ne budeš na mene srdit, za ostalo i ne marim. Tvoja milost je meni dovoljna. Molim te svjetlom Tvoga lica kojim si tmine rastjerao i kojim dunjaluk i Ahiret u redu opstoje, ne spusti Svoju srdžbu i Svoj gnjev na mene! Tebi se klanjam, dok zadovoljan ne budeš. I snaga i moć su samo u Tebe!"

4. Poslanik, s.a.v.s., se vratio iz Taifa neobavljena posla. Sekif nije prihvatio njegov poziv. Jedino 'Addás, sluga' Utbe ibn Rebie i njegova brata Šejbe primi islam. 'Addás je bio dječak, kršćanin kome su njegove gazde naredile da odnese grožda Muhammedu, s.a.v.s., koji se odmarao u bašči. Bio je to gest dobre volje nakon što su vidjeli nesreću i način na koji ga je odbilo pleme Sekif. Kad je 'Addás donio grožde Poslaniku, s.a.v.s., on ga uze jesti

izgovorivši: "Bismillah!" ("U ime Boga!") To je privuklo pažnju mladog 'Addasa jer nikad prije nije čuo da neko izgovara tako nešto. Nakon razgovora sa Alejhisselamom on primi islam.

5. U ovom periodu Alejhisselam je doživio mudžizu isráa i miradža¹³. Postoje različita mišljenja u pogledu preciznog datuma kada se to desilo. Sigurno je da se to desilo prije Hidžre, seobe u Medinu, i to u desetoj godini poslanstva ili poslije nje. Većina učenjaka smatra da su se isrá i miradž desili u jednoj noći, pri punoj svijesti, tjelesno i duhovno. U noći je Alejhisselam prenesen iz El-Mesdžidu-l-harama u El-Mesdžidu-l-aksá a potom je uzdignut na nebo, odakle se iste noći vratio svojoj kući u Mekki. Kad Kurejšije doznadoše za ovu mudžizu, stadoše mu se ismijavati i izrugivati ga, dok Ebu Bekr i pravi vjernici povjerovali su Poslaniku, s.a.v.s.

6. Te noći propisano je pet namaza svakom zreloom i pametnom muslimanu.

7. Dok je Alejhisselam po svom običaju kao i svake godine u vrijeme hadždža obilazio plemena i pozivao ih da prihvate islam, a ostave obožavanje idola, kod 'Akabe, gdje se bacaju kamenčići, sretne grupu ljudi iz plemena El-Evs i El-Hazredž, te ih pozove da prime islam, što oni i učine. Bilo ih je ukupno sedam. Nakon ovoga oni su se vratili u Medinu i obavijestili svoj narod o njihovom susretu sa Muhammedom, s.a.v.s., i primanju islama.

8. Sljedeće, 12. godine po poslanstvu, na hadždž stiže dvanaest muslimana - ensarija.¹⁴ Susreli su se sa Poslanikom, s.a.v.s., i zakleli mu se na vjernost. Kad su krenuli nazad u Medinu, Alejhisselam sa njima pošalje Mus'ab ibn 'Umejra da ih podučava Kur'anu i islamu. Islam se u Medini brzo širio!

9. Naredne godine, opet u vrijeme hadždža stiže grupa od sedamdeset dva čovjeka i dvije žene od ensarija, te se tajno sastanu sa Poslanikom, s.a.v.s., i daju mu prisegu da će ga pomagati i podržavati i da će ga braniti od svega onoga od čega brane svoje žene i djecu. Potom se vrate u Medinu, nakon što Poslanik, s.a.v.s., između njih odredi dvanaestoricu ljudi da budu starješine u svom narodu.

¹³ Isrá je noćno putovanje Muhammeda, s.a.v.s., iz El-Mesdžidu-l-harama u Mekki u El-Mesdžidu-l-aksá u Jerusalemu, a miradž je Poslanikovo uzdignuće iz El-Mesdžidu-l-aksá u nebesa. - Nap. prev.

¹⁴ Ensarije su muslimani iz Medine (nekadašnjeg Jatriba) koji su primili svoju braću iz Mekke 13. g. po objavi Kur'ana. 'Ensari' u jeziku znači 'pomagač'. - Nap. prev.

II. Pouke i poruke

1. Dešava se da daju štiti neko od njegovih bližnjih, ko nije pristalica njegove ideje. Od toga misija može imati koristi dok je slaba, jer to sprečava njene protivnike da nasrću na život dajje i da ga zlostavljaju. Dajja može iskoristiti plemensku i rodbinsku pristrasnost i fanatizam u zaštiti svoga života i svoje misije, ali da ne slijedi negativnosti tog fanatizma.

2. Dobra supruga, vjernica može otkloniti mnoge poteškoće od svoga muža-dajje, ako bude saučesnik u njegovim brigama i bolovima i tako mu olakša teret tih briga i ulije snage i samopouzdanja da ustraje, igrajući tako važnu ulogu na putu uspjeha i pobjede njegove misije. Pozitivan stav hazreti Hatidže prema Poslaniku, s.a.v.s., je najbolji pokazatelj kako veliku ulogu može odigrati dobra supruga-vjernica u ispomaganju svoga muža-dajje, koliko mu samopouzdanja i podrške može pružiti u njegovu pozivu. Što ga gubitak takve žene u jeku najžešće borbe za opstanak misije predstavlja nenadoknadv gubitak, a za njenog životnog druga-bol i tugu.

3. Žalost za rođakom, zaštitnikom misije, makar i ne bio njen pristalica, i za vjernom suprugom jeste prirodna posljedica predanosti misiji i odanosti supruzi, uzoritaj u svom žrtvovanju i podršci. Zato je Alejhisselam rekao Ebu Talibu kad je preselio: "Neka ti se Allah smiluje i oprost! Neću prestati tražiti oprosta za tebe sve dok mi to Allah ne zabrani." Za Poslanikom, s.a.v.s., su se povelili svi muslimani koji se moliše za svoje umrle sve dok Allah ne objavi: "**Vjerovjesniku i vjernicima nije dozvoljeno da mole oprosta za mnogobošce, makar im bili i rod najbliži, kad im je jasno da će oni stanovnici u džehennemu biti.**" (Et-Tevbe, 113) Od tada Alejhisselam prestade moliti za Ebu Taliba, a muslimani za svoje mrtve. No, Alejhisselam nije prestajao spominjati Hatidžu, r.a., donositi rahmet na nju i činiti dobro njenim prijateljicama do kraja svoga života. Aiša, r.a., je bila ljubomorna na nju zbog tolikog spominjanja, mada je bila mrtva. Neka su blagoslov Božiji na njega, s.a.v.s., i na nju!

Buharija bilježi da je Aiša, r.a., rekla: "Nisam bila ljubomorna ni na jednu od Poslanikovih žena kao na Hatidžu, mada je nisam ni vidjela, ali ju je Poslanik stalno spominjao. Zaklao bi ovcu, isjekao je na komade i poslao Hatidžinim prijateljicama. A kad bi mu rekla: 'Kao da na dunjaluku nejma žena do Hatidže!?', rekao bi: 'Ona je bila... Ona je... Ona mi je rod porodila.'"

4. U Poslanikovom odlasku u Taif, nakon što je Mekka odbila da ga prihvati, stoji dokaz o nepokolebljivoj odlučnosti Božijeg poslanika da ustraje u svom pozivu. Nejma očaja zbog toga što mu se ljudi nisu odazvali. Trebalo

je naći novu pozornicu za pozivanje nakon što su se pred njega ispriječile nepremostive prepreke na prvom terenu.

Podsticanje maloumnih i djece od strane članova plemena Sekif da kamenuju Poslanika govori nam da je narav zla jedna, ma gdje ono bilo, a ispoljava se u oslanjanju na maloumnike u zlostavljanju daija i pozivača na dobro.

U proljevanju krvi iz nogu plemenitog Poslanika, s.a.v.s., najbolji je primjer kakva sve zlostavljanja i patnje mora podnijeti daija.

Ako se osvrnemo na Poslanikovu dovu u bašči, tu vječnu dovu, naći ćemo u njoj potvrdu Poslanikove, s.a.v.s., iskrenosti u misiji i njegove odlučnosti da ustraje u njoj bez obzira na poteškoće, te još jedno svjedočanstvo da ga ne zanima ništa drugo osim Allahovo zadovoljstvo. Ne zanima ga zadovoljstvo velikaša i poglavara, niti masa i puka, jer: "Ako Ti ne budeš na mene gnjevan, pa ja za ostalo i ne marim."

Znak je to i da je dova izvor snage od Silnog kad se čovjek skloni pod Njegovo okrilje i od Njega pomoći zatraži u momentima kad zlostavljanje postane nepodnošljivo. Ta dova najbolje kazuje da se treba bojati samo Allahova gnjeva i Njegove srdžbe, a ne gnjeva nekoga drugog.

5. U mudžizi israa i miradža kriju se nebrojene tajne. Zadovoljićemo se ukazivanjem na tri.

Prvo: Povezuje se pitanje El-Mesdžidu-l-aksaa i njegove okoline (Palestine) sa pitanjem islamskog svijeta, s obzirom da je Mekka poslije postala centrom okupljanja islamskog svijeta i njegovih ciljeva¹⁵. Odbrana Palestine znači odbranu samog islama, te je obaveza svih muslimana da je brane. Nebriga za njenu odbranu i oslobađanje jesu nebriga za islam i grijeh za koji će Allah, dž.š., kazniti svakog ko vjeruje u Njega i Njegova poslanika, s.a.v.s.

Drugo: U njima je simbol veličine muslimana i njegove obaveze da se uzdiže iznad dunjalučkih prohtjeva i strasti, te simbol obaveze izdvajanja od ostalog svijeta svojom čašću, veličinom svoga cilja i vječitom vezanošću za učene ideale.

Treće: U njima se simbolično ukazuje na mogućnost ispitivanja kosmosa i izlaska iz polja zemljine težje. Naš poslanik je na israu i miradžu postao prvi kosmonaut u historiji. Izlazak u kosmos i bezbijedan povratak su mogući, jer ako je to Alejhisselam pomoću mudžize mogao u svoje vrijeme, onda to mogu i ljudi danas pomoću nauke i tehnike¹⁶.

15) Autor aludira na to što je Poslanik, s.a.v.s., na svom putovanju bio zaustavljen u Jerusalemu, u El-Mesdžid-l-aksaa, gdje je kao imam klanjao s Božijim poslanicima. - Nap. prev.

16) Knjiga je pisana prije prvih uspješnih izleta čovjeka u kosmos. - Nap. prev.

6. U propisivanju namaza u noći israa i miradža stoji aluzija na razlog i svrhu zbog koje je namaz propisan. Kao da Allah kaže: "Ako su isra' i miradž vašeg Poslanika mudžiza, eto i vama miradž da se pet puta dnevno svojim dušama i srcima uzdignete do Mene. Neka vam to bude duhovno uzdizanje kojim ćete se uzdići iznad svojih prohtjeva i strasti i putem kojeg ćete osjetiti dio Moje veličine, moći i jedinstva što će vas podstaći da zavladate Zemljom, ne porobljavanjem, silom i nadvladavanjem, već dobrotom i plemenitošću, čistotom uzdizanja, namazom!"

7. Poslanikov susret sa plemenima u vrijeme hadždža nam govori da se daija u svom pozivu ne smije ograničiti samo na svoja predavanja i rad u svojoj sredini, već je obavezan ići na svako mjesto gdje se okupljaju ljudi ili se na njemu mogu sastati, te da ne smije očajavati i odustati od pozivanja. Allah, dž.š., će mu dati one koji će ga pomoći u njegovoj plemenitoj misiji, tako da ne treba o tome razmišljati i o tome se brinuti. Dešava se da male grupe koje prihvate uputu u tako vanrednim prilikama budu od velikog značaja u širenju Istine i dobra i da u toj njihovoj pomoći bude pečat zlu i njegovim pomagačima. Tako je prihvatanje islama prve sedmorice ensarija nakon prvog susreta sa Alejhisselamom otvorilo vrata Medine islamu. A to je opet imalo velikog značaja u kasnijem širenju islama u Medini i njenom tihom osvajanju koje će napaćenim vjernicima iz Mekke pripremiti azil u Medini, gdje će se skloniti, a Poslaniku biti sigurno utočište gdje će izgraditi svoju državu iz koje će širiti svoj poziv i iz koga će se i njegovi ashabi suprotstaviti mnogoboštvu i mnogobošcima bitkama i ratovima čiji je ishod bio vječita pobjeda vjere i konačni poraz idolopoklonstva. Neka je Allahovo zadovoljstvo na El-Evs i El-Hazredž! Koliko su samo dobra učinili za islam, muslimane i čitav svijet! Blagodati tog dobra ne prestaju. I neka je Božije zadovoljstvo na njihovu bradu muhadžire¹⁷ koji su prije njih islam prigrlili i zbog njega imetke svoje i ognjišta svoja žrtvovali! Ti nas, Gospodaru, pridruži njima u džennetu!

17) Muhadžiri su muslimanski doseljenici iz Mekke u Medinu. - Nap. prev.

Četvrto poglavlje:
OD HIDŽRE DO UČVRŠĆIVANJA
BOŽIJEG POSLANIKA U MEDINI

I. Povijesni događaji

1. Kurejšije su doznale za prelazak Jesribljana¹⁸ na islam te pojačaju zlostavljanje mekanskih muslimana. Poslanik, s.a.v.s., im naredi da se sele u Medinu. Svi su se potajno selili osim Omera, r.a., koji mnogobošcima stavi do znanja da se seli rekavši im pri tom: "Ko hoće da ga mati oplače, neka me sačeka u ovoj dolini!" Niko se nije odvažio stati mu na put.

2. Kad su Kurejšije shvatili da su muslimani postali utjecajni u Medini i da su uz to izvan njihovog dometa, održaše savjetovanje u Daru-n-nedvetu, Mekanskoj vijećnici o likvidaciji Božijeg poslanika, s.a.v.s. Odlučili su da iz svakog plemena izaberu po jednog jakog mladića da ga oni zajednički ubiju tako da odgovornost za njegovu smrt padne na sve učesnike. U tom slučaju Benu Menáf (Poslanikov rod) neće biti u stanju da povedu rat protiv svih Mekelija, već će se morati zadovoljiti naplatom krvarine. Mladići odabrani za izvršenje ovog zadatka su se sastali pred vratima Alejhisselamove kuće onu noć kad je on trebao učiniti hidžru. Iščekivali su samo da izađe i da ga ubiju.

3. Tu noć Alejhisselam nije zanoćio u svojoj postelji, već je zatražio od Alije, r.a., da legne na njegovo mjesto i da ujutro sve stvari koje su mušrici dali Poslaniku, s.a.v.s., na čuvanje vrati njihovim vlasnicima, a sam Poslanik napusti svoju kuću a da ga njegove nesudene ubice i ne primjete. Potom se uputio Ebu Bekrovoj kući. Ebu Bekr već od prije bijaše spremio dvije jahalice, za sebe i Poslanika, i oni odluče da krenu za Medinu. Ebu Bekr je takođe bio unajmio i Abdullaha ibn Urejkitu ed-Dilija, mekanskog idolopoklonika da ih sprovede do Medine putevima koje Kurejšije nisu poznavali i kojima se nisu uobičavali kretati.

4. U četvrtak, 1. rabi' u-l-evvela, u svojoj 53. godini krenu Alejhisselam iz Mekke sa svojim prijateljem Ebu Bekrom na put a da za njihovu seobu nije znao niko sem Alije, r.a., i Ebu Bekrove porodice. Njegove kećeri, Esma i Aiša, spremale su ih na put. U toku spremanja Esma odsiječe dio svoga pojasa i njime uveza uzlic sa hranom te zbog toga bi prozvana "Zatu-n-nitakajn", tj. Vlasnicom dva pojasa. Njih dvojica se sa svojim vodičem upute ka Jemenu

¹⁸) Jesrib je ime Medine prije Poslanikove seobe u nju. Nakon Hidžre dotadašnji Jesrib je dobio naziv "El-Medinetu-n-nebevijetu", tj. Poslanikov grad ili skraćeno El-Medina. - Nap. prev.

(Medina je u suprotnom pravcu. - Nap. prev.) dok ne stigoše do pećine Sevr, gdje se skloniše tri noći. Sa njima je bio i Ebu Bekrov sin Abdullah, vješt i razuman mladić koji je u ranu zoru napuštao pećinu i odlazio u Mekku pa se činilo da je tamo i noćivao. Po danu bi slušao šta su sve Mekelije te noći spremile Poslaniku i Ebu Bekru a uveče im to prenosio.

5. Kad Kurejšije doznadoše da je Poslanik izmakao ispred ubica, poskakaše na noge i krenuše u potjeru za njim slijedeći uobičajeni put za Medinu. Pošto ga nisu našli okrenuli su se put Jemena i zaustavili ispred ulaza u pećinu Sevr. Jedan od njih je primjetio: "Možda je sa svojim drugom u ovoj špilji." No, drugi ga odmah odvrate od pretraživanja pećine: "Zar ne vidiš paukovu mrežu na ulazu i te ptice što se tu gnijezde? To je znak da tu već odavno niko nije ulazio."

A Ebu Bekr gledaše u njihove noge dok su stajali pred samim ulazom i drhtaše od straha za Poslanikov život i govoraše mu: "Tako mi Boga, Poslaniče, da samo jedan od njih pogleda u otiske svojih stopala otkrili bi nas." A Poslanik, s.av.s., ga umirivaše riječima: "Šta ti misliš, Ebu Bekre, o dvojici kojima je Allah treći?!"

6. Kurejšije pošalju svoje ljude u razna plemena da podstiču svakog ko naide na Alejhisselama da ga ubije ili zarobi, obećavajući takvom ogromno blago koje je odmah namamilo pohlepne i lakome. Suraka ibn Dža'sem je bio jedan od tih i on se odluči na taj korak i obaveza se da će naći Poslanika, s.a.v.s., i Ebu Bekra i sam uzeti obećanu nagradu.

7. Kad je potjera za Poslanikom i Ebu Bekrom utihla, njih dvojica se sa svojim vodičem upute obalnim putem pored Crvenog mora. Pošto su prevalili veliku dionicu puta, sustiže ih Suraka. Međutim, kad im se sasvim približio, noge njegova konja propadoše u pijesak i on se ne mogaše maći. Tri puta je Suraka bezuspješno pokušao natjerati svoga konja da nastavi ići za njima. Suraka na kraju shvati da se nalazi pred plemenitim poslanikom te zatraži od Muhammeda, s.a.v.s., da mu obeća nešto ako ga pomogne. I Poslanik, s.a.v.s., mu obeća da će nataknuti narukvice perzijskog cara. Potom se Suraka vrati u Mekku gdje se pretvarao da nikoga nije sreo.

8. Dvanaestog rabi' u-l-evvela Poslanik, s.a.v.s., i njegov prijatelj konačno stigoše u Medinu, nakon što se njegovim drugovima oduljilo njegovo iščekivanje. Svako jutro su izlazili u predgrađe Medine i ne bi se vraćali kućama dok sunce ne bi počelo žestoko pržiti. Sad kad su ga najzad ugledali neizmjerno se obradovaše, a njihova djeca uz defove zapjevaše:

"Tale 'a-l-bedru 'alejnâ min seniyyâti-l-vedâ'
Vedžebe-š-šukru 'alejnâ mâ de 'â lillâhi dâ'
Ejjuhe-l-meb 'ûsu finâ dži'te bi-l-emri-l-mutâ'"

9. Na svome putu u Medinu Poslanik svrati u Kubá', selo smješteno dvije milje južno od Medine, i u njemu podiže prvu džamiju u islamu. Tu se zadržao četiri dana da bi se u petak ujutro uputio ka Medini. Džuma namaz ga zatekne u plemenu Benú Sálím ibn 'Avf, gdje takode utemelji džamiju i klanja prvu džamu u islamu. Potom nastavi put Medine. A kad stiže u nju prvo što je uradio bilo je određivanje mjesta za džamiju. Bilo je to mjesto na kome je legla njegova deva. To zemljište je bilo vlasništvo dvoje medinske siročadi, muslimana. Poslanik, s.a.v.s., je htio kupiti tu zemlju pa mu oni rekoše: "Ne, Božiji poslanice. Mi ti je poklanjamo." Resulullah to odbije i na kraju je kupi za deset zlatnika koje isplati iz Ebu Bekrova imetka. Poslije je pozvao muslimane da uzmu učešća u izgradnji džamije, na šta se oni listom odazvaše. I Poslanik je zajedno sa njima nosio materijal sve dok gradnja nije završena. Zidovi džamije su bili od čerpiča a pokrov od palmína granja naslonjena na stubove od palmi.

10. Poslije ovoga Poslanik, s.a.v.s., je pobratimio muhadžire i ensarije tako što svakom ensariji dodijeli jednog brata između muhadžira. Ensarija bi potom vodio svoga pobratima-muhadžira svojoj kući i iznosio sve što je imao da bi to podijelili.

11. Iza toga Muhammed, s.a.v.s., sastavi ugovor između muhadžira i ensarija u kojem sklopi primirje i sa židovima i zagaranira im pravo na vjeru i imetak. Ibn Hišam u svome djelu donosi ovaj ugovor u cijelosti. On sadrži načela na kojima je uspostavljena prva država u islamu. U njima je toliko humanosti, socijalne pravde, vjerske tolerancije i saradnje u interesu-društva da je neophodno da ga svaki student prouči, shvati i njegova načela upamti. Ovdje ćemo napomenuti opća načela koja je sadržavao taj vječni historijski dokument.

- 1- Jedinstvo muslimanske zajednice (Ummeta) bez ikakve diskriminacije.
- 2- Jednakost sinova Ummeta u pravima i časti.
- 3- Saradnja članova Ummeta bez činjenja nepravde, grijeha i neprijateljstava.
- 4- Učešće čitavog Ummeta u reguliranju njegovih odnosa sa neprijateljem. Jedan vjernik ne može sam pregovarati o miru bez ostalih.
- 5- Uspostavlja se društvo na najboljim, najispravnijim i najpravednijim zakonima.
- 6- Obaveza suprotstavljanja pobunjenicima protiv islamske države i njenog ustavnog poretka, te zabrana pomaganja istih.
- 7- Zaštita svih koji žele u miru i ispomaganju živjeti sa muslimanima, i sprečavanje nasilja i nepravde prema njima.
- 8- Nemuslimani imaju pravo na vjeru i imetak, ne prisiljavaju se da prihvate islam, niti im se oduzima njihova imovina.

9- I nemuslimani su dužni materijalno pomagati državu kao i muslimani.

10- Nemuslimani su dužni surađivati sa muslimanima u cilju odbrane države od bilo kog neprijatelja.

11- Na njima je da učestvuju u finansiranju rata dokle god je država u ratu.

12- Država je obavezna pomoći svakoga od njih kome bude učinjen zulum isto kao što je obavezna priteći u pomoć muslimanu kome je učinjena nepravda.

13- Ni muslimani ni ostali ne smiju pomagati i štiti državne neprijatelje i njihove saveznike.

14- Ako je interes zajednice sklapanje mira, obaveza svih njenih sinova, muslimana i nemuslimana, jeste da prihvate mir.

15- Čovjek ne može biti kažnjen zbog tuđeg grijeha niti iko ima pravo nanijeti štetu sem sebi i svojoj porodici.

16- Država je ta koja garantira slobodu kretanja u zemlji i izvan nje.

17- Nasilnik i zločinac ne uživaju zaštitu.

18- Društvo egzistira na principu ispomaganja u dobru i bogobojaznosti, a ne u grijehu i neprijateljstvu.

19- Ova načela zaštite, odnosno njihovu implementaciju u stvarnom životu garantiraju dvije sile:

- a) Idejna sila - a to je vjera naroda u Allaha, dž.s., i Njegovo nadgledanje svega onoga što rade, te Njegova, dž.s., briga za one koji dobro čine i obećanje svoje ispunjavaju.
- b) Materijalna sila - a to je državna uprava, koju je predstavljao Muhammed, s.a.v.s.

II. Pouke i poruke

1. Kad je vjernik siguran u svoju snagu on ne krije svoje postupke, već ih javno ispoljava i ne osvrće se na neprijatelje svoga poziva, dokle god je siguran da ih može nadvladati. Upravo tako je postupio Omer, r.a., kad je učinio hidžru. Iz njegova nastupa vidimo da oštar i odlučan nastup zastrašuje Allahove neprijatelje i ubacuje strah u njihova srca. Nejma sumnje da su oni mogli ubiti Omera, međutim Omerov odvažan nastup ubacio je bojazan u dušu svakog od njih, te su se pobojali izlaganja opasnosti poslije koje bi mati nekog od njih, odista, mogla zakukat. Zaista, zlikovci se boje za svoje živote i oni su ga željni.

2. Kad nevjernici izgube svaku nadu u zaustavljanje poziva Istine i preporoda, i kad im vjernici izmaknu i nadu se na sigurnom, oni na kraju pribjegavaju ubistvu dajje, preporoditelja, računajući da će se njegovim

ubistvom riješiti i onoga čemu je pozivao i tako zapečatiti sudbinu njegove misije. To je logika zlikovaca, neprijatelja Istine i preporoda u svakom vremenu. A mi smo svjedoci toga u našem vremenu.

3. Iskreni i predani borac misije žrtvuje se za svoga vodu. Jer, u spasu vode je i spas misije, a u njegovu uništenju je i propast poziva. Ono što je učinio Alija, r.a., u noći Hidžre žrtvovanje je za Poslanika, s.a.v.s. Bilo je, naime, sasvim moguće da sablje Kurejševiča svoj bijes iskale na glavi Alije, r.a., i tako mu se osvete što je Resulullahu olakšao da se spase. No, Alija, neka je Allah zadovoljan s njim, nije mario za to. Bilo mu je dovoljno saznanje da će tako Poslanik Ummeta i voda misije biti spašen.

4. Mušričko polaganje vrijednih stvari kod Poslanika, s.a.v.s., uz sve njihovo neprijateljstvo prema njemu i odlučnost da ga ubiju, stoji kao dokaz da su neprijatelji Istine u dubini svojih duša sigurni u iskrenost dajja, njihovu povjerljivost i čestitost. Oni znaju da je njegov život bolji od njihovog i da je njihovo sree čišće od njihovog. Ali njihova zasljepljenost, tvrdoglavost i upornost u slijedenju krvinih običaja i vjerovanja tjeraju ih da se protiv dajje bore, da mu spletke priređuju i da ga, ako im se prilika ukaže, ubiju.

5. Razmišljanje dajje, predsjednika države ili vode pokreta o spasu iz zavjere neprijatelja ili atentatora, te njegova aktivnost s ciljem uspjeha operacije spašavanja, kako bi poslije još snažnije i energičnije nastavio svoju misiju na drugome mjestu, ne smatra se kukavičlukom niti bježanjem od smrti. To ne treba tumačiti kao nespremnost na žrtvovanje.

6. U držanju 'Abdullaha ibn Ebu Bekra vidimo ulogu mladosti u uspjehu misije. Ona je stub svakog reformatorskog poziva. Zahvaljujući spremnosti mladih na žrtvovanje i njihovom elanu misije brzo krče put ka uspjehu i pobjedi. Mi nalazimo da su prvi vjernici skoro svi bili mladi. Poslanik, s.a.v.s., je imao svega četrdeset godina kada je počela objava. Ebu Bekr je bio mladi od njega tri godine, Omer, r.a., je još mladi, a Alija, r.a., je bio najmladi. I Osman, r.a., je bio mladi od Alejhisselama, upravo kao i 'Abdullah ibn Mes'ud, 'Abdurrahman ibn 'Avf, El-Erkam ibn Ebi-l-Erkam, Se'id ibn Zejd, Bilal ibn Rebbah, 'Ammâr ibn Jâser, neka je Allahovo zadovoljstvo na sve njih. Svi oni, a i mnogi drugi, bili su mladići. Oni su na svojim plećima iznijeli teret islamskog poziva. Oni su se žrtvovali. Oni su zbog njega kušali patnje, bol i smrt. S njima je islam pobijedio. Uz njihove napore i zalaganje njihove braće uspostavljena je država el-hulefâi-r-rašidina, pravednih nasljednika Božijeg poslanika i ostvarena su sjajna i neponovljena islamska osvajanja. Zahvaljujući njima do nas je dopro islam kojim nas je Allah od neznanja, zabluda, idolopoklonstva, nevjerstva i grijehenja oslobodio.

7. Učešće Esme i Aiše, r.a., u pripremi seobe Božijeg poslanika, s.a.v.s., potvrđuje nasušnu potrebu reformističkih pokreta za učešće žena u njima. One su osjećajnije, nježnije, požrtvovanije, velikodušnije i dobroćudnije od muškaraca. Kad žena povjeruje u nešto, ona ne mari ni za kakvu teškoću na putu širenja te misije. Ona će u to pokušati ubijediti svoga muža, braću i sinove. Borba, džihad žene na putu islama ima blještave stranice koje nam jasno stavljaju do znanja da će pokret islamskog preporoda ostati trapavih koraka i slabog utjecaja u društvu sve dok u njemu učešće ne uzme i žena i dok ne stasa jedna generacija djevojaka, odgojenih u imanu, moralu, čednosti i čestitosti. Jer, one su sposobnije od muškaraca da te vrijednosti, koje danas itekako nedostaju našem društvu, šire među ženama. Uz to one će biti supruge i majke. Dodajmo ovome i činjenicu da zasluge za odgoj mladih ashaba i tabi'ina pripadaju ženama islama, koje su te prve generacije odgojile onako kako to traže islamski moral i njegova načela; u ljubavi prema islamu i njegovu poslaniku, pa su te generacije bile najplemenitije generacije koje historija pamti.

Na nama je danas da shvatimo ovu realnost i da radimo na tome da djevojke i žene ponese zastavu islama u ženskim sredinama. One predstavljaju više od pola Ummeta. To od nas zahtijeva da svoje kćeri i sestre podstičemo na izučavanje Šeriata u školama koje su poznate po islamskom načinu podučavanja, kao što je Fakultet islamskog prava na našem univerzitetu. Što broj ovakvih djevojaka, poznavalaca vjere, stručnjaka Šeriata, znalaca islamske povijesti, zaljubljenika Božijeg poslanika, s.a.v.s., okičenih njegovim ahlakom i ahlakom 'Majki vjernika'¹⁹, bude veći to će nam biti lakše da točak islamskog preporoda snažno pokrenemo naprijed i da približimo dan kad će se naše muslimansko društvo povinovati propisima islama i njegova zakona. A to će se, ako Bog da, sigurno desiti.

8. Predaje o paukovoj mreži i ptičjem gnijezdu na ulazu u pećinu i zasljepljivanju nevjernika da ne vide Resulullaha i njegova druga u pećini Sevr, iako su bili kod nje same, primjer su Božanske brige za Njegove poslanike, misionare i miljenike pred kojim se srce krši. Allah u Svojoj milosti prema Svojim robovima nije mogao dopustiti da Poslanik, s.a.v.s., padne u ruke idolopoklonika i da tako bude uništen i on i njegova misija. Ta, on je taj koji ga je kao milost svjetovima poslao! Tako Allah, dž.s., navikava Svoje iskrene robove da im bude samilostan u teškim momentima i da ih spasava iz čorsokaka, pa često zasljepli njihove neprijatelje koji im zlo i spletke spremaju. Spašavanje Alejhisselama i njegova druga iz pećine Sevr nakon što ih muštrici bijahu opkolili nije ništa drugo do li ostvarenje Allahova obećanja:

¹⁹ 'Majke vjernika' /Ummehâtu-l-mu'minin'/ su Poslanikove, a.s. žene. Nap. prev.

“Mi ćemo, doista, pomoći poslanike Naše i vjernike u životu na ovome svijetu, a i na dan kad se dignu svjedoci.” (El-Mu'min, 51), i Njegovih riječi: **“Allah doista štiti vjernike, Allah sigurno ne voli nijednog izdajnika, nezahvalnika.”** (El-Hadždž, 38)

9. U strahu Ebu Bekra za život Alejhisselama dok su bili u pećini, imamo primjer kakav odnos straha i brige za život svoga vođe treba imati iskreni borac islamskog pokreta u slučaju opasnosti. Nije se Ebu Bekr u tom momentu bojao smrti za sebe jer, da je bilo tako, on ne bi ni pratio Poslanika na njegovom opasnom putu u Medini budući da je znao da je najblaža kazna za njega u slučaju da ga mušrici uhvate sa Alejhisselamom - smrt. On se bojao za život Resulullah, s.a.v.s., i budućnost islama u slučaju da Poslanik padne u ruke idolopoklonika.

10. Poslanikove, s.a.v.s., riječi upućene Ebu Bekru da bi ga umirio: **“Šta ti misliš, Ebu Bekre, o dvojici kojima je Allah treći?!”**, primjer su iskrenog uzdanja u Boga, vjere u Njegovu pomoć i oslanjanja, tevekkula na Njega u najtežim momentima. To je jasan dokaz istinitosti Poslanikove misije. Mi na njemu i u kriznim trenucima vidimo znake smirenosti i vjere da ga Bog, koji ga je poslao kao uputu i milost ljudima, neće ostaviti. Da li ćeš ovakvu smirenost naći kod onoga koji sebi lažno pripisuje poslanstvo? U ovakvim situacijama jasno bivaju razlučene prave dajje od onih koji se za takve samo izdaju. Srca ovih pravih su zauvijek ispunjena zadovoljstvom Allahom, dž.š., i povjerenjem u Njegovu pomoć. A oni drugi posreću u momentima straha i nestaju u nevoljama.

A ti im pored Allaha ni prijatelja ni pomagača nećeš naći.

11. U slučaju Surake, u njegovoj nemoći da naudi Alejhisselamu imamo još jedan dokaz Muhammedova, s.a.v.s., poslanstva. Noge njegova konja su propadale u pijesak kad bi bio okrenut prema Poslaniku. No, kad bi sišao s njega i okrenuo ga put Mekke, konj bi živnuo i ne bi posrtao. Kad ga je ponovo pokušao okrenuti za Poslanikom, s.a.v.s., on se ponovo prestrašio i propao u pijesak. Šta misliš, može li se tako što desiti kome drugom dolj poslaniku pomognutom od Allaha, dž.š.? Ne, nikako! To je shvatio i Suraka pa je pozvao Alejhisselama tražeći mir. Spoznao je da je Muhammed, s.a.v.s., pod Božanskom prismotrom protiv koje su ljudske sile nemoćne. Zato se Suraka okanio nagrade za ubistvo i zadovoljio se Poslanikovim obećanjem.

12. Poslanikovo obećanje Suraki da će nataknuti narukvice perzijskog kralja sljedeća je mudžiza. Čovjek koji bježi ispred svoga naroda ne razmišlja o osvajanju Perzije i preuzimanju kraljevskih riznica, hazni, osim ako ta osoba nije poslanik od Boga. Poslanikovo obećanje se ispunilo. Kad je Omer ibn el-Hattab vidio kraljeve narukvice u ratnom plijenu iz Perzije, zatražio je od Surake da ih uzme i tako ostvari Poslanikovo obećanje. Omer ih je natakao

Suraki na ruke pred ashabima rekavši: **“Hvala Allahu koji je perzijskom kralju skinuo njegove narukvice i natakao ih beduinu Suraki ibn Dža'semu.”**

I tako se eto nižu mudžize u toku Hidžre jedna za drugom da se poveća vjera vjernika i da se uvjere oni kojima je Knjiga data a koji se dvoume ili nijeću da je Muhammed, s.a.v.s., poslan od Gospodara svjetova.

13. Radost vjernika Jesriba, muhadžira i ensarija kad im je Poslanik, s.a.v.s., stigao zdrav, bijaše neizmerna. Ona je njihove žene i djecu izvela iz kuće a ljude natjerala da ostave svoje poslove. I židovi Medine su formalno učestvovali u radosti svojih komšija, ali su potajno osjećali bol zbog političke konkurencije koju je predstavljao novopristigli Poslanik.

Što se tiče radovanja vjernika susretu sa svojim Poslanikom, tu nejma ništa čudno. On je taj koji ih je Allahovim izunom izveo iz tmine na svjetlo, na put Silnoga i Hvaljenoga. Što se pak tiče odnosa židova, ni u njemu ne bijaše ništa neobično. Oni su poznati po laskanju i dvoičnosti prema društvu nad kojim izgube kontrolu i vlast ali i po bijesu, mržnji i pakosti prema onome ko im oduzme kontrolu nad narodom i ko ih onemoguću u pljački imovine tog naroda pod izgovorom davanja kredita, ili ih spriječi u proljevanju njihove krvi pod izgovorom iskrenog prijateljstva i savjetodavstva. Još uvijek židovi pakoste svakome ko spasava narode ispod njihova jarma i u toj svojoj pakosti oni ne kuju samo spletke i urote već i atentate ako im se ukaže prilika. To je njihova sklonost i njihova priroda. To su učinili i sa Poslanikom, s.a.v.s., kad se stabilizirao u Medini uprkos savezu o saradnji i mimom suživotu koji su sa njim sklopili, jer Jevreji su narod koji požar ratova uvijek i stalno potpaljuje, a **“... kad god pokušaju da potpale ratnu vatru Allah je ugasi...”** (El-Máide, 64)

14. Iz slijeda događaja koji su se desili za vrijeme seobe u Medinu nekako se izdvaja činjenica da se Alejhisselam nije zaustavio ni u jednom mjestu a da podizanje mesdžida, u kojem će se vjernici okupljati, nije bilo prvo što bi učinio. Dok je boravio u Kubáu četiri dana, sagradio je džamiju. Na pola puta od Kubáa do Medine utemeljio je mesdžid kad ga je džuma-namaz zatekla u plemenu Benú Šálim ibn 'Avf u dolini Ránúná'. Takođe kad je stigao u Medinu, prvo što učini bijaše gradnja džamije. Svi ovi postupci nam govore o značaju džamije u islamu. Naime, svi ibadeti u islamu imaju za cilj pročišćavanje duše, popravljanje morala, ojačavanje veza ispomaganja među muslimanima, a namaz u džematu, džuma i bajram su impresivni prizori jedinstva njihove riječi, ciljeva i njihova potpomaganja u borbi i bogobožnosti. Nesumnjivo je da džamija u životu vjernika ima društvenu i duhovnu misiju od ogromnog značaja. Ona je ta koja sjedinjuje njihove redove, čisti njihove duše, budi njihova srca i umove, rješava njihove probleme. U njoj se manifestira njihova snaga i njihovo jedinstvo.

Povijest džamije u islamu potvrđuje da su čete muslimanskih vojski kretale iz nje da bi potom Zemlju preplavile Allahovom uputom. Iz nje su zasijale zrake svjetla i upute kako muslimanima tako i drugima. U njoj su iznikli i razvili se korijeni islamske civilizacije. Na koncu bijahu li Ebu Bekr, Omer, Osman, Alija, Halid, Sa'd, Ebu 'Ubejde i njima slični velikani islamske povijesti što drugo do li učenici Muhammedove, s.a.v.s., škole čije je sjedište bila Poslanikova džamija?!

Druga velika odlika džamije jeste da se iz nje svake hefte emitira riječ istine sa jezika njenog hatiba, smjela i gromka u osporavanju zla ili preporučivanju dobra, u buđenju iz nemara ili u pozivu na okupljanje; u pozivu na dobro ili u protestu protiv zalima i upozorenju tiraninu. U djetinjstvu smo bili svjedocima kako su naše džamije bile centar patriotskih pokreta protiv francuskih kolonizatora, centri u koje su se sklanjali vođe džihada protiv kolonijalizma i cionizma. Ovo što danas imamo kad je džamija izgubila svoju najveću ulogu, jeste grijeh pojedinih hatiba-prodanih duša ili pak notornih nezalica. Onoga dana kad se na njihove mimbere popnu ili u njihove mihrabe uđu dalje, pobornici Istine, znalci Šerijata, predani Allahu i Njegovu poslaniku i savjetnici muslimanskih vođa i masa, ponovo će džamiji biti vraćena centralna uloga u našem islamskom društvu. Vratit će se džamija da igra svoju ulogu u odgoju ljudi, obrazovanju junaka, popravljanju izopačenosti, borbi protiv zla i izgradnji društva na osnovama pokornosti Allahu i Njegovu zadovoljstvu. A mi se tome nadamo kad, ako Bog da, avangarda naše vjerujuće, s vjerom upoznate i Poslanikovim moralnim vrlinama okićene mladosti preuzme džamijske mimbere i mihrabe.

15. Poslanikovo bratimljenje muhadžira i ensarija je najsnažnija manifestacija stvaralačke, moralne i humane pravde u islamu. Muhadžiri su bili ljudi koji su u ime islama ostavili imetke i imanja svoja i došli u Medinu ne posjedujući ništa od prolaznih dunjalučkih dobara. Ensarije su, nasuprot njima, bili vrlo bogati, bavili su se zemljoradnjom i zanatstvom. Pa neka brat pomogne bratu! Neka s njim podijeli radost i teškoće života! Neka ga nastani u svojoj kući, ako već ima mjesta za obojicu! Neka mu da pola svog imetka, ako mu nije potreban i ako ga ima! Pitamo se: Koja je to socijalna pravda koja se može porediti sa ovim bratimljenjem?

Oni koji niječu socijalnu pravdu u islamu ljudi su koji ne žele da svjetlo islama obasja pogledu ljudi i da zavlada njihovim srcima ili su pak konzervativci koji preziru svaki novi termin, makar ga ljudi prihvatili i makar on imao osnove u islamu. U protivnom, kako se može nijekati socijalna pravda u islamu kad u njegovoj historiji nalazimo ovo bratimljenje jedinstveno u povijesti čovječanstva. Izveo ga je isti onaj čovjek koji je donio Šeriat, tj. Muhammed, s.a.v.s. Ono je bilo sprovedeno pod njegovim nadzorom i

temeljom na kom je podignuto prvo društvo i prva država u islamu. Hvaljen neka si, moj Bože, to je potvora teška!

16. U dokumentu kojim je Poslanik izvršio bratimljenje muhadžira i ensarija i sklopio ugovor o potpomaganju muslimana i nemuslimana, nalazimo masu dokaza o tome da je islamska država utemeljena na socijalnoj pravdi, da je polazište u odnosima između muslimana i nemuslimana mir oko onoga oko čega se dogovore te da su načela istine, pravde, potpomaganja u dobru i bogobožnosti, rad za korist ljudi i onemogućavanje zlikovaca da štete društvu najistaknutije vrijednosti koje afirmiše islamska država. Zato islamska država, ma gdje formirana i u ma kojem dobu uspostavljena, opstoji na najispravnijim i najpravednijim načelima, koja su indentična najplemenitijim principima na kojima danas počivaju države i u čijem okrilju žive narodi. Kad na uspostavi islamske države u našem muslimanskom društvu danas je posao koji, bez imalo sumnje, ide u korak sa savremenim razvojem humane misli o državi, uz dodatak da taj trud muslimana osigurava izgradnju jednog od najjačih, najsrećnijih, najuravnoteženijih i najnaprednijih društava.

Dakle, naš interes je da se naša država uspostavi na temeljima islama. U napuštanju ove orijentacije naša je propast i uništenje. Islam ne uznemirava nemuslimane u islamskoj državi, ne progoni njihova vjerovanja, niti im ograničava njihova prava. Čemu onda strah od primjene Šerijata i sprovođenja islamskih propisa u muslimanskim zemljama, kad ti propisi znače samo pravdu, istinu, snagu, bogatstvo i punu socijalnu solidarnost zasnovanu na principima bratstva, ljubavi i ispomaganja? Mi se ne možemo osloboditi kolonijalizma osim pozivom na islam. Zato neka trudbenici svoj trud u tom smislu ulažu!

"A da su stanovnici sela i gradova vjerovali i grijeha se klonili, mi bismo im blagoslove i s neba i iz zemlje slali..." (Et-En'ám, 153); **"...A onome koji se Allaha boji On će izlaz naći i opskrbiće ga odakle se i ne nada; onome koji se u Allaha uzda, On mu je dosta Allah će zaista ispuniti ono što je odlučio; Allah je svemu već rok odredio."** (Et-Talák, 2-3)

"...A onome ko se Allaha boji, On će sve što mu treba učiniti dostupnim." (Et-Talák, 4)

"...A onome ko se Allaha bude bojao, On će preko ružnih postupaka njegovih prijeci i još mu veliku nagradu dati..." (Et-Talák, 5)

I. Povijesni događaji

Nije se Alejhisselam bio ni učvrstio u Medini a već su počeli ratni okršaji između njega, na jednoj, i Kurejševiča i njihovih prijatelja među arapskim plemenima, na drugoj strani. Muslimanski historičari su se suglasili da svaki sukob između muslimana i mušrika u kome je učestvovao i Poslanik, s.a.v.s., lično nazovu 'gazve' (pohod), a svaki okršaj između ove dvije skupine kojem nije prisustvovao Poslanik, s.a.v.s., nazvali su 'serijje' (izašlanom vojskom). Broj pohoda kojima je prisustvovao Muhammed, s.a.v.s., dostiže cifru od dvadeset šest, a broj izašlih četa trideset osam. U ovom kratkom pregledu zadovoljićemo se spomenom jedanaest najpoznatijih pohoda.

I. Bitka na Bedru

Ova bitka se odigrala 17. dan ramazana, 2. godine po Hidžri. Povod je bio taj što je Alejhisselam poslao svoje drugove da presretnu kurejševičku karavanu koja se iz Šama vraćala u Mekku, ne želeći pri tom sukob većih razmjera. Međutim, karavan koji je predvodio Ebu Sufjan uspije se spasiti, nakon što su već poslali poziv Kurejšu za pomoć. Na ovaj poziv se odmah odazove hiljadu ratnika iz plemena Kurejš. Njih pet stotina bilo je obučeno u pancire, a pored njih i sto konjanika takode sa pancirima. Sa sobom su imali sedam stotina deva te robinje koje su udarale u defove i pjevale rugalice na račun muslimana. S druge strane je bilo svega tristo trinaest ili tristo četrnaest muslimana, većinom ensarija. Sa sobom su imali sedamdeset deva i dva ili tri konja. U putu se nekoliko njih smjenjivali na jednoj devu. No prije nego li se upustio u sukob Poslanik se htio konsultirati sa svojim ashabima, a posebno ensarijama²⁰. Muhadžiri odmah izraze svoju suglasnost da se upusti u okršaj te ensarije shvate da Alejhisselam čeka njihovu odluku.

Tada Sa'd ibn Mu'az, poglavar ensarija, rekne: "Božiji poslanice, mi smo u te povjerovali i tebe smo prihvatili. I posvjedočili smo da je ono s čim si došao istina i na to smo ti se zavjetovali, i obavezali se da ćemo te slušati i pokorni ti biti. Pa, idi Allahov poslanice, kuda želiš! Mi smo s tobom. Tako mi onoga koji te je s istinom poslao, kad bi nas preko ovog mora preveo mi bismo ga s

²⁰) Naime, u ugovoru između Poslanika i ensarija sklopljenom prilikom njihovog trećeg susreta na 'Akabi je precizirano da ensarije imaju braniti Poslanika samo u Medini, a brdo Bedr je izvan granica grada Medine. - Nap. prev.

tobom gazili i nijedan od nas ne bi izostao. Mi nejmamo ništa protiv da se sutra s neprijateljem suočimo. U ratu smo strpljivi, u okršaju hrabri. Možda će ti Allah pokazati ono što će te obveseliti. Povedi nas uz Allahov blagoslov!" I druge ensarije su slično ovom govorili, čemu se Poslanik, s.a.v.s., jako obradova i na šta каза: "Krenite uz blagoslov Božiji i radujte se! Allah mi je obećao jedno od dvoga; ili karavanu ili one što su im krenuli u pomoć."

Potom Alejhisselam krenu dok ne stiže do najbližeg izvora brdu Bedr, i tu zaposjedne položaj. Uto će El-Habbáb ibn el-Munzir: "Božiji poslanice, da li je ovo logorište od Allaha određeno, pa se ne smiješ pomjeriti ni naprijed ni nazad, ili je to tvoje mišljenje, strategija i lukavstvo?" Poslanik mu odgovori: "To je moje mišljenje i strategija." Onda mu El-Habbáb posavjetuje da se premjeste na drugi položaj gdje će muslimani biti u boljoj poziciji i gdje će moći presjeći dotok vode mušricima. Poslanik s.a.v.s., i ashabi se odmah podigoše i ulogoriše na mjestu koje je pokazao El-Habbáb. Potom Sa'd ibn Mu'az predloži da se Poslaniku, s.a.v.s., podigne osmatračnica iza bojnih redova muslimana, pa ako ih Allah, dž.š., pomogne, dobro i jeste, u protivnom neka pojaše svoju devu i vrati se onima što su ostali u Medini. I dodade: "Poslanice, u Medini je ostalo ljudi koji te ne vole ništa manje od nas, a da su znali da deš se boriti ne bi izostali." Poslanik, s.a.v.s., tad uputi dovu Allahu, dž.š., za njega i naredi da mu se sagradi osmatračnica. Kad su se dvije vojske već sučelile, Poslanik stade popravljati muslimanske bojne redove i podsticati ih na borbu i buditi u njima čežnju za šehadetom - pogibijom u ime Allaha. Tom prilikom se zakune: "Tako mi onoga u čijoj ruci je moja duša, danas se protiv njih neće boriti čovjek i poginuti, strpljiv i s vjerom u nagradu, napredujući i ne povlačeći se, a da ga Allah, dž.š., neće uvesti u džennet!" Potom se povuče u svoju osmatračnicu sa Ebu Bekrom. Čuvar im je bio Sa'd ibn Mu'az naoružan sabljom. Poslanik je dugo molio Allaha, dž.š., a u dovi između ostalog reče i ovo: "Moj Bože, zaklinjem Te Tvojim obećanjem i zavjetom! Bože, ako nastrada ova skupina vjernika koji se bore, Ti nećeš biti obožavan na Zemlji!" Tom prilikom se dugo zadržao na sedždi sve dok mu Ebu Bekr ne reče: "Dosta ti je, Allah će ispuniti Svoje obećanje prema tebi."

Iza toga se rasplamsao boj koji se završi pobjedom muslimana. Od idolopoklonika bi ubijeno oko sedamdeset ljudi, a među njima i najveći mušrik Ebu Džehl te drugi kurejševički prvaci. Zarobljeno je sedamdeset mušrika. Poslanik, s.a.v.s., naredi da se svi mrtvi imaju pokopati, a potom se vrati u Medinu gdje zatraži savjet svojih drugova u vezi sa zarobljenicima. Omer, r.a., mu predloži da ih sve pobije, a Ebu Bekr da ih zamijeni za otkupninu. Alejhisselam je prihvatio Ebu Bekrov prijedlog, te idolopoklonici novcem otkupe svoje zarobljenike.

O bitci na Bedru objavljeno je nekoliko ajeta Allahove časne knjige, Allah, dž.s., u suri Alu 'Imrân veli: "Allah vas je pomogao i na Bedru, kad ste bili malobrojni - zato se bojte Allaha da biste bili zahvalni, kad si rekao vjernicima: 'Zar vam neće biti dovoljno da vam Gospodar vaš tri hiljade meleka u pomoć pošalje? Hoće! Ako budete izdržljivi i poslušni, i ako vas oni napadnu odmah, Gospodar vaš će vam poslati u pomoć pet hiljada meleka, i sve obilježeni.' To je Allah učinio da vas obraduje i da tim pouzdanje u srca vaša ulije, a pobjeda dolazi samo od Allaha, Silnog i Mudrog - da jednu skupinu nevjernika uništi ili da ih osramoti, te da se vratite razočarani." (Alu 'Imrân, 123-127)

Došao je i ukor Božijem poslaniku, s.a.v.s., što je primio otkupninu za zarobljenike. Kaže Uzvišeni Allah, dž.s.: "Nijednom vjerovjesniku nije dopušteno da drži sužnje dok ne izvojuje pobjedu na Zemlji, vi želite prolazna dobra ovoga svijeta, a Allah želi onaj svijet. Allah je silan i mudar. Da nije ranije Allahove odredbe, snašla bi vas patnja velika zbog, onoga što ste uzeli. Sada jedite ono što ste zaplijenili, kao dopušteno i lijepo, i bojte se Allaha. Allah zaista prašta i milostiv je." (El-Enfâl, 67-69)

2. Bitka na Uhudu

Ova bitka se desila 15. Ševala, 3. godine po Hidžri. Povod za nju je bila želja Kurejšija da se osvete za poraz na Bedru. Dugo su se Kurejšije spremale za ovaj okršaj, a kad su se osjetile spremnima, krenuli su put Medine. Ovaj put u boj je krenulo tri hiljade ratnika ne brojeći el-habâbiše²¹. Među njima je bilo sedam stotina oklopnika, dvjesto konjanika i sedamnaest žena, među kojima i Hind bint 'Utbe, žena Ebu Sufjana čiji je otac poginuo na Bedru. Isli su dok nisu stigli do doline u podnožju Uhuda (visoko brdo udaljeno dvije milje sjeverno od Medine).

Poslanik i neki ashabi su smatrali da ne treba izlaziti iz Medine u susret neprijatelju, već da treba ostati u Medini, pa ako ih napadnu, onda će ih odbiti iznutra. No, mladići, te neki muhadžiri i ensarije, a posebno oni koji nisu prisustvovali Bedru i nisu se imali čast tamo boriti bijahu zagrijani za to da muslimani izadu i da se sukobe sa mušricima u njihovu logoru. Poslanik, s.a.v.s., je popustio pred ovim njihovim zahtjevom. Otišao je svojoj kući, obukao oklop, uzeo koplje i izašao pred muslimane pripasane sablje. Oni koji su insistirali na izlasku iz Medine sada se pokaju, jer su primorali Poslanika da postupi suprotno svome mišljenju te mu reknu: "Mi ti se nismo imali namjeru protiviti.

21) El-Habâbiš su stanovnici Mekke prozvani po brdu El-Hubejš na periferiji Mekke. Inače su bili saveznici Kurejšija.

Ako želiš - idi, a ako nećeš - ti ostani." Poslanik, s.a.v.s., im odogovori: "Ne dolikuje poslaniku da skine pancir kad ga je već obukao, dok Allah ne presudi između njega i njegovih neprijatelja." Potom muslimani, njih oko hiljadu, izade s Alejhisselamom. Među njima je bilo stotinu oklopnika i dva konjanika.

Dok su se muslimani sakupljali da krenu, Poslanik, s.a.v.s., ugleda grupu židova koji su se spremali da krenu sa 'Abdullahom ibn Ubejj ibn Selûlom, vodom munafika, da se bore na strani muslimana. Alejhisselam upita: "Jesu li to oni primili islam?" Odgovoriše mu: "Ne." Onda on rekne: "Naredite im neka se vrate! Ja ne tražim pomoć od mnogobožaca protiv mnogobožaca."

Kad biše na pola puta, muslimane izdade i napusti 'Abdullah ibn Ubejj ibn Selul sa još tristo licemjera, tako da ostane svega sedamsto muslimana. Poslanik, s.a.v.s., nastavi put dok ne stiže do Uhuda. Brdo je ostavio za leđa a licem se okrenuo prema mušricima. Potom je postrojio vojsku i svakoj grupi odredio komandira. Posebno je odabrao pedeset strijelaca na čelu sa 'Abdullah ibn Džubejrom el-Ensarijem da čuvaju leđa muslimanima od eventualnog napada mušrika otpozadi. Pri tom im reče: "Čuvajte nam leđa tako da nam ne dođu otraga! Gadjajte ih strijelama jer konji ne idu na strijele. Mi ćemo sigurno pobijediti ako vi budete čvrsto držali svoje položaje. Bože, ja Te uzimam za svjedoka protiv njih." Po drugoj predaji rekao im je i ovo: "I kad biste vidjeli da nas ptice nose, ne napuštajte svoje položaje dok vam ne javim! A i ako vidite da smo ih pobijedili i porazili, i da su pobijeni, ne mičite se sa svog položaja dok vam ne javim!"

Potom otpočne boj. Allah, dž.s., je pomogao muslimane protiv njihovih neprijatelja pa su uspjeli ubiti nekoliko njih te se oni dadnu u bijeg, a muslimani se okrenu sakupljati ratni plijen koji su našli u mušričkom logoru. Kad su strijelci vidjeli ovakav rasplet, rekoše: "Šta radimo ovdje kad je Allah dao pobjedu Svome poslaniku?" i počеше razmišljati o napuštanju svojih položaja kako bi uzeli dio plijena. Njihov zapovjednik 'Abdullah ibn Džubejr ih podsjeti na Poslanikovu oporuku, ali mu oni odgovore da je borba završena i da nejma potrebe da ostanu tamo gdje jesu. Ipak, 'Abdullah sa još desetericom odbije napustiti položaj. Ubrzo je Halid ibn el-Velid, komandant desnog krila mušričke konjice, opazio da strijelci više ne štite leđa muslimana, te se povrati i napadne ih straga. Muslimani nisu ništa primjećivali dok ih mušričke sablje nisu skolile sa svih strana. Među njima nastupi opšta pometnja, a proširi se i glasina da je Poslanik, s.a.v.s., ubijen. Dio muslimana stade bježati put Medine što mušricima omogućući da stignu do Alejhisselama, koga pogodi njihov kamen tako da padne u nesvijest. Tu je još zadobio ranu na licu, poderao koljeno i rasjekao donju usnu. Njegov štit za glavu se polomi, a dva komada štita se zabodu u njegov obraz. Mušrici su navaljivali svom žestinom da ga ubiju no on i grupa vjernika su hrabro odolijevali. Jedan od njih, Ebu Dudždžâne, postavio se ispred

Poslanika štiteći ga od idolopokloničkih strijela koje su se zaustavljale u njegovim ledima. Među tim odabranim bio je Sa'd ibn Ebi Vekkās koji toga dana odape oko hiljadu strijela. Tu je bila i Nesibe Ummu 'Ammāre el-Ensarije, koja je ostavila napajanje ranjenika i stala se boriti sabljom i strijelama, braneći Resulullaha, s.a.v.s., sve dok nije zadobila tešku ranu u vrat. Sa njom je bio i njen muž te njena dva sina, na što Poslanik, s.a.v.s. reče: "Allah vas blagoslovio, porodico Poslanikova!" Nesiba zatraži od njega: "Zamoli Allaha, dž.s., da ti pravimo društvo u džennetu." Te on, s.a.v.s., zamoli: "Bože, učini ih mojim drugovima u džennetu!" Tada ona, neka je Svevišnji zadovoljan njome, reče: "Sad ne marim za sve ono što mi se desilo na dunjaluku." O njoj je Poslanik, s.a.v.s., još rekao: "Nisam se toga dana na Uhudu okrenuo ni lijevo ni desno a da je nisam ugledao kako se bori ispred mene." U ovoj bitci ona je zadobila ukupno dvanaest rana, što uboda od koplja, a što zasjeklina od sablje.

U trenutcima najteže borbe Ubejj ibn Halef je pokušavao da stigne do Poslanika i da ga ubije. Bio se, naime, već zakleo da neće odustati od te svoje nakane te Poslanik uze koplje od onih što su bili oko njega i njime pogodi Ubejja u vrat, što bi uzrokom njegove smrti. Bio je to jedini čovjek koga je Alejhisselam ubio u svim svojim ratnim pohodima. Potom se Alejhisselam uspije podići na ramena Talhe ibn 'Ubejdullaha pa pogleda prema mušricima i ugleda grupu njih visoko na brdu te pošalje grupu vjernika da ih prisile da siđu, rekavši: "Ne pristoji da oni budu iznad nas. Bože naš, mi nejmamo snage osim u Tebe." Bitka je uskoro bila završena, a Ebu Sufjan kličući mušričkoj osveti za poraz na Bedru vikne: "Ovo vam je za ono na Bedru!"

Jedan od poginulih toga dana je bio i Hamza, r.a., Poslanikov amidža koga je Hind, Ebu Sufjanova žena, mrtva izmasakrila. Izvadila mu je srce i stala ga gristi. Kad je osjetila gorčinu, ispljuva ga. Taj prizor je strašno ražalostio Božijeg poslanika koji reče: "Samo da Allah da da gdje god pobijedim Kurejš pa da izmasakriram njihovih trideset ljudi." Međutim, Allah, dž.s., je ubrzo posljuje ovoga zabranio masakriranje.

U bici je poginulo oko sedamdeset muslimana i dvadeset i tri mušrika.

Allah, dž.s., je o ovoj bitci objavio nekoliko ajeta kojima je liječio rane vjernika i upozorio ih na uzroke poraza koji su doživjeli. Tako u suri Alu 'Imran kaže: **"I ne gubite hrabrost i ne žalostite se; vi ćete pobijediti ako budete pravi vjernici. Ako vi dopadate rana, i drugi rana dopadaju. A u ovim danima Mi dajemo pobjedu sad jednima, a sad drugima, da bi Allah ukazao na one koji vjeruju i odabrao neke od vas kao šehide - a Allah ne voli nevjernike - i da bi vjernike očistio, a nevjernike uništio. Zar mislite da ćete ući u džennet, a da Allah ne ukaže na one od vas koji se bore i na one koji su izdržljivi?"** (Alu 'Imran, 139-142), da bi samo nekoliko ajeta niže objavio: "Allah je ispunio obećanje Svoje kad ste neprijatelje,

voljom Njegovom, nemilice ubijali. Ali kada ste duhom klonuli i o svome položaju se raspravljati počeli, kada niste poslušali, a On vam je već bio ukazao na ono što vam je drago, - jedni od vas su željeli ovaj svijet, a drugi onaj svijet, - onda je On, da bi vas iskušao, učinio da uzmaknete ispred njih. I On vam je već oprostio, jer je Allah neizmjereno dobar prema vjernicima! Kad ste ono uzicali, ne obazirući se ni na koga, dok vas je Poslanik zvao iza vaših leđa, Allah vas je kaznio brigom na brigu, da ne biste tugovali za onim što vam je izmaklo, i nije vas zadesilo. A Allah dobro zna ono što radite." (Alu 'Imran, 152-153)

3. Bitka sa Benu-n-Nedírom

Benu-n-Nedir je bilo jevrejsko pleme nastanjeno pored Medine, a sloveli su za saveznike plemena El-Hazredž. Između njih i muslimana je bio na snazi ugovor o miru i saradnji, kako smo već spomenuli, no zla narav i hronično židovsko izdajstvo nisu mogli ostati vjerni tom sporazumu, već su ih naveli da prekrše ugovor. Naime, dok su Poslanik i grupa njegovih ashaba bili u ovom plemenu, Poslanik se bio naslonio na zid jedne od njihovih kuća. Oni se dogovore da ga usmrte tako što će na njega baciti veliki kamen sa stropa kuće. Alejhisselam je to doznao pa skoči kao da ima neki hitan posao i uputi se u Medinu. Ubrzo ga sustignu i njegovi ashabi, te on židovima pošalje Muhammeda ibn Meslemu sa sljedećom porukom: "Napustite moju zemlju! Vi ne možete živjeti zajedno sa mnom nakon što ste se bili odlučili za taj korak!" Poslanik, s.a.v.s., im je dao rok od deset dana da se isele. Poslije ovog ultimatumu Benu-n-Nedir se bilo spremilo za selidbu, međutim Abdullah ibn Ubejj ibn Selül, vođa licemjera pošalje im izaslanika odvratajući ih od selidbe i obećavajući im poslati dvije hiljade svojih ljudi da ih brane. Nakon ovog obećanja oni se predomisle i odustanu od selidbe. Utvrdili su se u svojim tvrđavama i Poslaniku poslali poruku sa sljedećim sadržajem: "Mi nećemo seliti iz svojih domova, a ti radi što ti se prohtije!"

Poslije ovoga Poslanik, s.a.v.s., sa svojim drugovima krene prema Benu-n-Nediru. Njegovu, s.a.v.s., zastavu je nosio Alija, r.a. čim su ih židovi opazili, počeli su ih gadati strijelama i kamenjem. Pomoć koju im je obećao vođa munafka nije stizala. Poslanik ih je bio potpuno okružio ali se oni nisu predavali pa je Alejhisselam bio prinuđen isjeći njihove palme. Tada oni pristanu: "Selimo se iz tvoje zemlje." Alejhisselam im sada postavi uslov da sa sobom ne nose oružje, a da od imetka uzmu onoliko koliko deve budu mogle ponijeti. Zauzvrat njihovi životi će biti zaštićeni i neće biti prolivena ni kap njihove krvi. Dok su izlazili, kupili su sve što su mogli, a kuće su porušili kako se muslimani ne bi njima mogli okoristiti. Jedni su se naselili u Hajber, sto milja od Medine, a jedni u oblast Džereš, na jugu Šama. Samo dvojica od njih prime islam.

O ovoj bici je objavljena sura El-Hašr iz koje su i ove riječi: "On je prilikom prvog progonstva iz domova njihovih protjerao one sljedbenike Knjige koji nisu vjerovali. Vi niste mislili da će otići, a oni su mislili da će ih utvrde njihove od Allahove kazne odbraniti, ali im je Allahova kazna došla odakle se nisu nadali i on je u srca njihova strah ulio, vlastitim rukama i rukama vjernika svoje domove su srušili. Zato uzmite iz toga pouku, o vi koji ste obdareni! Da nije bio već odredio da će biti protjerani, Allah bi ih još na ovom svijetu kaznio; ali, njih na onom svijetu čeka patnja u ognju zato što su se Allahu i poslaniku Njegovu suprotstavili; a onoga ko se Allahu suprotstavi Allah će, zaista, strahovito kazniti." (El-Hašr, 2-4)

4. Bitka protiv Saveznika

Ova bitka se još naziva i bitkom na hendeku, tj. opkopu, a odigrala se u ševalu 5. godine po Hidžri. Povod je bio taj što su nakon protjerivanja Benu-n-Nedira neke njihove vode otišle u Mekku pozivajući i podstičući Kurejšije na borbu protiv Muhammeda, s.a.v.s., čemu se oni odazovu. Potom su iste te vode otišle i u pleme Gatafan, gdje im se odazovu Benu Fezare i Benu Murre, koji se upute ka Medini. Kad je Alejhisselam čuo za njihov pokret, zatraži savjet od svojih ashaba te mu Selman el-Farisi predloži kopanje opkopa oko Medine na pravcu mogućeg napada. Prijedlog je prihvaćen i Poslanik je naredio da se opkop iskopa te i sam uze učešća u tom velikom poslu. Kad su Kurejšije i njihovi saveznici stigli, bili su iznenađeni rovom koji nadođe jer Arapi tako što nisu poznavali. Ovaj put ih je bilo deset, a muslimana tri hiljade. Huzejj ibn Ahtab koji je učestvovao u pokretanju Kurejša i saveznika protiv muslimana, ode do Ka'b ibn Eseda, starješine plemena Benu Kurejza²² tražeći od njega da prekrši ugovor o miru koji je bio na snazi između njega i muslimana. Nije se htio proći sve dok Benu Kurejza nije prihvatilo njegov nagovor i priključilo se Saveznicima. Time se položaj muslimana znatno pogoršao što Poslanika, s.a.v.s., prisili da se ponovo pokuša dogovoriti sa Benu Kurejzom nudeći im trećinu medinskog prihoda. Međutim, ensarije, ponosni na svoju vjeru, odbiju da se obrate za pomoć izdajnicima i prekršiocima sporazuma. Bitka je otpočela tako što su neki mušrički konjanici uspjeli preskočiti opkop na mjestu gdje je bio uzak. Muslimani navale na njih i sve ih pobiju. Nedugo zatim Poslaniku dođe Nu'ajm ibn Mes'ud ibn Amir i saopšti mu da je primio islam, da njegov narod

²²) Benu Kurejza je jedno od tri jevrejska, medinska plemena koje je za Bitke sa Saveznicima još uvijek bilo nastanjeno u Medini. Bilo je to posljednje od ta tri plemena s obzirom da su druga dva, Benu Kajnekā i Benu-n-Nedir, već ranije bili protjerani. - Np. Prev.

još ne zna za to i da je on prijatelj Benu Kurejza, u koga oni imaju puno povjerenje, te zatraži od Alejhisselama: "Naredi mi što želiš!" Poslanik, s.a.v.s., mu rekne: "Za nas si ti samo jedan čovjek (koji kao obični borac može malo učiniti), zato odvrti od nas zla koliko možeš svojim lukavstvom, jer ratovanje je lukavstvo!" Nu'ajm se potom poslužio svojim lukavstvom tako da je uspio napraviti raskol između Kurejša i njihovih pristaša, na jednoj strani, i Benu Kureza, na drugoj, izazivajući kod svake od dvije strane sumnju u namjere one druge. Uto i Allah na Saveznike pošalje strašnu oluju u jako hladnoj noći koja isprevrće njihove kazane, pocijepa njihove šatore, a njihove duše ispuni strahom te oni još iste noći napuste svoje položaje. Sutradan, kad je osvanulo, muslimani nisu mogli vidjeti nikoga oko Medine.

O ovoj bici Allah, dž.š., je u Svojoj knjizi objavio: "O vjernici, sjetite se Allahove milosti prema vama kad su do vas vojske došle, pa smo Mi protiv njih vjetar poslali, i vojske koje vi niste vidjeli. Allah dobro vidi ono što vi radite. Kad su vam došli i odozgo i odozdo, i kad su oči vaše uprte bile jedino u neprijatelja, a duša došla do grkljana, i kad ste o Allahu svašta pomišljali, tada su vjernici u iskušenje bili stavljani i ne mogu biti gore uznemireni." (El-Ahzab, 9-11)

Potom nam opisuje stav munafika, njihovo izdajstvo i povlačenje iz bitke da bi zatim opisujući vjernike rekao: "A kad su vjernici saveznike ugledali, rekli su: 'Ovo je ono što su nam Allah i Poslanik Njegov obećali, i Allah i Poslanik Njegov su istinu govorili!' - i to im je samo učvrstilo vjerovanje i predanost. Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu, ima ih koji su poginuli, i ima ih koji to očekuju - nisu ništa izmijenili - da Allah nagradi iskrene za njihovu iskrenost, a da, ako hoće, stavi na muke licemjere ili oprost, Allah zaista prašta i samilostan je. Allah je nevjernike pune srdžbe odbio, - nisu nimalo uspjeli, - i vjernike je Allah borbe poštediti. Allah je uistinu moćan i silan." (El-Ahzab, 22-25)

5. Bitka protiv Benu Kurejza

Bitka se odigrala 5. g. po H., neposredno nakon sukoba sa Saveznicima u kojem se Poslanik, s.a.v.s., osvjedočio u svu podlost i izdajničku narav ovog plemena i njihov prijateljski odnos prema Kurejšijama i drugim nevjernicima. Bitka se desila nakon što su oni u vrijeme najžešćih sukoba sa Saveznicima objavili Poslaniku da prekidaju ugovor sa njim. Živjeli su sa Poslanikom, s.a.v.s., u Medini a spremali su mu veliko zlo koje je moglo uništiti sve muslimane da bitka sa Saveznicima nije završila kako je završila. Nakon svega, Poslanik je odlučio kazniti varalice i izdajnike, i Medinu, centar svoje misije i borbe, očistiti od njih kako im se više ne bi pružila prilika da učine nešto slično, da napadnu svoje komšije, muslimane, i potpuno ih unište.

kako je to u naravi podlog židovskog izdajstva. Buharija bilježi, po Aiši, r.a., da je Poslaniku, s.a.v.s., na dan sukoba sa Saveznicima, kad se vratio kući, odložio oružje i okupao se, došao Džibril, glave pune prašine, i rekao: "Ostavio si oružje!? Tako mi Boga, ja ga nisam ostavio." Poslanik ga upita: "Kuda!?" On reče: "Onamo", i pokaza put Benu Kurejze. Aiša veli da je tada Alejhisselam krenuo prema njima.

Telalu je naredio da objavi da niko ne klanja ikindiju namaz dok ne stignu u Benu Kurejzu, a onda i sam krene s njima. I ovaj put je Poslanikovu zastavu nosio Alija, r.a. Bilo se skupilo oko tri hiljade vjernika i sa njima trideset i šest konjanika. Alija, r.a., se već bio približio njihovim tvrđavama kad je čuo ružne riječi izgovorene na račun Alejhisselama i njegovih žena, te obavijesti Poslanika o tome i zamoli ga da se ne približava tim zlobnicima. On, mu poznajući njihovo licemjerje i poltronsko ponašanje, reče da to oni ne bi rekli da su ga vidjeli. I odista kad ga ugledaše, stadoše mu se ulagivati, kako je to Alejhisselam već bio predvidio. Muslimanska opsada njihovih tvrđava je potrajala dvadeset i pet noći. Kad im je stanje postalo nepodnošljivo oni pristanu da im Poslanik presudi. On međutim odredi Sa'd ibn Mu'aza, prvaka El-Evsa, čiji su oni bili saveznici, da im on sudi. Sa'dova presuda je glasila: Ratnici se imaju pobiti; žene i djeca porobiti; a imovina podijeliti!

Poslanik sprovede njegovu odluku i time zauvijek dokrajči židovske spletke, urote i zavjere protiv Poslanika i njegove misije u Medini i njenoj okolini.

O ovoj bitci je objavljeno nekoliko ajeta časnog Kur'ana koja govore o jevrejskom izdajstvu, njihovom kršenju potpisanog ugovora i uskraćivanju pomoći vjernicima u sukobu sa Saveznicima: "Kad su neki među njima rekli: 'O stanovnici Jesriba, ovdje vam nejma stanka, zato se vratite!' A drugi među njima su tražili dopuštenja od Vjerovjesnika i govorili: 'Kuće su naše nezaštićene!' A nisu bile nezaštićene, već su oni htjeli da se izvuku. A da su im sa raznih strana prodrli i da su potom od njih zatražili da opet postanu mnogobošci, oni bi to, ne dvoumeći se mnogo oko toga, brzo učinili, a bili su se još prije Allahu obavezali da neće uzmicati (aludira se na ugovor koji je Vjerovjesnik sklopio sa njima kad se naselio u Medinu), a za Allahu datu obavezu će se odgovarati! Reci: 'Ako bježite od smrti i pogibije, bježanje vam neće pomoći, opet ćete samo kratko uživati.'" (El-Ahzab, 13-16), sve do riječi Uzvišenog: "...A Sljedbenike Knjige, (tj. Benu Kurejza) koji su ih (Saveznike) pomagali, je iz njihovih utvrda izveo, i strah u srca njihova ulio, pa ste jedne pobili, a druge kao zarobljenike uzeli, i dao vam je da naslijedite zemlje njihove i domove njihove i bogatstva njihova, i zemlju kojom prije niste hodili; Allah sve može." (El-Ahzab, 26-27)

6. Izlazak na Hudejbiju

Ovaj se izlazak desio u mjesecu zu-l-hidždžetu, 6. g. po H. Naime, Božiji poslanik je u snu vidio da su on i njegovi ashabi ušli u Kabu, sigurni, neki obrijanih glava a neki podrezanih kosa, ne strahujući ni od čega²³. Na osnovu toga on je naredio ljudima da se sprema za put u Mekku radi obavljanja umre²⁴, ne želeći da pri ovom svom posjetu Mekki izazove sukob sa Kurejšijama. Sa njim su krenuli i muhadžiri i ensarije nošeni čežnjom da vide svetu Kuću Božiju, a nakon što im je to šest godina bilo onemogućavano. Sa njima su krenuli i beduini koji su to željeli. Poslanik, s.a.v.s., je pred sobom gonio deve i ovce, izražavajući tako poštovanje prema Svetom hramu, Ihrame²⁵ za umru je obukao u mjestu Zu-l-hulejfe, kako bi ljudima, a posebno Kurejšijama, stavio do znanja da nejma namjeru ratovati. Broj ashaba koji su se sa njim zaputili je bio oko hiljadu i pet stotina. Od oružja su nosili samo sablje u koricama, koje su u to doba bile musafirsko oružje. Isli su dok nisu stigli do 'Asefana, gdje Poslaniku, s.a.v.s., dođe čovjek i rekne: "Kurejšije su već čule za ovo tvoje putovanje. Eno su obukli tigrove kože i izašli ti u susret, kunući se da dok je njih, ti u Mekku ući nećeš." Poslanik to prokomentira riječima: "Teško Kurejšu! Ratovanje ih je već pojelo. Što ne ostave nasamo mene i ostale Arape, pa ako me unište, to je ono što oni žele. A dadne li Allah da ih nadvladam, primiće islam bez gubitaka. A ako ga ne htjednu ni tad primiti borit će se protiv mene neiscrpljeni od dugotrajnog ratovanja. Šta to misli Kurejš? Tako mi Allaha, neću se prestati boriti za ono s čim me je On poslao (tj. za islam) sve dok ga Allah ne potpomogne ili dok ne umrem."

Kad je stigao na Hudejbiju, mjesto nedaleko od Mekke, danas na putu za Džiddu, dodoše mu neki ljudi iz plemena Huzá'a, raspitujući se za razlog njegova dolaska. On ih obavijesti da je došao samo posjetiti Kabu i obaviti umru. Ti ljudi su otišli do Kurejšija i rekli im: "Vi ste požurili sa Muhammedom. Nije došao da ratuje, već da posjeti ovu kuću". Na to oni odgovore: "Ne! Tako nam Boga, dok je nas on u nju silom nikad ući neće, nit' će Arapi o nama tračati zbog toga!"

Potom su poslali 'Urve ibn Mes'uda es-Sekafija da pregovara sa Alejhisselamom. Nakon razgovora i rasprave između njega i nekih ashaba, on se vrati Kurejšijama i izvijesti ih o poštovanju i ljubavi ashaba prema

23) Brijanje, odnosno, šišanje kose spada u obrede hadždža i umre. - Nap. prev.

24) Posjeta Kabi u bilo koje doba godine, a sastoji se od oblačenja ihrama, obilaska oko Kabe-tavafa, hodanja između Safe i Merve (dva brežuljka danas u sastavu Harema), tj. sa'ja i podrezivanja kose ili njenog brijanja. - Nap. prev.

25) Dva komada platna u kojima se obavljaju obredi umre i hadždža. - Nap. prev.

Poslaniku te njihovoj želji da s njim, 'Urvetom, sklope mir. Oni to odbiju pa Poslanik pošalje Osmána ibn 'Affána da Mekelijama potvrdi cilj dolaska. Osman se malo duže zadržao te se među muslimanima pronese vijest da je ubijen. Poslanik, s.a.v.s., tada reče: "Nećemo oдавде ići dok se sa njima ne obračunamo!", te pozove muslimane da mu daju prisegu na borbu i pogibiju na Božijem putu. Oni mu se pod krošnjama jedne akacije zakunu da neće uzmaći, i da će biti sklopljen mir ili će izginuti na Allahovom putu. Kad su Kurejšije doznale za ovu prisegu, uplaše se i odluče da sklope ugovor pod uvjetom da se on ove godine vrati, a da sljedeće godine dođe i ostane tri dana noseći sa sobom samo putničko oružje, sablje u koricama i koplja. Ovaj put Kurejšije su poslale Suhejl ibn 'Amra da pregovara. Ugovor je sklopljen pod uvjetima koje su Kurejšije postavile; deset godina međusobno neće ratovati; ko od Muhammedovih sljedbenika pobjegne u Mekku ne mora biti vraćen, a ko iz Mekke pobjegne Muhammedu on ga je obavezan vratiti. Ovaj uslov je teško pao ashabima te se neki od njih stadoše pripraviti sa Alejhisselamom oko uvjeta ugovora, a među najupornijima bijaše Omer, r.a. Nesporazum je okončao Poslanik, s.a.v.s., riječima: "Ja sam, odista, rob Božiji i On me neće ostaviti." Zatim naredi ashabima da skinu ihrame koje su obukli u nijetu da u njima obave umru. Oni to nisu odmah učinili zbog velikog bola što im je bio onemogućen ulazak u Mekku i uslova ugovora koji su im jako teško pali. Vidjevši to Poslanik prvi skide ihrame a muslimani se povedu za njim. Kasnije će se pokazati koristi od ovih uvjeta koji su se muslimanima činili nepovoljnim, a sa kojima je Vjerovjesnik bio zadovoljan zahvaljujući svojoj dalekovidnosti i promišljenosti, te prije svega objavi koja ga je pomogla da razumno postupa i odlučuje.

Allah, dž.s., je ovaj izlazak prozvao "Pobjedom sigurnom" u kur'anskim ajetima: **"Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu da bi ti Allah ranije i kasnije krivice oprostio, da bi blagodat Svoju tebi potpunom učinio, da bi te na pravi put uputio i da bi te Allah pobjedonosnom pomoći pomogao."** (El-Feth, 1-3)

U sljedećim ajetima On govori o prisezi ashaba Njegovu poslaniku i kaže: **"Oni koji su ti se zakleli na vjernost - zakleli su se, doista, na vjernost samo Allahu, - Allahova ruka je iznad ruku njihovih! Onaj ko prekrši zakletvu, krši je na svoju štetu; a ko ispuni ono na šta se obavezao Allahu on će mu dati veliku nagradu."** (El-Feth, 10)

Allah je bio zadovoljan učesnicima Bej'atu-r-ridvāna (Prisege zadovoljstva) pod drvetom, i o tome je rekao: **"Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su se pod drvetom na vjernost zakleli. On je znao šta je u srcima njihovim, pa je spustio smirenost na njih i nagradiše ih skorom pobjedom."** (El-Feth, 18)

Zatim Svevišnji govori o Poslanikovom snu koji je bio povodom izlaska na Hudejbiju. **"Allah će obistiniti san Poslanika Svoga da će sigurno u Časni hram ući bezbijedni - ako Allah bude htio, neki obrijanih glava, a neki podrezanih kosa, bez straha. On je ono što vi niste znali znao i zato vam je, prije toga, nedavnu pobjedu dao."** (El-Feth, 27)

Biće da je ovo aluzija na osvojenje Mekke koje je bilo jednim od plodova Ugovora sa Hudejbije, kako ćemo to spomenuti u poukama i porukama, ako Bog da. Ove ajete Allah, dž.s., zaključuje potvrdom o pobjedi ove vjere i njenoj nadmoći Svojim riječima: **"On je poslao Poslanika Svoga s uputom i vjerom istinitom da bi je izdigao iznad svih vjera. A Allah je dovoljan svjedok!"** (El-Feth, 28)

Istinu je rekao Uzvišeni Allah!

7. Bitka na Hajberu

Ova se bitka odigrala potkraj muharrema 7. g. po H.

Hajber je bila velika oaza, smještena stotinu milja sjeverno od Medine u pravcu Šama, a nastanjivali su je Židovi. Povod sukoba je bio to što je Poslanik, s.a.v.s., kad se ugovorom sa Hudejbije osigurao od Kurejšija, odlučio riješiti problem jevrejskih enklava u okolini Medine, nakon što je samu Medinu bio već očistio. Jevreji su u Hajberu posjedovali jake utvrde u kojima se smjestilo deset hiljada ratnika, sa velikim potencijalom u naoružanju i opremi. Bili su lukavi, zli i podmukli, te se njihovo pitanje moralo riješiti prije nego li postanu izvor prijetnji i briga muslimanima u njihovoj prijestolnici - Medini. Zato je Poslanik, s.a.v.s., odlučio da krene na njih potkraj muharrema. Izašao je sa hiljadu i šesto vojnika među kojima se nalazilo dvije stotine konjanika. Ovaj put su bili pozvani samo oni koji su prisustvovali ugovoru na Hudejbiji. Išao je Poslanik, s.a.v.s., sa svojim drugovima dok nisu ugledali Hajber kada im on reče: "Stanite!" Onda zamoli Allaha, dž.s.,: "Bože! Gospodaru nebesa i onoga što natkriljuju! Gospodaru zemalja i onoga što one drže! Gospodaru šejtana i onih koje su zaveli! Gospodaru vjetrova i onoga što oni nose! Molimo te za dobro ovoga mjesta, dobro njenih stanovnika i dobro onoga što je u njemu, a zaštitu u Tebe tražimo od njegovog zla, zla njegovih stanovnika i zla onoga što je u njemu! Krenite u ime Allaha!"

Kad stigoše na Hajber, Alejhisselam zauzme položaj nedaleko od jedne tvrđave po imenu Netāh, u koju se bijahu koncentrirali njihovi ratnici. Tada El-Habbāb ibn el-Munzir predloži Poslaniku, s.a.v.s., da se premjeste jer je dobro poznao stanovnike Netāha. Znao je da nije bilo nikoga ko od njih dalje i preciznije gađa, a uz to su bili i u dominantnom položaju te bi njihove strijele brzo padale po bojnim redovima muslimana. Takođe su bili u prilici da noću iznenade vjernike prikradajući

se iza mnogobrojnih palminih stabala. Poslanik se premjestio na novi položaj i ubrzo padne borba. Muslimani su jednu za drugom osvojili sve tvrđave osim dviju čiji stanovnici pristanu na predaju pod uvjetom da bude pošteđena krv ratnika i da se puste žene i djeca, te da zajedno sa njima napuste Hajber, ponijevši sa sobom samo po jedno odijelo. Poslanik je prihvatio uvjete i rekao im da jamstvo Allaha i Njegova poslanika ne važe ako pokušaju išta sakriti. Pošto napuste tvrđave muslimani u njima nađu velike količine oružja i veliki broj stranica Tevrata (Starog zavjeta). Židovi su kasnije došli da traže te stranice pa je Poslanik naredio da im se predaju. U sukobu je poginulo petnaest muslimana i dvadeset tri Jevreja.

8. Bitka kod Mu'te

Bitka se desila u mjesecu džumáde-l-úla 8. g. po H. Mu'ta je bila selo na rubovima Šama, a danas se zove El-Kerek, i nalazi se jugoistočno od Mrtvog mora, u Jordanu. Povod sukoba je bio to što je Muhammed, s.a.v.s., poslao El-Háris ibn 'Umejra el-Ezdija sa pismom Hirklovom namjesniku u Busri, El-Haris ibn Ebi Šemer el-Gassániju, u kojem ga je pozvao u islam. To je bilo jedno od većeg broja pisama što ih je Poslanik poslao svjetskim vladarima i arapskim vođama poslije ugovora na Hudejbiji. Kad je El-Haris (Poslanikov izaslanik) stigao do Mu'te i odsjeo kod jednog arapskog starješine iz plemena Gassan, koje je bilo pod upravom vizantijskog cara, on ga upita: "Gdje ćeš? Da ti možda nisi jedan od Muhammedovih izaslanika?" Ashab odgovori: "Jesam." Na to ga ovaj vođa sveže i ubije. Vijest o ovom nemilom događaju je dospjela do Muhammeda, s.a.v.s., i ona mu vrlo teško padne jer je to bio jedini njegov izaslanik koji je ubijen. Zato on pripremi vojsku od tri hiljade vojnika a za emira im odredi Zejd ibn Harise. U slučaju da on pogine, zapovjedništvo nad vojskom će preuzeti Dža'fer ibn Ebi Talib, ako i on pogine - onda će to biti 'Abdullah ibn Revváha. Zejdu je naredio da ode do mjesta gdje je ubijen El-Haris ibn 'Umejr i da stanovnike toga mjesta pozove u islam pa ako se odazovu - dobro je, a u protivnom neka zatraži pomoć od Boga i neka se bori protiv njih. Vojnicima je savjetovao slijedeće: "Preporučujem vam da se bojite Allaha i da lijepo postupate sa muslimanima koji su sa vama. Borite se u ime Boga i na Njegovu putu protiv onoga ko u Njega ne vjeruje. Ne napadajte bez najave, i ne kradite! Ne ubijte dijete niti ženu, a ni oronulog starca i monaha u samostanu! Ne dirajte palme! Ne sijecite drvo! I ne rušite zgradu!" Potom vojska krene s Allahovim blagoslovom i uz Poslanikov ispraćaj. Išli su dok nisu stigli do mjesta Me'an gdje doznaju da im Hiraklije sprema ogromnu vojsku zbog čega se oni ulogore kod Meába u zemlji el-Belká'. Vizantijska vojska se sastojala od Vizantinaca i pokrštenih Arapa. Muslimani su se dogovarali šta da čine i na kraju odluče tražiti pomoć od Muhammeda, s.a.v.s., ili da im izda neko drugo naređenje. Tada se digne 'Abdullah ibn Revváha i rekne: "Ono što sad prezirete

je ono zbog čega ste krenuli, Vi tražite smrt na Božijem putu (šehadet). Mi se ne borimo protiv ljudi opremom, brojnošću, niti silom, već se borimo ovom vjerom kojom nas je Allah počastvovao. Pred vama je jedno od dva dobra: ili pobjeda ili šehadet!" Poslije ovog govora ashabi se slože da krenu u boj. Sukob je uskoro otpočeo. Borio se Zejd, r.a., dok ne pogine, a onda zastavu preuzme Dža'fer ibn Ebi Talib koji se u prvi mah borio sa konja a kad ga prisiliše, onda sjaha i nastavi kao pješadinac. Pošto izgubi desnu ruku zastavu uzme lijevom rukom, a kad mu i ona bude odsječena - pritisne zastavu na grudi dok ga ne ubiše. Neka je Allah zadovoljan njime. Na njemu su našli sedamdeset i nešto rana, što uboda kopljem što udaraca sabljom. Potom komandu preuzme 'Abdullah ibn Revváha. I on se borio dok ne padne kao šehid, a onda muslimani za svog komandanta izaberu Halid ibn el-Velida. Bila je to njegova prva bitka u islamu. Koristeći svoju ratnu vještinu uspio je da spase muslimansku vojsku od uništenja, a onda se vrati u Medinu.

Bila je ovo prva bitka koju su muslimani povelili protiv Vizantije izvan Arabijskog poluostrva. Prozvana je pohodom (gazve) iako Poslanik u njoj nije učestvovao zbog velikog broja učesnika. Bilo ih je tri hiljade što je bila velika razlika u odnosu na druge izaslane jedinice (serájá). U ovoj bitci Poslanik je prozvao Halida, r.a., "Sabljom Božijom" (Sejfullah).

9. Osvojenje Mekke

Pohod na Mekku se desio 8. hidžretske godine u mjesecu ramazanu. Ugovor sa Hudejbije je omogućio svakom arapskom plemenu da uđe u savez sa Resulullahom ako to želi ili sa Kurejšom. Tako pleme Benu Bekr uđe u savez sa Kurejšijama, dok Huzá'a sklopi savez sa Muhammedom, s.a.v.s. Te godine pleme Benu Bekr pomognuto u novcu i naoružanju od strane Kurejšija, napadne pleme Huzá'a i pri tom ubije dvadeset njihovih ljudi. Kad to dozna, Poslanik, s.a.v.s., se strašno rasrdi i spremi se za konačni obračun sa Kurejšijama. Međutim, nije htio obavještavati ljude o svojoj namjeri kako se Kurejšije ne bi mogle spremiti, što bi moglo dovesti do oružanog sukoba, oskrnavljenja nepovredivosti Svetoga grada i do velikog broja žrtava u njemu. No, Hátib ibn Ebi Belte'a el-Bedri tajno pošalje pismo u Mekku, obavještavajući Mekelije o Poslanikovu pohodu na njih. Allah, dž.š., otkrije Svome poslaniku tajnu ovog pisma te on pošalje grupu ashaba do žene koja je nosila poruku da je pregledaju. Pošto kod nje nađu pismo, Alejhisselam pozove Hatiba i upita ga: "Šta te je navelo da to uradiš?" On odgovori: "Božiji poslanice, tako mi Allaha, ja zaista vjerujem u Allaha i Njegova poslanika. Nisam tu vjeru ni zamijenio ni preinačio, ali ja sam čovjek bez roda i korijena u tom narodu, a među njima su mi dijete i žena pa sam im se htio dodvoriti zbog njih. Na to će Omer: "Božiji poslanice, pusti me da mu odrubim glavu. Dvoličnjački se ponio." Alejhisselam mu

odgovori: "On je učestvovao na Bedru. Šta znaš? Možda je Allah pogledao učesnike Bedra pa rekao: 'Radite šta hoćete Ja sam vam već oprostio'."

Deseti dan ramazana Alejhisselam krenu ka Mekki. Na putu se zbog velikog umora i napora omrsi a za njim se povedu i ostali. Kad su kretali iz Medine, bilo ih je deset hiljada da bi im se u putu pridružilo još nekoliko arapskih plemena. U mjestu Murri-z-Zahrán Poslanikove straže naiđu na Ebu Sufjana i još dvojicu sa njim te ih zarobe i dovedu Alejhisselamu. Ebu Sufjan primi islam, a 'Abbás, koga Poslanik sreće na putu s namjerom da kao musliman iseli u Medinu, rekne Alejhisselamu: "Ebu Sufjan je doista ponosit čovjek, pa učini mu nešto s čim će se ponositi." Tada Vjerovjesnik reče: "Ko se skloni u Ebu Sufjanovu kuću bezbijedan je." Kad muslimanska vojska stiže do Mekke, Poslanikov glasnik objavi: "Ko ostane u svojoj kući i zatvori vrata, bezbijedan je. Ko uđe u Harem i on je siguran, i ko se skloni u Ebu Sufjanovu kuću i taj je bezbijedan." Od ovoga izuze petnaest osoba koje su počinile najveće zločine prema Poslaniku i njegovim drugovima. Zatim Vjerovjesnik islama ujaše u Mekku na svojoj devi, pognute glave, tako da mu je čelo skoro dodirivalo samar njegove jahalice. Bila je to njegova zahvala Allahu na ovom velikom osvojenju. Alejhisselam učini tavaf oko Kabe i poruši oko tri stotine i šezdeset kipova koji su bili oko nje. Potom uđe u Kabu i klanja dva rekata, a onda stane na njena vrata dok su Kurejšije čekale šta će uraditi s njima. Između ostalog u tom je času rekao i ovo: "O Kurejšije! Šta mislite šta ću s vas učiniti?" Oni odgovore: "Dobro. Plemenit brat, sin plemenita brata!" - "Danas vam kažem ono što je moj brat Jusuf još prije rekao svojoj braći: **"Ja vas sada neću koriti. Allah će vam oprostiti. Od milostivih On je najmilostiviji."** (Jusuf, 92) Idite! slobodni ste!" - bile su Poslanikove riječi oprosta.

Potom se ljudi sakupe oko Safe da mu daju prisegu na islam. Alejhisselam dođe na Safu i od njih uzme obavezu da će se pokoravati i biti poslušni Allahu i Njegovu poslaniku koliko to budu u stanju. Prvo su mu se zavjetovali muškarci, a onda žene. Pri tom se ni sa jednom od njih nije rukovao. Među onima koji su mu dali prisegu bila je i Hind, Ebu Sufjanova žena, čiju je krv Poslanik bio dozvolio prolići. Međutim kad ju je prepoznao, oprostio joj je zbog prisege koju je položila.

Toga dana Poslanik je naredio Bilalu da ezan za podne prouči na krovu Kabe, što prisutne Kurejšije, koje još nisu bili primili islam, primiše sa negodovanjem. Poslanik, s.a.v.s., je to učinio namjerno s posebnim ciljem.

10. Bitka na Hunejnu

Ova se bitka odigrala i 10. ševala, 8. g. po H., samo nekoliko dana po osvojenju Mekke. Povod joj bio taj što su prvaci Hevazina i Sekifa, nakon

što je Allah, dž.s., uveo Svoga poslanika u Mekku, pomislili da će Alejhisselam, sada kad je završio sa Mekkom, krenuti na njih. Zato oni odluče da prvi počnu rat. Za svoga vođu izaberu Málík ibn 'Avfa, tridesetogodišnjaka koji im naredi da na bojno polje krenu sa imetcima, ženama, sinovima i stokom, što je trebalo biti glavnim motivom za odlučnost u borbi. U očekivanju sukoba, sakupilo ih se između dvadeset i trideset hiljada. Poslanik odluči prihvatiti i ovaj izazov i krene sa ono ljudstva što je bilo u Mekki. Bili su to ashabi koji su učestvovali u osvojenju Mekke ali i novoobraćeni muslimani. Poslanik im je krenuo u susret sa vjernicima i kad stignu do doline Hunejn, u rano jutro budu napadnuti od Hevazina i njihovih saveznika. Muslimani im pruže jak otpor pa ih poraze, a sami se dadnu na sakupljanje ratnog plijena. Tu ih muštrici dočekaju strijelama i njihovo veselje bi završeno. Mekkelije i novoobraćeni muslimani se dadnu u bijeg, a Poslanik nepokolebljivo ostane na svojoj mazgi uzvikujući: "Ja sam poslanik! To nije laž! Ja sam sin 'Abdumuttalibov!" Među muslimanima se već bilo pročulo da je Poslanik ubijen te mnogi u očaju bace oružje. Međutim, grupa muhadžira i ensarija ostane sa njim, a gromoglasni Abbas stane dozivati ashabe Božijeg poslanika: "Poslanik je živ!" Na ovaj se glas mnogi od onih koji su se povukli ili su krenuli bježati vrate. Tako se skupe oni najiskreniji i po drugi put uspiju krenuti u protivnapad, a za njima se povedu i ostali muslimani ubijajući i zarobljavajući. Plijen, koji je bio ogroman, Poslanik prvo podijeli onima čija je srca trebalo pridobiti za islam, odnosno novo obraćenicima, a ensarijama ne dadne ništa, oslanjajući se na njihovu vjeru i postojanost u islamu.

O ovoj bitci Allah je objavio: **"Allah vas je na mnogim bojištima pomogao, a i onoga dana na Hunejnu kad vas je mnoštvo vaše zanijelo, ali vam ono nije ni od kakve koristi bilo, nego vam je zemlja, koliko god da je bila prostrana tijesna postala, pa ste se u bijeg dali."** (Et-Tevbe, 25)

Bila je ovo posljednja značajnija bitka između muslimana i muštrika, i neće dugo proći a Arapi će porazbijati sve kipove i prihvatiti islam.

11. Pohod na Tebuk

Ovaj se pohod naziva i "Pohodom u nevolji" (Gazvetu-l-'usre), a desio se mjeseca redžepa, 9. g. po H.

Tebuk je oblast između doline Kura (Vádi-l-Kurá) u Hidžazu i Šama. Povod za pohod je bio taj što su Bizantinci u Šamu skupili silnu vojsku koju su sačinjavala pokrštena arapska plemena Lahm, Džuzám, 'Ámile i Gasán. Hirakl je imao namjeru da ovom silnom vojskom krene na Medinu i uništi mladu državu na Arabijskom poluotoku, čiji su uspjesi i pobjede izazivali zabrinutost i strah kod Hirakla. Poslanik je pozvao ljude na mobilizaciju u vrijeme velike nestašice i zestoke vrućine. Svi iskreni vjernici se odazovu

izuzev trojice koja izostanu. Bogataše je pozvao da opreme ovu vojsku i oni se odazovu sa puno imetka. Ebu Bekr donese sav svoj imetak od četrdeset hiljada srebrenjaka. Omer dadne pola svog imetka, a Osman priloži velike količine novca i opremi jednu trećinu vojske pa Poslanik za njega reče: "Osmanu od danas neće naškoditi ma šta radio." Poslaniku je došla grupa siromaha koji nisu imali ništa što bi mogli pojahati da traže jahalice od njega, ali im on odogovori: "Nejmam vam šta dati za jahanje." Oni se vrte roneći suze što se nisu imali čime opremiti za put. Ovaj put iz pohoda izostane osamdeset i nešto munafika a nekoliko beduina se izgovore Poslaniku te on prihvati njihov izgovor, mada nisu imali pravog razloga za izostanak.

Poslanik je ovaj put krenuo u boj sa trideset hiljada vojnika, među njima deset hiljada konjanika. Bila je to najveća sila koju su do tada Arapi vidjeli. Kad je stigao do Tebuka, Poslanik se tu ulogori i ostane dvadesetak noći. Međutim, nikakve borbe nije bilo.

Bio je ovo posljednji pohod Božijeg miljenika o kojem je Uzvišeni Allah objavio: "Allah je oprostio Vjerovjesniku, i muhadžirima i ensarijama, koji su ga u teškom času slijedili, u vrijeme kad se sreća nekih od njih zamalo nisu pokolebala; On je poslije i njima oprostio, jer je On prema njima blag, i milostiv, a i onoj trojici koja su bila izostala, i to tek onda kad im je zemlja, koliko god da je prostrana, postala tijesna, i kad im se bilo stisnulo u dušama njihovim, i kad su vidjeli da nema utočišta od Allaha nego samo u Njega. On je poslije i njima oprostio da bi se ubuduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanja i milostiv je." (Et-Tevbe, 117-118)

Bila su objavljena i brojna ajeta o držanju licemjera i beduina koji su zatražili da budu izuzeti iz ovog pohoda. U njima je došao ukor Poslaniku što je prihvatio njihove isprike. Tih ajeta je puno, a naći ćeš ih u suri Et-Tevbe.

II. Pouke i poruke

Prvo ćemo govoriti o propisivanju rata u islamu, njegovim uzrocima i općim načelima.

Božiji poslanik je svoju misao počeo lijepom riječju i savjetom, prenoseći svome narodu ono što mu je bilo objavljeno od Allahove knjige. Obraćao im se srcem i umom, onim što bi im moglo otvoriti oči da uvide suštinu idolopoklonstva, praznovjerje, zabludu i neznanje u kojima su živjeli. Njegov narod ga u početku odbacivao, zatim ismijavao, da bi onda prešli na klevetanje i mučenje. Na kraju su se urotili da ga ubiju, ali je Allah, dž.š., pripremio novi teren za misiju na kojem će se stabilizirati u miru i sigurnosti. Na tom novom terenu Poslanik se suoči sa dvjema silama koje su vrebale pogodnu priliku da mu zadaju smrtonosni udarac. Suočio se sa Kurejšijama kojima Poslanikovo iseljenje u Medinu, čiji su stanovnici povjerovali u njegovo poslanstvo, nije davalo mira. On je sada imao silu pred

kojom se odlučnost Kurejšija topila. Druga sila su bili Jevreji, sa kojima je Poslanik nastojao uspostaviti odnose mira otkako je ušao u Medinu. Međutim, u prirodni židova su mržnja, prijevara i zavjera. Jedva da se Alejhisselam bio ustalio u Medini i preuzeo vodstvo nad muhadžirima i ensarijama, a židovski prvaci su već bili puni zavisti i bijesa na novu vlast koja im je predstavljala konkurenciju i koja je potpuno zagospodarila Medinom.

Dok se Poslanik smiještao u Medini, dolazili su mu ajeti iz časnog Kur'ana da strpljivo podnese ono što o njemu govore: "I otrpi ono što ovi govore i izbjegavaj ih na prikladan način." (El-Muzemmil, 10)

Kad god bi došao koji ajet o podnošenju nepravde, mušrici bi pojačavali svoje uvrede, pakosti i neprijateljstvo, a muslimani se zbog svoje malobrojanosti i slabosti ne mogahu oduprijeti toj nepravdi. Kasnije se Poslanik ustalio u Medini a muslimani su ojačali. Međutim, sila Kurejša, njihovo neprijateljstvo, te židovska pakost i zloba predstavljali su stalnu opasnost za novu vjeru. A islam je realistična vjera, ne zatvara svoje oko pred stvarnošću i ne povodi se za iluzija i uzvišenim idealima pred narodom koji ne vjeruje u te ideale niti ih poštuje. Morao se braniti silom. Valjalo mu se pripremiti da odbaci neprijatelja, da uništi zlo i njegovu silu kako bi stvorio prostor za svoj plemeniti, oslobodilački pohod, koji se obraća razumu, čisti duše, otklanja izopačenost, daje putokaze dobra za kojima se može povesti i gradi svjetionike koji osvjetljavaju put onima koji uputi, dobru i spoznaji teže.

Zbog navedenih razloga te drugih, njima sličnih, Allah, dž.š., je 2. g. po H. dozvolio borbu u kur'anskim ajetima: "Dopušta se borba onima koje drugi napadnu, zato što im se nasilje čini - a Allah je, doista, kadar da ih pomogne, - onima koji su ni krivi ni dužni iz zavičaja prognani samo zato što su govorili: 'Gospodar naš je Allah!' A da Allah ne suzbija neke ljude drugima, do temelja bi bili porušeni manastiri, i crkve, i havre, a i džamije u kojima se mnogo spominje Allahovo ime. A Allah će sigurno pomoći one koji vjeru njegovu pomažu - ta Allah je zaista moćan i silan. Pomoći će one koji će, ako im damo vlast na zemlji, molitvu obavljati, i milostinju (zekat) udjeljivati i koji će tražiti da se čine dobra djela i odvrćati od nevaljalih, - a Allahu se na kraju sve vraća." (El-Hadždž, 39-41)

Ovo je prvi ajet koji je objavljen po pitanju rata i kojim je rat dozvoljen. Prilika je to da se malo zaustavimo kod ovih ajeta i pokušamo dokučiti suštinu dopuštanja rata, njegovu korist i ciljeve.

1. Na početku ajeta se spominje da je vjernicima dozvoljena borba, pri čemu su vjernici spomenuti riječima "onima koje drugi napadaju". Poznato je jezičko pravilo da povezivanje propisa sa izvedenicom ukazuje na razložnost onoga što to izvođenje donosi. Tako je konstrukcija "koje drugi napadaju" izvedena od "napadanje", tj. ovi vjernici kojima se sad dozvoljava da napadnu

bili su napadani, odnosno bili su zlostavljani, šikanirani i bio im je objavljen rat. Ovo jasno govori da je razlog zbog kojeg im je dozvoljena borba zlostavljanje kojem su od prije bili izloženi. Tako se sada ova borba javlja kao odvratanje nepravde od njih i uzvratanje istom mjerom, kako to stoji u ajetu: **"...A onima koji vas napadnu uzvratite istom mjerom..."** (El-Bekare, 194), te u ajetu: **"Nepravda se može uzvratiti istom mjerom..."** (Es-Šurâ, 40)

2. U istom ajetu nalazimo objašnjenje da je ovaj napad kojem su bili izloženi bio nepravda i agresija bez ikakva povoda. To nalazimo u riječima: **"... Zato što im se nasilje čini..."** Vjernici u Mekki nisu činili nasilje niti nepravdu, već su samo branili svoju vjeru i pozivali svoj narod oslobođenju od iluzija, praznovjerja i nemorala.

3. U drugom ajetu se navode činjenice u kojima se ogleda to nasilje i to kad se kaže da su vjernici kojima je dozvoljena borba, bili protjerani iz svojih domova. A nejma većeg nasilja prema čovjeku od njegova protjerivanja sa ognjišta i progonstva iz zemlje.

4. U istom ajetu nalazimo obrazloženje što su ti vjernici bili protjerani iz svojih domova. Razlog je bio taj da se oni nisu slagali sa svojim narodom u slijeđenju idolopoklonstva i obožavanju lažnih božanstava, već su obožavali Boga, Jednog i Jedinog. Ti ljudi su dakle bili zlostavljani zbog svoje vjere, jer im Kurejšije nisu dozvolile slobodu njenog ispoljavanja.

5. S obzirom na to da vjernici nisu imali slobodu vjerovanja, borba koja im je propisana bila je borba za osiguranje te slobode, koja je najskupocjenija vrednota kojom se insan ponosi na ovom svijetu.

6. Potom nam Allah, dž.š., pojašnjava da smisao borbe koja se propisuje vjernicima nije samo u zaštiti slobode vjere isključivo za njih, već da će od toga koristiti imati i sijedbenici drugih vjera, a to su jevrejstvo i hrišćanstvo. Muslimani su se tada borili protiv idolopoklonika, koji nisu imali nikakve vjere. U slučaju da muslimani osnaže biće u mogućnosti da uz zaštitu džamija, obezbijede i zaštitu bogomolja u kojima se mole Jevreji i hrišćani, kako ih idolopoklonici i ateisti ne bi nadvladali, pozatvarali njihove bogomolje i uništili božanske religije. Ovu misao nalazimo jasno izraženu u ajetu: **"...A da Allah ne suzbija jedne ljude drugima, do temelja bi bili porušeni manastiri, i crkve, i havre, a i džamije u kojima se mnogo spominje Allahovo ime..."**

Manastiri (es-savâmi) su mjesta u kojima se osamljuju kaluderi, a nazivaju se i samostanima. El-bije' su hrišćanske bogomolje - crkve, a 'es-salavat' - havre, židovski su hramovi, sinagoge. Tako postaje jasno da cilj ratovanja u islamu nije uništenje nebeskih religija i rušenje njihovih hramova, već zaštita tih religija od prevlasti ateista i idolopoklonika, te njihovo onemogućavanje da ih pozatvaraju i poruše.

7. U 3. ajetu imamo izlaganje o rezultatima koji su plod pobjede vjernika u ovoj zakonitoj borbi. Nije to ni kolonizacija naroda ni njihovih dobara, ni pljačkanje njihovih bogatstava, a ni unižavanje njihove časti, već ti rezultati predstavljaju ostvarenje interesa humanosti i društvenu dobit, kroz sljedeće:

a) širenje duhovnosti u svijetu putem ibadeta-obožavanja (**"...koji će namaz obavljati..."**);

b) širenje socijalne pravde među narodima putem zekata (**"...i koji će zekat davati..."**);

c) ostvarenje saradnje u cilju opšteg dobra, plemenitosti i društvenog napretka (**"...koji će tražiti da se čine dobra djela..."**);

d) saradnju na suzbijanju zla, kriminala i izopačenosti (**"...i koji će od nevaljalih djela odvracati..."**).

To su plodovi pobjede vjernika u ratu sa neprijateljima i uspostave islamske države koja će težiti duhovnom uzdizanju, društvenoj solidarnosti, napretku čovjeka ka dobru te sprečavanju njegova poniranja u zlo. Koji je to onda humani cilj uzvišeniji od ovoga zbog kog je propisana borba u islamu? Koja je to borba u povijesti jednaka ovome cilju po svojoj sveobuhvatnoj koristi za sve ljude, po težnji da se izgradi društvo na onim principima koji će podsticati humani i konstruktivan progres i uspon tih društava, i neće dozvoliti povratak u prijašnje neznanje, anarhiju, bezboštvo, ratove, prolijevanje krvi, kao što je to slučaj sa progresom koji se ostvaruje u okrilju zapadne, materijalističke civilizacije. Kad smo spoznali ciljeve i svrhu zbog koje je propisana borba u islamu, onda smo shvatili i šta znače riječi da je ta borba "u ime Allaha". Borba u ime Allaha, džihad jeste borba za ostvarenje dobra, mira, sreće i pravde u društvima. "U ime Boga" - znači na Njegovom putu, a put do Njega ne vodi ako nije put dobra, ljubavi, pomaganja u dobru i bogobožnosti, ne u grijehu i nepravdi.

To bi bilo ukratko rečeno o cilju koji islam ima u vidu kad propisuje borbu i o historijskim razlozima tog propisa. Sad ćemo govoriti o poukama i porukama iz prvih bitaka u islamu, tj. onih iz vremena Božijeg poslanika, s.a.v.s. Želio sam govoriti o poukama svake bitke posebno, međutim, sad nemam dovoljno vremena a takva obrada traži na desetine stranica. To me je potaklo da sve pouke navedem zajedno, uzimajući iz svake bitke po nekoliko njih. Nadam se da ću pouke svake bitke posebno detaljno obraditi sljedeće godine, ako Allah, dž.š., da života i olakša bolest.

1. Prva bitka je bila ona na Bedru. Poslanik, s.a.v.s., je krenuo da presretne kurejševičku karavanu dok se vraćala iz Šama u Mekku. Karavana se spasi kad su mušrici već bili odlučili da krenu u rat. Kako su tekli događaji već smo opisali. Presretanje karavane od strane muslimana ne znači želju za

otimačinom blaga i razbojništvu, kako to tvrde lažljivci među orijentalistima, nego je motiv za presretanje bila odmazda Kurejšijama i uzimanje njihova blaga u zamjenu za imetke koje su oni oteli od muslimana-iseljenika u Medinu. Većinu njih Kurejšije su natjerale da napuste svoje kuće, posjede i imetke. Kad bi saznali da je neko od vjernika iselio u Medinu, prodali bi njegovu kuću i zaposjeli njegov imetak. Zakon o uzvraćanju istom mjerom koji je danas priznat u međunarodnom pravu dopušta nešto tako, kao štoje to slučaj između nas i Izraela danas. Bitno je da zapazimo da je Bitci na Bedru prethodilo sedam pokušaja presretanja kurejševičkih karavana. U tim pokušajima su učestvovali samo muhadžiri, i nipošto nije bio poslan nijedan ensarija. To zato što bi ti muhadžiri, u slučaju da zarobe kurejševičku karavanu, postupili po pravdi ozakonjenoj u svim božanskim i ljudskim zakonima. Ukratko ćemo pomenuti tih sedam pokušaja, a to su:

- Grupa pod komandom Hamze, r.a., poslata početkom 7. mjeseca 1. g. po H.,
- Grupa na čelu sa 'Ubejde ibn el-Hárisom, poslata početkom 8. mjeseca iste godine,
- Sa'd ibn Ebi Vekkasova grupa izaslana početkom 9. mjeseca,
- Pohod na Vedan (Gazvetu Vedán) početkom 12. mjeseca. U pohodu je učestvovala i Poslanik.
- Pohod na Buvat (Gazvetu Buvát) sa Poslanikom, s.a.v.s..
- Prvi pohod na Bedr uz Poslanikovo učešće (Gazvetu-l-Bedri-l-úlá) u 1. mjesecu 2. g. po H.,
- i Pohod na 'Ušejru (Gazvetu-l-'Ušejre) opet sa Poslanikom, početkom 4. mjeseca 2. g. po H.

U svim ovim pohodima su učestvovali samo muhadžiri, i nijedan ensarija, a to potvrđuje ono što smo prethodno rekli.

2. Pobjede u bitkama se ne ostvaruju masovnošću armije i njenom opremljenošću, već snagom vojničkoga duha. Islamska vojska je u ovoj bitci predstavljala čistu ideju, rasplamtjelu vjeru, likovanje pogibiji u ime Boga, želju za Božijom nagradom i Njegovim džennetom, isto kao što je predstavljala oslobođenje od zablude, sekteštva i izopačenosti. Mušrička vojska je pak bila oličenje vjerske iskvarenosti, moralne izopačenosti, iskidanih socijalnih odnosa, ogrezlosti u naslađivanju te slijepog slijeđenja starih pradjedovskih običaja i izmišljenih božanstava. Pogledaj šta su radile dvije vojske pred sami početak okršaja! Mušrici su se potrudili da tri dana pred bitku provedu u pijenju vina, dok su im robinje pjevale i udarale u defove, a oko njih gorjele vatre da Arapi čuju šta su napravili pa da ih se boje. Mislili su da je to put do pobjede. Nasuprot tome, muslimani su uoči bitke svojim srcima bili okrenuti

Allahu, dž.s., molili ga za pobjedu, nadali se šehadetu i udisali mirise dženneta. Muhammed, s.a.v.s., skrušeno pada na sedždu i moli Allaha, dž.s., da pomogne Svoje iskrene robove. Ishod ovoga je bila pobjeda bogobojaznih i skrušenih i poraz onih što su se zabavljali i podrugivali.

Onaj ko uspoređi broj muslimana i idolopoklonika nalazi da je broj ovih drugih mnogo puta veći, ali su uprkos tome pobjedu odnijeli muslimani. Čak i u one dvije bitke na Uhudu i Hunejnu ne bi došlo do poraza da nije bilo grešaka koje su muslimani počinili u tim bitkama, te da nije bilo nepokoravanja narednjima Vjerovjesnika, s.a.v.s.

3. Rješnost vojnika, njihov polet, žudnja za borbom i želja da se sretne protivnik podstiču vođu da se odvaži na provođenje svoga plana i povećavaju njegovu vjeru u uspjeh i pobjedu. Upravo se to desilo na Bedru.

4. Vojskovođa ne smije prisiljavati svoju vojsku na borbu i očaj ako nisu zadovoljni i odlučni. On ih može povesti tek kada se osvjedoči u njihovu spremnost na taj korak, kako je to učinio Poslanik, s.a.v.s., na dan Bedra, kad je tražio savjet od svojih drugova prije nego se upustio u sukob.

5. Briga vojnika za život njegovoga vođe je plod želje da misija i bitka uspiju i vođa to treba prihvatiti, jer njegov život znači život misije a njegova smrt poraz u bitci.

Vidjeli smo kako je Poslanik na Bedru pristao na gradnju osmatračnice, te kako su u bitkama na Uhudu i Hunejnu iskreni vjernici i vjernice štitali svoga poslanika od neprijateljskih strijela izlažući pri tome svoje živote opasnosti. Ne zna se da je Poslanik ikada osporio taj čin, uprkos svojoj hrabrosti i pomoći od Boga, već je hvalio te koji su ga svojim tijelima štitali, kako smo to vidjeli u slučaju Nesibe Ummu 'Ammáre kad je molio da ona, njen muž i njena djeca budu njegovi drugovi u džennetu.

6. Allah, dž.s., Svoje iskrene robove pomaže Svojom vojskom, kao štoje to učinio na Bedru slanjem meleka i slanjem vjetra u Bitci protiv Saveznika. Kako bi Allah mogao ostaviti vjernike koji se bore u Njegovo ime kad je rekao: **"...a dužnost nam je bila vjernike pomoći."** (Er-Rúm, 47) i **"Allah doista štiti one koji vjeruju..."** (El-Hadždž, 38)

7. U prirodi pravog misionara je da vodi računa o uputi svojih neprijatelja i da im uvijek ostavi prostora ne bi li Allah, dž.s., njihova sreća uputio. Otuda razumijevamo tajnu Poslanikove sklonosti otkupu zarobljenika sa Bedra. Želio je da ih Allah uputi i da iza sebe ostave potomstvo koje će se Bogu klanjati i Njega moliti. Kur'anski ukor Poslaniku znači da je tada postojao drugi, veći interes, a to je zastrašivanje Allahovih neprijatelja i uništenje

kolovođa zla i zablude. Da je Alejhisselam pobio zarobljenike sa Bedra, otpor Kurejšija bi oslabio zbog propasti njihovih prvaka i podstrekača rata protiv vjernika. Lično naslućujem još jednu tajnu u Poslanikovom prihvatanju otkupa. Naime, Abbas, Poslanikov amidža, bio je jedan od zarobljenika, a pomagao je Poslanika prije nego li je i objavio da prima islam. S njim je tajno prisustvovao drugom ugovoru na 'Akabi. Poslanika je obavještavao o pokretima Kurejša. To mi govori da je on bio musliman i da je to tajno. Je li ga onda mogao ubiti kad su stvari između njih ovako stajale? Da ga je Poslanik, s.a.v.s., ubio sa ostalim zarobljenicima ogriješio bi se o Šeriat koji zabranjuje prolijevanje krvi jednog vjernika, ako je Abbas bio vjernik. Da ga je pak izuzeo, to bi iskoristili njegovi neprijatelji da ga kleveću i umanje povjerenje u njegovu pravednost i nepristrasnost onoga što govori, jer njegov zakon ne pravi razliku između rodaka i nerodaka kad su u pitanju neprijatelji Allaha i Njegova poslanika, a Abbas je tada bio na strani njih. Takav postupak nije bio u interesu misije.

8. Kršenje narednja mudrog i razboritog vođe vodi u poraz, kako se to dogodilo na Uhudu. Da su strijelci koje je Muhammed, s.a.v.s., postavio da čuvaju leđa njegove vojske ostali na svojim položajima, kako im je on bio naredio, mušrici ne bi mogli doći muslimanima s leđa i poraz, koji su doživjeli na početku bitke, pretvoriti u pobjedu na njenom kraju. Tako neposlušnost propušta prilike i pomaže neprijatelju. Allah, dž.š., opominje vjernike kaznom ako se budu suprotstavljali naredbi svoga poslanika: **"Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno narednju njegovu da ih iskušenje kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snade."** (En-Nūr, 63)

9. Materijalistička pohlepa za plijenom ili čime drugim vodi u propast i poraz, kao što se desilo na Uhudu kad su strijelci napustili svoje položaje polakomivši se za plijenom. Isto se desilo i na Hunejnu kad su muslimani u početku nadvladali neprijatelja pa su se neki dali na sakupljanje plijena a ostavili gonjenje neprijatelja, što je istom omogućilo da konsolidira svoje redove i iznenada napadne na muslimane koji u tom trenutku bijahu poraženi. Da nije bilo Poslanikove, s.a.v.s., nepokolebljivosti i iskrenih vjernika oko njega, taj se pivremeni poraz ni na kraju ne bi pretvorio u pobjedu. Ista stvar je i sa pokretima. I njih i njihov uticaj u dušama sljedbenika upropaštava pohlepa njihovih misionara i vođa za ovosvjetskim dobrima, njihova želja da sakupe što više imetka, novca i zemlje. To kod ljudi izaziva sumnju u iskrenost dajje u onome čemu poziva, i njegovo sumnjičenje da svojim pozivom ne želi Allahovo zadovoljstvo, već da pod izgovorom vjere i preporoda želi ostvariti dunjalučku korist. Ovakvo, i njemu slična ubjedenja odvrćaju od Allahove vjere i vrijeđaju svakog dajju koji iskreno i u Božije ime radi.

10. Nepokolebljivo držanje Nesibe Ummu 'Ammáre, i njeno ostajanje sa mužem i sinovima oko Poslanika, s.a.v.s., u momentima kad su muslimani bili razbijeni na Uhudu, jedan je od brojnih dokaza o velikom udjelu žene-muslimanke u borbi na putu islamskog poziva. To nam kazuje da smo mi danas u velikoj potrebi da žena-muslimanka iznova ponese teret poziva Allahu, da poziva Bogu među djevojkama, suprugama i majkama, da svoju djecu odgaja u ljubavi prema Allahu, dž.š., Njegovu poslaniku, podvrženosti islamu i njegovom učenju, te radu za dobro društva i njegov boljitak.

Dokle god polje da've - poziva Allahu - bude nedovoljno popunjeno muslimanskom djevojkom-misionarkom, dotle će da'va ostati sputana u svome hodu, a pokret preporoda će ostati sakat sve dok pola Ummeta, tj. žene, ne čuju poziv dobru, i dok se u njihovoj svijesti i njihovim srcima ne probudi ljubav ka dobru i žrtvovanju za vjeru, i dok ne budu pohitale da se uhvate za 'najčvršću vezu' - 'el-'urvetu-l-vuská'.

11. Poslanikovo ranjavanje na Uhudu je utjeha dajjama za tjelesne tegobe koje ih sustižu na Božijem putu, za šikaniranje po zatvorima i logorima, za gubitak života smaknućem ili u atentatu. Uzvišeni Allah, dž.š., u Svojoj knjizi je već rekao: **"Elif Lam Mim. Misle li ljudi da će biti ostavljeni na miru ako kažu: 'Mi vjerujemo!' i da u iskušenje neće biti dovedeni? A Mi smo u iskušenje doveli i one prije njih, da bi Allah sigurno ukazao na one koji govore istinu i one koji lažu."** (El-'Ankebút, 1-3)

12. Mušričko masakriranje palih muslimana, a posebno Poslanikovog amidže Hamze na Uhudu, pokazatelj je nepostojanja bilo kakve svijesti ili humanosti kod neprijatelja islama. Masakriranje mrtvog ne nanosi bol tom mrtvom, isto kao što zaklana ovca ne osjeća bol kad se gull, već je to znak-najernje pakosti koju nose i koja dolazi do izražaja u zvjerskim radnjama od kojih bol osjeća svako ko ima dušu i srce.

Vidjeli smo mušrike kako postupaju s poginulim muslimanima na Uhudu, a istu sliku smo vidjeli i u Palestini od strane Jevreja. Obje skupine se napajaju sa jednog izvora koji izbija iz dubine njihovih duša, koje ne vjeruju ni u Boga ni u budući svijet. To je pakost prema vjernicima koji na ovom svijetu žive ispravno, s pravom i iskrenom vjerom u Boga, Njegove poslanike i drugi svijet.

13. Poslanikovo prihvatanje El-Habbabovog prijedloga da se premjesti sa položaja koji je bio izabrao na Bedru, a potom i na Hajberu, ruši uobrazilju diktatora koji neograničeno vladaju narodima bez njihove volje i pristanka. Ovaj postupak ruši uobrazilju onih koji sami sebi pripisuju intelektualne prednosti i dalekovidnost u rasuđivanju, što ih podražava da preziru volju naroda i da samo iz oholosti ne prihvataju savjete njegovih intelektualaca, mudraca i mislićaca.

Ako je Resulullah koga je Allah, dž.š., zbog njegovih savršenih svojstava izabrao da ponese tegobe Njegove posljednje i najpotpunije poslanice, prihvatao savjete svojih drugova, iskusnih u vojnim pitanjima i taktici, bez da im kaže: "Ja sam Božiji poslanik i dovoljno je da nešto naredim ili zabranim!"; ako je prihvatao njihove savjete i mišljenja u onome u čemu mu nije dolazila objava, šta onda reći za despote, od kojih se većina, kako vidimo, ne ističe ni naukom ni iskustvom, već jedino kontrolom nad institucijama vlasti i centrima moći nakon što su im to okolnosti jednom omogućile. Šta misle oni koji su i neobrazovaniji, neučeniji i neiskusniji od mnogih kojima vladaju? Zar im nije obaveza da pitaju znalce i da prihvate njihov savjet i iskustvo iskusnih?

Događaji iz bliže i dalje povijesti nas uče da umišljenost diktatora uništava njihov narod i odvodi ga u bezdan iz koje se nemoguće izvući poslije desetina, a možda i stotina godina. Poslanikovo prihvatanje El-Habbabovog savjeta je uzor svakom poštenom vladaru, mudrom komandantu i iskrenom dajji. Zaista je dogovor, šurá jedno od najistaknutijih obilježja vlasti u islamu: **"...i koji se o poslovima dogovaraju."** (Es-Šura, 38) Najdominantnija karakteristika muslimanskog vladara ovjekovječenog u historiji jeste konsultovanje i traženje mišljenja od stručnjaka u svakoj stvari koja ga se ticala. Despotizmu i autokratiji nejma mjesta. **"...I dogovaraj se sa njima!"** (Alu 'Imran, 159) **"...I pitajte ljude od znanja ako ne znate!..."** (En-Nahl, 43. i El-Enbijá, 7)

14. Poslanikovo, s.a.v.s., nastupanje u prvim borbenim redovima u svim bitkama i njegovo upuštanje u ogranj okršaja, izuzev kad bi mu ashabi savjetovali drugačije, pokazatelj je da vodeći položaj nije osim za hrabre i nepokolebljive, i da kukavice i neodlučni nisu sposobni da vladaju narodima, da komanduju vojskama, niti da vode pokrete preporoda i misije dobra. Hrabrost komandanta i dajje na djelu u njegovim borcima i sljedbenicima izazivaju onu borbenost i odlučnost koju ne može pokrenuti ni hiljadu političkih govora. Navika je boraca i sijedbenika da svoju snagu erpe iz odlučnosti i snage svoga vođe ili komandanta. Ako se on kukavički ponese u momentima obračuna ili ako se povuče ili poklekne pred poteškoćama, on time nanosi veliku štetu stvari koju vodi i čiju zastavu nosi.

15. Vojnici i pristalice ne smiju raditi suprotno konačnoj naredbi mudra i razborita vođe. Vođa koji nosi najveću odgovornost dostojan je njihova povjerenja nakon što sa njim razmijene mišljenje i predoče mu ono što oni misle. Kad poslije toga donese odluku na njima je da mu se pokore, kao što se desilo Poslaniku na Hudejbiji. Alejhisselam je pristao na uslove primirja i kasnije se pokazalo da su oni bili u interesu misije-da've. I da je primirje bilo politička pobjeda. Broj muslimana se u dvije godine izi sklapanja ovog ugovora povećao nekoliko puta u odnosu na broj onih koji su ga bili ranije primili.

Bile su to posljedice ovog ugovora, mada je ashabima teško pao tako da su neki od njih prekoračili granicu pristojnog ponašanja sa svojim poslanikom i vođom. Slična stvar se desila i Ebu Bekru na početku događaja otpadništva od islama. Svi ashabi su smatrali da ne treba ići u rat protiv otpadnika-murteda, dok je Ebu Bekr držao da je to neophodno. I kad je odlučio da krene, oni su mu se povinivali i angažovali su se u ratu. Kasnije će se pokazati da je Ebu Bekrova odlučnost u borbi sa murtedima učvrstila islam na Arabijskom poluostrvu i omogućila vjernicima da se otisnu u najudaljenije krajeve, osvajajući, upućujući i podučavajući.

16. Poslanikovo, s.a.v.s., zahtjev "Urvet ibn Mes'udu u toku bitke sa Saveznicima da oslabi mušričko savezništvo koliko je to u mogućnosti dokaz je da je u ratu sa neprijateljima lukavstvo dozvoljeno ako vodi pobjedi, te da je svaki metod koji vodi pobjedi i smanjenom prolijevanju krvi sa islamskog gledišta prihvatljiv. Iz ovog se izuzimaju izdajstvo i vjerolomstvo u savezu (hijane i gadr). To je Poslanikova, s.a.v.s., mudrost i ona ne protivuriječi islamskim moralnim načelima, jer smanjenje broja žrtava u ratu je humani, ljudski interes. Takođe, poraz zla nevjerstva i bezumlja jesu ljudski interes. Tako se pribjegavanje obmani u ratu susreće sa ljudskom etikom koja u ratovima vidi veliko zlo. Ako nužda iziskuje početak rata, obaveza ga je završiti čim prije na bilo koji način, jer *nužda diktira situaciju*. Allah je propisao borbu u cilju zaštite vjere, Ummeta i zemlje. Stoga obmana neprijatelja koja vodi njegovu porazu praktično znači ubrzanje pobjede Istine, protiv koje se bore ti lažljivci. Zato i nalazimo riječi što ih je Poslanik, s.a.v.s., za Bitke sa Saveznicima uputio "Uvret ibn Mes'udu: "Rat je obmana." To je načelo priznato u svim zakonima i kodeksima.

17. Poslanikovo, s.a.v.s., prihvatanje Selmanovog prijedloga da se iskopa opkop (handek) oko dijela Medine, za što Arapi do tada nisu znali, dokaz je da islam nije nesposoban okoristiti se iskustvima drugih civilizacija, ako su korisne za Zajednicu. Nema sumnje da je kopanje rova odigralo veliku ulogu u odbijanju savezničke opasnosti od Medine. Alejhisselamovo prihvatanje ovog prijedloga ukazuje na njegovu fleksibilnost i spremnost da se od drugih naroda prihvati ono što je dobro. Poslanik je tako postupio više puta. Kad je htio poslati svoja pisma vladarima i princima bilo mu je rečeno: "Običaj kraljeva je da ne primaju pismo ako nije zapečaćeno imenom pošiljaoca." Odmah je naredio da mu se uradi pečat na kojem je upisano: "Muhammed resulullah" (Muhammed - Božiji poslanik), kojim je kasnije pečatio svoja pisma.

Kad su mu poslije Osvojenja Mekke počele dolaziti delegacije Arapa iz svih krajeva da saopšte svoj prelazak na islam, bi mu rečeno: "Običaj je vladara da delegacije primaju u lijepom odijelu", poslije čega on naredi da mu se kupi

odjeća za koju se kaže da je vrijedjela četrdeset srebrenjaka ili četiri stotine deva, u kojoj je potom primao izaslanstva. Tako je postupao Poslanik posljednje vjere koja ostaje do vijeka. Interes njegovih sljedbenika im nalaže da u svakom vremenu i sredini uzmu ono što je najbolje od drugih naroda, ono što će im koristiti a što ne protivuriječi propisima njihova Zakona i njegovim opštim načelima. Ustezanje od toga je krutost koju ne odobrava ni priroda islama, u čijem Vječnom ustavu stoji: **"...I obraduj robove Moje koji govor slušaju i slijede ono što je najljepše od njega."** (Ez-Zumer, 17-18), a ni praksa njegova Poslanika, koga smo vidjeli u nekoliko slučajeva kako uzima od drugih naroda. On je rekao: "Mudrost je izgubljena stvar vjernikova, uzme je gdje god je nade."²⁶ Kad su muslimani u kasnijim stoljećima, a posebno poslije evropske renesanse, zanemarili ovaj veliki princip islama i kad su pružili otpor svakom novitetu i boljitku sa strane, a koga su itekako trebali, spali su na niske grane i nazadovali su dok su drugi išli naprijed.

"A Allahu se na kraju sve vraća." (El-Hadžždž, 41)

18. U Resulullahovim preporukama muslimanskoj vojsci pred polazak na Mu'tu osjećaš samilost koja karakteriše islamsku borbu. On ne ubija onoga ko se ne bori i ne ruši sve što mu se nade na putu osim u nuždi. Ovih savjeta su se pridržavali njegovi ashabi i muslimani poslije njih vjekovima. Njihovi ratovi su bili najmilostiviji ratovi koje historija bilježi. Dok su se borili bili su dobroćudniji i milostiviji od drugih u miru. Povijest je muslimanima u ovom smislu zabilježila svijetle stranice, dok je drugima bilježila crne, a i danas ih bilježi. Ko od nas nije upoznat sa divljštvom koje su krstaši počinili prilikom zauzeća Jerusalema i za humanost koju je Salahuddin ispoljio prema Evropljanima kad ga je pod svoju kontrolu povratio? Kome od nas nije u sjećanju divljaštvo krstaških ratnika i poglavica nakon što su osvojili neke islamske gradove, kao što su Tripoli, El-Me'arre, i drugi, i rahmet i milost muslimanskih vojnika i vojskovođa dok su te iste gradove povraćali iz ruku njihovih okupatora? *Mi danas živimo u vremenu evropskog licemjerja i simuliranja civilizacije, milosti, humanosti i ljubavi prema dobru naroda dok oni pustoše naše zemlje i proljevaju krv golorukih staraca, žena i djece.* Doživjeli smo, nažalost vrijeme osnivanja 'Izraela' na ogoljelom tlu Palestine. Svijet je dobro vidio varvarske zločine Jevreja u Dejr Jasinu, Kubji, Haifi, Jafi, Aki, Safedu i drugim selima i gradovima. I pored toga oni simuliraju humanizam, a rade suprotno. Mi radimo za humanizam, a ne izgovaramo fraze o njemu. To je zato što mi u sebi nosimo najuzvišenije etičke principe u miru i ratu, i sprovodimo ih mirne savjesti, dok su oni daleko od tih načela

26) Vidi u 'Kešhu-l-hafa' od 'Adžlanija o predajama ovog hadisa.

i nejmaju ništa od njih osim što se na njih lažno pozivaju. Mi smo narod koji vjeruje u Boga, Silnog i Milostivog, i naša snaga je milost, a oni narod koji nam iz licemjerja prigovara zato što Allahu, dž.š., pripisujemo svojstva sile i žestine, tvrdeći da Mu oni pripisuju svojstva milosti i ljubavi. Međutim, u njihovim odnosima sa drugim narodima, u njihovim ratovima protiv muslimana i drugim im neprijatelja nejma ni traga te ljubavi ni te samilosti. Mi smo narod čiji su ratovi u korist humanosti, kojoj smo najviše dobra učinili, a oni su narod čiji su ratovi vođeni s ciljem osvajanja i pljačke, dominacije i kolonizacije. Tako su oni najveći neprijatelji humanosti.

Usprkos tome, mi danas u našim ratovima sa njima, samo branimo zemlju, čast i istinu. Ni najmanje nam neće koristiti pjevanje o našim principima narodu koji ne shvata načela milosti, časti i humanosti, nego nam je obaveza ustrajati u suprotstavljanju njima, pridržavajući se u našim bitkama preporuka našeg Poslanika i našeg Zakona, dok Allah, dž.š., ne presudi između nas i njih, a On je najbolji sudija.

19. Ako vojska nije na istom stepenu odlučnosti, vjere i predanosti već u njoj ima malodušnih, nezainteresovanih i najamnika, ona ne može jamčiti pobjedu nad neprijateljem. To se dogodilo na Hunejnu. Isti slučaj je i sa pokretima koji se ne mogu osloniti na mnoštvo navijača, već na broj onih koji vjeruju u njih i za njih se žrtvuju.

20. Druga velika lekcija koju učimo iz Poslanikove biografije a kroz njegove ratove, jeste njegov stav spram Jevreja i njihov stav prema njemu i njegovoj misiji. Poslanik je u prvim danima svoga boravka u Medini nastojao sa njima uspostaviti odnose mira, pružajući im garancije za njihovu vjeru i imetke. S tim u vezi im je napisao i zvanični dokument. Međutim, Jevreji su narod izdajstva i nije potrajalo dugo a već su se urotili da ga ubiju, što je bio povod bitke protiv Benu-n-Nedira. Potom su prekršili savez sa njim u najtežim momentima Bitke protiv Saveznika, što će biti povod Bitke protiv Benu Kurejze. Na koncu su se okupili sa svih strana spremajući oružje i smišljajući spletke, kako bi izdajom i podlošću uništili Medinu i vjernike u njoj, što je bio uzrok, bitke na Hajberu.

Jevreji su narod s kojim lijepa riječ ne koristi, koji obećanja ne ispunjava, niti ugovore poštuje. Kad god primjete neopreznost, iskoriste je. Je li onda zločin ono što je Poslanik s njima uradio? Je li trebalo tolerirati njihove spletke, prijevare i kršenje ugovora, pa da on i njegovi ashabi uvijek žive na oprezu, u brizi i iščekivanju zla i zavjere? Svojom odlučnošću prema njima Poslanik, s.a.v.s., je osigurao granice svoje mlade države i širenje svoje misije na čitavom Arabijskom poluotoku, a potom i u čitavom svijetu. Poslanika zbog njegove energičnosti u ovom slučaju kori samo Jevrej, kolonijalista i

pristrasan čovjek. Pogledaj povijest Jevreja! Zar nije sva sastavljena od zavjera, spietki, izdaje i nereda? Eto ti njihove povijesti u savremenom dobu! Je li se išta promijenilo? Bilo je među nama onih koji su prije rata u Palestini i uspostave 'Izraela' bili obmanuti njihovom slatkorječivošću i koji su pozivali saradnji sa njima. Bilo je među nama i onih koji su pozivali na saradnju sa njima a bili su vođeni od strane njihovih prijatelja među velikim državama. Rezultat tih napora su bili mlitavost i neodlučnost u dešavanju palestinskog pitanja. Danas više ne, mada još uvijek ima onih koji su njima obmanuti. Mi nemamo drugog načina da se riješimo njihova zla osim energičnog postupka, kakav je bio onaj Poslanikov, s.a.v.s. Poslije toga ćemo moći živjeti sigurni na svojoj zemlji i posvetiti se našoj novoj ulozi u dostavi poruke islama i mira svim narodima svijeta.

To je emanet koga s puno povjerenja predajemo novoj generaciji koja će možda uspjeti da ostvari ono što nije bila u stanju učiniti naša neodlučna generacija.

21. Bitka kod Mu'te je prvi sukob muslimana sa Vizantijcima. Da Arapi iz plemena Gasan nisu ubili Poslanikova izaslanika prvaku Busre, do sukoba možda ne bi ni došlo. Ubistvo njegova izaslanika se smatra neprijateljskim činom u svim zakonima i govori o nepoštivanju susjeda, te o velikom zlu kod tih vizantijskih namjesnika i štćenika. Stoga je Poslanik, s.a.v.s., odlučio poslati vojsku na Mu'tu da bude upozorenje njima i njihovim gospodarima Vizantijcima na snagu nove države i njenu spremnost da se brani, kako se ovi ne bi okurazili da je napadnu. Kad su muslimani stigli do Mu'te našli su ogromnu vojsku Vizantijaca i arapskih kršćana koji su bili pod njihovom upravom. Njihovu brojnost historičari procjenjuju na oko dvije stotine hiljada ratnika. Tu vojsku je do Me'aba, nedaleko od današnjeg 'Ammāna, doveo Hirakloy brat, što je potvrđivalo Poslanikovu pretpostavku da će se oni odlučiti za rat protiv nove države i za njeno uništenje u strahu od uspostave nezavisne arapske države na Arabijskom poluotoku jer bi ona predstavljala prepreku njihovoj okupaciji arapske zemlje i podjarmiljivanju Arapa koji su nastanjivali njene granice nedaleko od Hidžaza. Tako su otpočeli sukobi između muslimana i Vizantije.

22. U Biteci na Tebuku ili 'Biteci u nevolji' imamo primjere šta sve može učiniti vjera u dušama vjernika, od buđenja odlučnosti da se bore i takmičenja u izdvajanju imetka do sjećanja da su vreline, zamor i patnje slatki i ugodni na Allahovom putu i putu Njegova zadovoljstva. Zato je Alejhisselam naredio bojkot trojice iskrenih vjernika koji su bez razloga izostali. Uz ostale muslimane od razgovora sa njima su se suzdržale i njihove supruge kao i njihovi očevi. To je jednog od njih natjeralo da se sveže za stub u džamiji, a

drugog da se zatvori u kući, sve dok im Allah, dž.s., nije oprostio nakon što su muslimani naučili značajnu lekciju o onome ko izostavlja izvršiti obavezu bez opravdana razloga samo zato što više voli rahatluk od umora i debelu hladovinu od vreline sunca i njegove žestine.

23. Što se tiče osvojenja Mekke u njemu ima toliko pouka i lekcija da se ne daju objasniti na ovo malo stranica. U njemu susrećemo misionarsku/dajjsku narav Muahmmeda, s.a.v.s., do koje mržnja prema protivnicima ne nalazi puta. Ukazao im je milost nakon sukoba koji je između njega i njih trajao dvadeset i jednu godinu u toku kojih nije bilo nijednog načina i metoda za uništenje njega, njegovih ashaba i njegove misije a da ga oni nisu isprobali. I kad ih je potpuno porazio i osvojio prijestolnicu njihova idolopoklonstva, sve što je učinio bilo je puštanje na slobodu i molba Allahu da im oprost. Ovakvo nešto se nije desilo, niti će se desiti u povijesti. Učinio je to plemeniti poslanik koji svojom misijom ne želi ni vlast ni nadmoć, već ga je Allah, dž.s., poslao da bude upućivač i osvajač sreća i umova. Zato je u Mekku ušao skrušen, Bogu zahvalan, a ne objestan, kako to čine veliki osvajači.

24. U Resulullahovom postupku sa stanovnicima Mekke ima još jedna mudrost. Allah je znao da će Arapi biti nosioci Njegove poruke svijetu, pa je iz tog razloga u životu ostavio stanovnike Mekke, prvake Arapa, da prihvate Njegovu vjeru, i da potom krenu u dostavu upute i svjetla narodima, žrtvujući svoje živote i svoj rahatluk da bi te narode izbacili iz učmalosti i izveli ih iz tmina na svjetlo.

25. Posljednja lekcija koju ćemo spomenuti iz Poslanikovih, s.a.v.s., ratnih pohoda jeste velika pouka u načinu na koji je završio Allahov poziv u, za razum, nepojmljivo kratkom roku. To je jedan od najvećih dokaza da je Muhammed, s.a.v.s., Božiji poslanik i da je islam poziv upućen od Allaha, dž.s., koji se obavezao da će pomoći taj poziv i one koji mu budu pozivali, one koji u njega povjeruju i one koji njegovu zastavu budu nosili. Nije Allah, dž.s., htio ostaviti nasamo Svoj poziv koji je istina, milost i svjetlo. A Allah, dž.s., je Istina, Milostivi i Samilosni. Njegova milost sve obuhvata. Allah, dž.s., je svjetlo nebesa i Zemlje, pa ko može ugasiti svjetlo Bužije? Može li On biti zadovoljan da laž na koncu pobijedi istinu i da zlo, barbarstvo i divljaštvo nadvladaju milost i čestitost?

Kako god su Poslanik, s.a.v.s., i muslimani zadobijali rane na Uhudu i Hunejnu, tako isto i da'va biva stavljena na kušnju, zadobija rane i podnosi žrtve "...A Allah će sigurno pomoći one koji vjeru Njegovu pomažu, - ta Allah je zaista moćan i silan." (El-Hadždž, 40)

NAJZNAČAJNIJI DOGAĐAJI OD OSVOJENJA MEKKE DO SMRTI MUHAMMEDA, A.S.

A. Bitka na Hunejnu

Nakon što je Allah, omogućio Svome poslaniku i muslimanima da uđu u Mekku, čime je bio slomljen dvadesetogodišnji otpor Kurejševeća koji je počeo s objavom, okupilo se pleme Hevazin da se obračuna sa Poslanikom. Bio je to povod bitke na Hunejnu o kojoj detalje nalazimo kod Ibn Hišama u njegovoj "Siri".

Od pouka iz ove bitke izdvajamo neke.

1. Da vidimo, prvo, do čega je dovela Malik-ibn 'Avfova uobraženost i njegovo odbijanje da poslušati savjet Durejd ibn es-Samta, žudeći za vlašću, umišljajući da je njegovo mišljenje najispravnije i ne želeći da ljudi njemu, koji je bio mladić u snazi i koga se slušalo, kažu da je poslušao starca u kome nije ostao ni atom snage. Da je Malik poslušao savjet Durejda, spasio bi svoj narod od gubitka imovine i velike sramote koju su doživjeli zaroblavanjem njihovih žena. Međutim, kod njega su se našle uobraženost i oholost, karakteristične za vode koji narode guraju u propast. Njegova uobraženost je odbila da se preda islamskoj sili kojoj se već bio pokorio kurejševički ponos nakon dugotrajnih sukoba i žestokog neprijateljstva. Vjerovao je da će ljudstvom i kapitalom koji je imao moći nadvladati nadolazeću silu islama. Ta je sila bila novost za njega i njegov narod s obzirom na duh, ciljeve i organizaciju. Njegova uobrazilja ga je ponukala da sa sobom povede žene i ponese imovinu što je po njemu trebalo spriječiti poraz njegove vojske. Pri tom je zaboravio riječi Durejda koji mu je rekao: "Gubitniku ništa pomoći ne može." Zanimario je činjenicu da se muslimani u traženju pobjede ne oslanjaju na imetak, opremu ili brojnost, već na moć Boga, Silnoga i Svemoćnoga, i na Njegovo obećanje da će ih pomoći. Zaboravio je da se muslimani ne boje poraza u namjeri da očuvaju žene i imetak, već iz želje za nagradom od Allaha i zbog straha od Njegove kazne koju je on obećao onima koji se povuku i budu poraženi na bojnopolju. **"Onaj ko im tada leđa okrene - osim onoga koji se povuče s namjerom da se ponovo bori ili drugoj četi pristupi - vrtiće se natovaren Allahovom srdžbom, prebivalište njegovo biće džehennem, a užasno je on prebivalište."** (El-Enfal, 16)

Tako se poraz sručio na Malika, na njegovo pleme i na one koji su sa njima bili. Zlo njegove uobraženosti nije zadesilo samo njega, već je pogodilo sav njegov narod jer su ga slijedili u njegovoj oholosti. Kad je zaprijetio da će u

slučaju da ga ne poslušaju, sabljom izbosti svoj stomak, požurili su da mu se pokore. A da su poslušali savjet svog iskusnog starješine, i odbili se pokoriti zasljepljenosti svog mladog vode, ne bi ih snašlo ono što ih je snašlo. Uplašili su se srdžbe vode koji ih je zaveo, a da su se upitali: "Šta bi bilo da ga naljutimo?", odgovor bi bio: "Izgubili bi vodu." A šta je u tome strašno? Kakva je šteta u odlasku zavedena vode, egoiste koji je želio slavu pobjede za sebe, ne obračunajući se onima koji su stariji i iskusniji u tim pitanjima? Da li život jednog čovjeka vrijedi života čitavog jednog plemena? Allah, dž.s., nas upozorava na ovakvo grupno predavanje strastima uobraženih voda, kad u govoru o Musau, a.s., i njegovom faraonu kaže: **"I on zavede narod svoj, pa mu se pokori; oni su doista bili narod griješni. A kad izazvaše Naš gnjev (svojim udaljavanjem od istine i slijeđenjem oholog silnika), Mi ih kaznismo i sve ih potopismo, i učinismo ih primjerom (kaznjavanja) i poukom narodima kasnijim."** (Ez-Zuhruf, 54-56)

2. Što se tiče Poslanikove pozajmice sto oklopa i znatne količine oružja od Safvana koji je tada bio idolopoklonik, u njoj, uz obaveznost potpune pripreme za borbu sa neprijateljem, nalazimo i dozvolu za kupovinu oružja ili njegovo pozajmljivanje od nevjernika, ako to neće ojačati kafire i poslužiti mu kao sredstvo za ucjenjivanje muslimana i nanošenje štete. Poslanik je, naime, pozajmio oružje od Safvana poslije osvojenja Mekke, u trenutku kada je Safvan bio slab i nemoćan da postavlja uslove Alejhisselamu. Na ovakav zaključak nas navode njegove riječi upućene Poslaniku: "Je li to na silu, Muhammede?" Ovo ga je pitao nakon što je Poslanik od njega zatražio oružje, na šta je Alejhisselam odgovorio: "Ne! Nego zajamčena pozajmica dok ti je ne vratim."

U ovom slučaju susrećemo se sa jednim od mnogobrojnih primjera velikodušnosti u ophođenju muslimana sa njihovim poraženim neprijateljem. Da je htio, Poslanik, s.a.v.s., je bio u stanju da to od njega uzme na silu i Safvan ne bi mogao ništa da kaže. To je poslanički način u ophođenju sa poraženim i suzdržavanju od njihove imovine nakon što je borba završena i nakon što su položili oružje. Ne znamo da je iko ovako postupio ni prije ni poslije Muhammeda, s.a.v.s. Način na koji se pobjedničke vojske odnose prema poraženom neprijatelju i njihova ničim ograničena vlast nad njihovim imetcima, čega smo mi svjedoci, najbolja je potvrda onoga što smo rekli. **"Allah istinu govori i na pravi put upućuje."** (El-Ahzab, 4)

3. Kad je Poslanik krenuo u ovu bitku, sa njim je bilo dvanaest hiljada boraca. Deset hiljada onih koji su sa njim krenuli iz Medine i koji su bili sudionici osvojenja Mekke, a to su muhadžiri, ensarije, plemena iz okolice Medine te plemena koja su im se pridružila u putu. Ostatak vojske od dvije hiljade su bili ljudi koji su islam primili nakon osvojenja Mekke. Kod većine

njih se islam nije bio učvrstio. Bilo je i onih koji su poruku islama prihvatili nakon što su sve njihove nade u pobjedu nad njom pale u vodu. Tako su se u toj vojsci sastali iskreni vjernici, koji su svoje živote posvetili Allahu, dž.š., i uzdizanju Njegove vjere, sa slabim vjernicima i onim koji nisu bili osvetili svoje najbliže i koji su sa bolom u srcu primili islam, noseći u sebi mržnju prema njemu. Ta vojska, dakle, nije bila na istom stepenu morala i vjere u ciljeve zbog kojih se bori. U njoj je bilo i onih koji su išli zbog ratnog plijena i dunjalučke koristi. Stoga poraz na početku bitke nije nikakvo iznenađenje. Sam Poslanik kad je vidio to mnoštvo, rekao je: "Danas nećemo biti poraženi zbog toga što smo malobrojni"²⁷.

To znači da jedna ovako brojna vojska ne može biti poražena osim iz moralnih razloga vezanih za njihov duh, njihovu vjeru, iskrenost i spremnost na žrtvovanje. Tako je Poslanik definisao značajno pravilo koje kaže da pobjeda ne ovisi od brojnosti niti od kvaliteta naoružanja, već od ideje i duha koji prožima ratnike i motiviše ih da se žrtvuju. Kur'an je to potvrdio na više mjesta. Uzvišeni Allah, dž.š., kaže: "...Koliko su puta malobrojne čete, Allahovom voljom, nadvladale mnogobrojne čete! A Allah je na strani izdržljivih." (El-Bekare, 249)

I ajeti objavljeni poslije okončanja bitke jasno upućuju na isto značenje. "Allah vas je na mnogim bojištima pomogao, a i onoga dana na Hunejnu kad vas je mnoštvo vaše zanjelo, ali vam ono nije ni od kakve koristi bilo, nego vam je zemlja, koliko god bila prostrana, tijesna postala, pa ste se u bijeg dali. Zatim je Allah na Poslanika Svog i na vjernike milost Svoju spustio, i vojske koje vi niste vidjeli postao i one koji nisu vjerovali na muke stavio; i to je bila kazna za nevjernike." (Et-Tevebe, 25-26)

4. Dok su se kretali ka bojnopolju i mušricima, neki muslimani rekoše Poslaniku: "Božiji poslanice, načini nam 'Zatu envât'²⁸ kao što ga i oni imaju!" Poslanik im odgovori: "Tako mi onoga u čijoj ruci je Muhammedova duša, zatražili ste ono što je tražio Musaov narod: '... -Napravi ti nama boga kao što i oni imaju bogove! -Vi ste, uistinu narod koji ne zna!' -reče on." (El-A'raf, 138) To su običaji! Vi čete, sigurno, slijediti običaje onih prije vas."

Ovdje nalazimo Poslanikovo ukazivanje na to da će ovaj Ummet slijediti prijašnje narode. Upozorio je da to ne radimo, te objasnio da ćemo to učiniti

²⁷) Nije sigurno da su ovo Poslanikove riječi. Njih je zabilježio Ibn Ishak u svom djelu "El-Megazi". U njegovom senu (lancu prenosilaca) ima prekid i nepoznat prenosilac. Kaže se da je ovo rekao Selame ibn Selame ibn Vekkas ili Ebu Bekr es-Siddik ili El-'Abbās ili pak neki čovjek iz plemena Bemr Bekr.

²⁸) Drvo koje su prije islama mušrici smatrali svetim. Oko njega su obilazili i na njega vješali svoje oružje. - Nap. prev.

onda kada Ummetom zavlada neznanje. Narodi koji raspoznaju dobro od zla i razlikuju korisno od štetnog, prihvataju dobro i čvrsto ga se drže, a klone se zla. Oni bježe od njega i odbijaju slijediti ono što će im štetu nanijeti, makar tim putem išli prijašnji narodi. U suprotnom, ako budu oponašali one prije njih, ne vodeći računa o posljedicama, u tom slučaju oni postavljaju stvari tamo gdje im nije mjesto, i to je neznanje koje je Allah, dž.š., spomenuo. "**...Vi ste, uistinu, narod koji ne zna.**"

Zajednica koja je sigurna u sebe, koja se ponosi svojim identitetom, koja je uvjerena u dobro i istinu koju posjeduje, odbija oponašati druge u onome što će joj štetu nanijeti i što je oprečno njenim načelima. Počne li kopirati druge, njen identitet će oslabiti, njene ideje će se pobrkati, predaće se strastima i utonuće u nemoć i mlitavost. To je "neznanje" - *džahilijet* iz kojeg nas je Allah, dž.š., izbavio poslavši nam Svoga poslanika, knjigu i Zakon. Znanje i neznanje, po shvatanju islama, ne znače pismenost ili nepismenost, nego uputu i zabludu, savjest i nemar. *Zajednica koja je svjesna onoga što joj koristi a što šteti, učena je zajednica, makar bila i nepismena. A zajednica koja ne zna i ne nalazi uputu ka dobru neuka je makar, poznavala razne nauke.*

Ono što je upropastilo i što upropaštava narode - ma koji to narod bio - jeste gospodarenje neznanja, džahilijeta osjećajima i strastima njihovih sinova. Pitajte povijest! Jesu li grčka i rimska civilizacije propale osim zbog dominacije neznanja nad njima.

Oponašatelji i imitatori neznalice su ma koliko znali, djeca - ma koliko bili stari i djeca će ostati sve dok se ne oslobode oponašanja drugih.

5. Nakon što su muslimani u početku doživjeli poraz i razbježali se ostavivši Poslanika, s.a.v.s., Šejbe ibn 'Usman je pomislio da će u ovoj bici uspjeti osvetiti svoga oca koji je poginuo na Uhudu. Šejbe je govorio: "Kad sam se približio Poslaniku da ga ubijem, dođe mi nešto i pomrači mi razum, te to ne mognem učiniti. Tada znadoh da mu ne mogu ništa!"

U Poslanikovom životu su se događali slični događaji više puta, sa Ebu Džehlom i drugima u Mekki i Medini. Svi oni govore da je Allah dž.š., Svoga poslanika okružio strahopoštovanjem koje je ulijevalo strah onima koji bi ga pokušali ubiti. To je dokaz iskrenosti Božijeg poslanika u njegovoj tvrdnji da je poslan od Boga, i to je znak da je Allah, dž.š., odlučio čuvati život Svoga poslanika od svake zavjere i ostaviti ga živa sve dok ne dostavi objavu, izvrši povjerenu mu dužnost, izbavi Arabijsko poluostrvo iz neznaboštva, i dok njegove sinove ne pošalje po svijetu da druge podučavaju, upućuju i spašavaju. Da nije bilo Allahove zaštite, mušrici bi ubili Poslanika još u prvim danima njegove misije; vjera i blagodat Božija prema ljudima ne bi bili upotpunjeni, do nas ne bi doprio svjetlo islama, njegova uputa i milost. Tok

povijesti ne bi doživio promjenu koja je ljudski rod izbavila iz njegovog tumananja po mraku i nesreći. To je ostvareno širenjem islama i okončanjem diktature nad narodima i samovolje u postupanju sa njihovim pravima od strane diktatora i vladara koji su svoju vlast zasnivali i na vlasti se održavali zahvaljujući tiraniji i onemogućavanju naroda da časno žive ili da se osvete za nanesenu im nepravdu. Sve to je ostvareno zahvaljujući Allahovoj zaštiti Poslanika dok u potpunosti nije izvršio svoj emanet.

Nejma sumnje da je blagodat Božija prema Poslaniku, s.a.v.s., bila velika. **"...A Allahova blagodat prema tebi je velika."** (En-Nisâ', 113), te da je i Njegova blagodat prema čovječanstvu velika. **"...A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali."** (El-Enbijâ', 107)

Također nejma sumnje da izbavljenje pozivača istini iz neprijateljskih spletki i zamki znači produženje te velike blagodati koja je počela Božijom zaštitom Muhammeda, s.a.v.s. Stoga je na daijama da uvijek, nakon opreznosti i predostrožnosti, zaštitu traže u Allahovom okrilju i Njegovoj moći i da čvrsto vjeruju da im je On pomagač i čuvar i da će onaj koga Allah bude htio spasiti od pakosti neprijatelja Upute uspjeti, bez obzira koliko velike bile njihove zavjere i zlodjela. Istinska zaštita je Božija zaštita, a prava pomoć je Njegova pomoć i obrnuto. Punovažna je samo Njegova odluka i naredba! **"Ako vas On pomogne, niko vas neće moći pobijediti ..."** (Alu 'Imran, 160)

Kolika god bila pakost zulumčara, Allahova pomoć je veća i moćnija. Zato se daija ne boji i preporoditelj ne plaši, niti onaj ko u Boga, Njegovu podršku i pomoć vjeruje odlaže izvršenje istine. **"...A dužnost Nam je bila vjernike pomoći."** (Er-Rûm, 47); **"Oni koji se suprotstavljaju Allahu i Njegovu poslaniku, biće, sigurno, najgore poniženi. Allah je zapisao: 'Ja i poslanik Moj ćemo sigurno pobijediti.' - Allah je, zaista, moćan i silan."** (El-Mudžadele, 20-21) Ovo nije negacija povremenih uspjeha Allahovih neprijatelja u njihovim nastojanjima da unište neke vođe islamskog poziva ili da im nanesu teške nevolje. Jer smrt je istina i čovjekova sudbina od koje se ne može pobjeći. Onaj kome je propisano da pogine od ruku zulumčara, to mu je počast od Boga i blagodat od Njega. A svaka smrt na Božijem putu je šehadet; smrt čija je nagrada džennet. Svaka nevolja u toku pozivanja istini je čast, i svaka nesreća u ime preporoda je ovjekovječenje: **"...Njih neće zadesiti ni žed, ni umor, ni glad na Allahovom putu, niti će stupiti na neko mjesto koje će nevjernike naljutiti, niti će ikakvu nevolju od neprijatelja podnijeti a da im sve to neće kao dobro djelo upisano biti. Allah, zaista neće dopustiti da propane nagrada onima koji čine dobro."** (Et-Tevbe, 120)

6. U početku sukoba muslimani bijahu iznenađeni zasjedom koju su im postavili neprijatelji, što je dovelo do nereda i konfuzije u redovima muslimana i njihovog bježanja od Poslanika, s.a.v.s. Samo mali broj njih se nepokolebljivo odupirao. Tad je Alejhisselam stao dozivati: "O, ljudi, krenite prema meni! Dodite! Ja sam Božiji poslanik, Muhammed sin Abdullahov!" Ljudi nisu čuli njegovo dozivanje pa je zatražio od Abbasa koji je bio grlat da on pozove ljude: "O ensarije! O svjedoci semre! (Aludira na prisegu na smrt koju su muslimani dali Poslaniku na Hudejbiji.) Tada se oni odazovu: "Odazivamo ti se! Odazivamo ti se!" Neki je čovjek pokušao pokrenuti svoju devu pa pošto mu to nije pošlo za rukom, šćepao je svoj štit i udario je po vratu, ostavivši je da ide kamo je naumila. Potom je uzeo sablju i štit, i povodeći se za glasom svom žestinom jurmoo naprijed kako bi što brže stigao do Poslanika. Kad se sakupilo njih stotinu, udare po neprijatelju, i bi pobjeda!

U ovom prizoru imamo nekoliko lekcija i pouka koje zaslužuju da daije i borci za istinu kod njih zastanu i o njima razmisle. Naime, moguće je da poraz da've bude rezultat slabe vjere nekih njenih sljedbenika, odsustva predanosti istini i njihove nespremnosti da se za nju žrtvuju. Također, postojanost vođe da've u kriznim momentima, njegova odvažnost i čvrsta vjera u Boga i Njegovu pomoć, imaju ogroman utjecaj u pretvorbi poraza u pobjedu, ohrabivanju slabih i onih koji se dvoume među njegovim pristalicama. Konačno velika uloga u tome pripada iskrenim i nepokolebljivim borcima za istinu i njihovom ostanku uz svog neustršivog vođu. Broj onih koji su ostali sa Muhammedom, s.a.v.s., nakon poraza u početku okršaja i onih koji su se naknadno odazvali njegovu pozivu nije prelazio brojku od sto ljudi, ali su oni napravili odlučujući zaokret u bitci i Božija pomoć je stigla Njegovim robovima a poraz se nadvio nad Njegove neprijatelje. Nemoć se spustila u njihova srca i redove. I tako, kad god se vođa da'veta i njegovi borci podsjetu da je istina sa njima i da je Allah sa iskrenim vjernicima, njihov moral osnaži i oni odlučnije krenu naprijed žrtvujući se za stvar te Istine.

Poslanik, s.a.v.s., je uzvikivao: "Ja sam poslanik!", a kod nekih prenosilaca osim Ibn Hišama, stoji da je rekao: "Ja sam Božiji poslanik. Nije laž, ja sam sin 'Abdulmuttalibov!" U ovim riječima nalazimo potvrdu Poslanikove iskrenosti u njegovoj tvrdnji da je poslanik Božiji. Iz njih izbija vjera u Allahovu pomoć. Ovako uvijek treba da se ponaša vođa u neprilikama, da bude siguran u sebe, da traži utočište u svoga Gospodara i da bude ubijeden da Njegova pomoć neće izostati. Jer vjera vođe u njegov cilj i misiju ima najjači utjecaj na njegov krajnji uspjeh i okupljanje ljudi oko njega te na olakšavanje nevolja koje susreće i ublažavanje bolova koje podnosi, zadovoljan i spokojan.

7. Držanje Ummi Sulejm bint Miħán je jedno od sjajnih ostvarenja žene-muslimanke u početku islama. U ovoj bitci ona je učestvovala zajedno sa svojim suprugom, uvezana stomaka jer je bila trudna! Sa sobom je imala i Ebu Talhinu devu, pa kad se pobojala da joj se ne izgubi, proturila je svoju ruku kroz njen povodac. Kad je opazi Poslanik, s.a.v.s., reče: "Ummi Sulejm!" A ona se odazove: "Da, Božiji poslanice! Bori se protiv ovih što bježe od tebe kao što se boriš protiv onih koji se protiv tebe bore jer oni to zaslužuju! Na to će Poslanik, s.a.v.s.,: "Zar Allah nije dovoljan, Ummu Sulejm?! Sa sobom je imala i mali handžar pa kad je njen muž, Ebu Talha, upita zašto ga nosi, ona mu odgovori: "Uzela sam ga da raspam mušrika ako mi se približi." Ebu Talha bi jako iznenađen takvim odgovorom te i Poslaniku skrene pažnju na ono što je rekla.

Takva je bila muslimanka, a takva i treba da bude; smjela i hrabra, muslimanka koja će lično uzeti učešća u bitkama, koja će, bude li potrebe, sama sebe braniti kako ne bi pala u zarobljeništvo. Muslimanki pripadaju svijetle stranice iskušenja i žrtvovanja u historiji islama iz doba njegova nastanka. Te stranice su prepune iskušenja, junaštva i žrtvovanja. Ta činjenica je veliki samar pristrasnim orijentalistima i drugim zapadnjacima koji svojim narodima govore da islam podcjenjuje i ponižava ženu i da joj ne daje ono mjesto u društvu koje dolikuje njenoj prirodnoj ulozi. Njihove laži su dovele dotle da tvrde kako islam ne ostavlja mogućnost ženi da uđe u džennet, bez obzira koliko dobra učinila, koliko Bogu ibadetila i koliko bila bogobojazna.

Ne uzimajući u obzir jasne kur'anske i hadiske tekstove koji opovrgavaju ovu izmišljotinu, i sama povijest islama bilježi velike zasluge muslimanki u njegovom širenju, pozivanju njemu i žrtvovanju za njega, što nikad nije zabilježeno u povijesti jedne religije. Primjer Ummi Sulejm u ovoj bitci je jedan od stotine primjera koji to potvrđuju. Nije nam ovdje stalo toliko da odgovorimo neprijateljima islama po ovom pitanju, koliko nam je stalo da iz događaja Ummi Sulejm uzmemo veliku pouku i naučimo važnu lekciju koja će nas podstaći da pozovemo muslimanku da iznova zaigra svoju prirodnu ulogu u službi islama i odgoju novih generacija na njegovim načelima. Današnja muslimanka ili je čestita i moralna žena koja se zadovoljava obavljanjem namaza, učenjem Kur'ana i klonjenjem od harama, ili se u naletu zapadne civilizacije izgubila pa je islamski, tj. svoj moral zamijenila moralom žene sa Zapada, čiju porodicu kao i nju samu pogađaju teška iskušenja i nesreće. Neki ljudi su sebi uzeli u obavezu da ženu muslimanku "oslobode" njenih moralnih kvaliteta i posebnosti zahvaljujući kojima je ona odgojila najčasnije, najplemenitije, najsajnije i nezaboravne generacije ljudske povijesti. Međutim, islam i njegova povijest, a posebno povijest Muhammeda, s.a.v.s., pozivaju muslimanku da danas iznova stane u službu islama i islamskog

društva u okviru svojih prirodnih sklonosti, svoje odgojiteljske misije i plemenitih posebnosti kao što su velikodušnost, čednost, stid i poštenje. Mogu li naše pobožne djevojke i žene ponoviti povijest Hatidže, Aiše, Esme, Hanse, Ummi Sulejm i njima sličnih? Jesu li spremne da danas dostignu veličinu ovih ovjekovječenih vjernica i sjajnih zvijezda? Je li teško da se danas među njima nađu desetine Hatidža, Aiša, Esmi, Ummi Sulejm? Ne! Nije teško. Ispravno usmjerenje i vjera su garancija za tako nešto pa i više.

Koje ta koja će muslimanki našeg doba otvoriti stranice vjednosti, ne mareći za obmane zalutalih i ismijavanje podrugljivaca iz redova neprijatelja vjere i časti?

8. U ovoj bitci Poslanik, s.a.v.s., je prošao pored žene koju je ubio Halid ibn el-Velid dok su se ljudi gurali oko nje pa upita: "Šta je to?" "Žena. Ubio je Halid", odgovoriše oni. Tada Vjerovjesnik jednom od njih reče: "Idi do Halida i reci mu: 'Poslanik ti zabranjuje da ubijaš žene, djecu i robove...!'"

Zabrana ubijanja slabih i onih koji ne učestvuju u borbi, kao što su monasi, žene, djeca i starci, te onih koji su primorani na borbu kao seljaci i najamnici, bez sumnje je, nešto čime se islam izdvaja u historiji ratovanja. Ni prije ni poslije islama sve do danas nije poznato nešto slično ovom jedinstvenom propisu punom milosti i humanosti. Bilo je uobičajeno, i kod svih naroda priznato pravilo da ratovi zaračenoj strani dopuštaju ubijanje svih kategorija stanovništva naroda s kojim je u sukobu, bez izuzetka. I u naše doba kad su formalno proklamirana ljudska prava i kada najveća međunarodna organizacija pomaže ugrožene narode i sprječava neprijateljstva kako to oni tvrde, ljudska svijest još nije dostigla taj stepen plemenitosti da objavi zabranu ubijanja tih kategorija stanovništva. U prvom i drugom svjetskom ratu smo se navikli na rušenje gradova i sela nad glavama njihovih stanovnika i na dopuštanje grupnog ubijanja svih koji se u njima nađu. Isto to smo imali i u ratu kolonijalnih sila protiv nacionalnih pokreta koji su tražili svoje pravo na život i čast. U cilju ugušivanja tih pokreta kolonijalisti su dozvoljavali rušenje gradova i sela, i ubijanje na desetine hiljada njihovih stanovnika. Tako je više nego jednom postupila Francuska u Alžiru, Isto je činila Engleska u svojim kolonijama. Tako danas postupa i Portugal u svojim kolonijama u Africi. Takođe ne znamo da je u povijesti jednog naroda, kako u prošlosti tako i u sadašnjosti, bilo zabranjeno ubijanje seljaka i najamnika koji su silom natjerani u rat dok je islam prije četrnaest vijekova jasno zabranio njihovo ubijanje. Ta zabrana nije bila puki propis, već stvarnost. Tako u ovoj bici na Hunejnu vidiš donosioca Šerijata od Boga ljudima, Poslanika, s.a.v.s., lično kako se rasrdio zbog ubistva žene i kako šalje svojim zapovjednicima poruku da ne diraju žene, djecu i one koji su prisiljeni na borbu. Kad je opremio Usametovu vojsku za okršaj sa Bizantincima, nekoliko dana pred svoju smrt, između ostalog mu je oporučio da ne ubija žene, djecu, starce i monahe koji se ne bore i ne pomažu

neprijatelja u borbi. Na isti način je postupio i njegov nasljednik halifa Ebu Bekr es-Siddik kad je poslao tu Usametovu vojsku (Poslanik, s.a.v.s., je preselio na ahiret prije nego je Usame krenuo pa je Ebu Bekr izvršio ovu Poslanikovu naredbu, - Nap. prev.), te kad je slao druge vojske u borbu na Allahovom putu, na putu istine, dobra, upute i pravde. Tako je radio i Halid ibn el-Velid, r.a., pri osvajanju Iraka. Nije dirao seljake koji su se bili posvetili obradi svojih posjeda. Ova uzvišena, humana načela su postala pravilima ponašanja muslimanske vojske na svakom mjestu kroz vijekove. Postupak Salahuddina sa krstašima, nakon što je oslobodio Jerusalem i povratio ga iz njihovih ruku, jasno kazuje sa kolikom pažnjom se muslimanska vojska pridržavala tih principa. Naime, pružio je zaštitu starcima, djeci, ženama i svećenicima, pa i najžešćim ratnicima i odredio da ih njegova vojska sprovede do njihovih trupa ne čineći im nikakva zla. Nasuprot tome postupci krstaša dok su ulazili u Jerusalem predstavljaju oličjenje prevare, podlosti, divljaštva i barbarstva. Krstisi su stanovnicima Jerusalema obećali zaštitu njihovih života i posjeda ako isture bijelu zastavu iznad El-Mesdžidu-l-akaa.²⁹ Prevareni ovim obećanjem, muslimani su se okupili u njemu. Kad su krstaši ušli u Jerusalem, kolektivno su pobili sve koji su se sklonili u tu džamiju. Broj ubijenih, što učenjaka, što zahida (asketa), te žena i djece dostigao je cifru od sedamdeset hiljada šehida. Krstaški pisac je šaljući papi radosnu vijest o osvojenju Jerusalema ponosno pisao: "Krv je tekla ulicama toliko da su krstaški ratnici gazili u krvi koja je dosežala do članaka njihovih konja."

Mi ovo danas ne govorimo radi hvalisanja ili ponosa na povijest naših osvajanja, naših vojskovođa i vojski, za koje je Lebon rekao: "Historija ne poznaje pravednijeg i milostivijeg osvajača od Arapa," već da ukažemo na činjenicu da smo mi bili veći humanisti i da smo više uradili za humanost od ovih zapadnjaka u 20. vijeku, te da nas ti zapadnjaci dok nam pričaju o pravima čovjeka, Danu djeteta, Danu žene, želeći tako argumentirati navodnu naprednost svoje civilizacije, samo obmanjuju. Ustvari, oni varaju samo slaboumne, glupe, one koji su izgubili vjeru u svoj narod i povijest a koji tvrde da su naši obrazovani sinovi.

Mi želimo da naša mlada generacija bude svjesna ovih intriga, da ima puno povjerenje u svoju vjeru i svoju humanu, civilizacijsku baštinu, i da se ne podčinjava tim zapadnjacima poniznošću nemoćna siromaha pred moćnim bogatašem. Mi želimo da se ova generacija ne zalijeće kad je u pitanju njihova misaona baština, ne razlikujući šta je u njoj loše a šta dobro, kao što se zalijeće leptir u vatru da bi u njoj izgorio.

²⁹ El-Mesdžidu-l-akaa je ime džamije u Kudsu (Jerusalem) u Palestini čije temelje je postavio Salejman, a.s. To je naš treći haram (sveto mjesto) i prva kibla, kojoj se i sam Poslanik, s.a.v.s., okretao sve do polovine 2. g. po H. -Nap. prev.

Nauka je svjedok da je islam najplemenitija vjera, vjera najbliža ljudskoj prirodi i najbolji garant ljudskog dobra. Historija je sa svoje strane pokazala da su ratovi vođeni u ime islama ratovi sa najviše milosti, najmanje zla, najviše dobra i najuzvišenijim ciljevima.

I tako svaki novi dan donosi novi argument da je islam Božija vjera, da je Muhammed, s.a.v.s., Božiji poslanik, i da su prvi muslimani elita Božijih robova i najbolji ljudi uopće. **"Mi ćemo im pružiti dokaze naše i u prostranstvima nebeskim, a i u njima samim, dok im ne bude sasvim jasno da je Kur'an istina. A zar nije dovoljno to što je Gospodar tvoj o svemu obaviješten?"** (Fussilet, 53)

9. Nakon što su Poslanik i muslimani potjerali ostatke poraženog plemena Hevazin do Sekifa u Taifu, koga su nekoliko dana opsjedali ne osvojivši ga, vratili su se u Medinu. U putu Alejhisselam podijeli plijen iz bitke sa Hunejna, koji se sastojao od šest hiljada zarobljene djece i žena te nebrojeno mnogo deva i ovaca. Veliki dio plijena dodijeli arapskim prvacima želeći ih time pridobiti za islam. Isto je učinio i Kurejšijama, dok ensarijama ne dade ništa. Neki su prigovorili što nisu ništa dobili od tolikog plijena. Jedan od njih je rekao: "Poslanik se sastao sa svojim narodom!" - želeći time reći da ih se Poslanik sada kada je osvojio svoj grad Mekku i kada su Kurejšije primile islam, uopće i ne sjeća. Alejhisselam ih sakupi i održi im govor u kojem nakon zahvale Allahu reče: "O ensarije! Kakve mi to priče stižu od vas, i kakvi su to prigovori koje mi upućujete? Zar niste bili u zabludi pa vas je Allah uputio? i siromasi pa vas bogatim učinio? I jedni drugima neprijatelji pa je Allah vaša srca zbližio?"

-Jesmo -rekoše oni - Allah i Njegov poslanik su najdarežljiviji. Tada on nastavi:

-O ensarije, hoćete li mi odgovoriti?

-Na šta da ti odgovorimo, Božiji poslanice? Dobročinstvo i milost su od Allaha i Njegova poslanika.

-Tako mi Boga, da ste rekli: 'Našli smo te kako te u laž ugone, pa smo ti povjerovali, i ostavljena - pa smo te pomogli, i odbačena - pa smo te prihvatili, i siromaha - pa smo ti od imetaka naših dali' - rekli biste istinu. Zar vam je, o ensarije, teško zbog ovo malo dunjaluka kojim sam pokušao privoliti ljude da prime islam, a vas sam ostavio sa vašim islamom? Zar niste zadovoljni, o ensarije, da ljudi svojim kućama odu s ovcama i devama a da se vi svojim kućama vratite s Božijim poslanikom? Tako mi onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, da nije hidžre, bio bi jedan od ensarija. Kad bi svi ljudi krenuli kroz jedan, a ensarije kroz drugi prolaz, ja bih krenuo sa ensarijama. Allahu moj, smiluj se ensarijama, i sinovima ensarija i sinovima njihovih sinova!

Ensarije su plakali dok im se brade ne natopiše suzama kada rekoše:

-Zadovoljni smo Poslanikovom podjelom i odredbom.

Ovdje ima nekoliko momenata na koje se želimo posebnno osvrnuti.

Pitanje ratnog plijena kao dijela ratnog sistema u islamu.

Prvo: Neprijatelji islama pokušali su preko ovog pitanja izazvati sumnje u islam tvrdeći da je plijen materijalni motiv za objavu rata u islamu i efikasno sredstvo motivisanja muslimanskih boraca da se žrtvuju, te da su zbog toga i navaljivali na plijen poslije okončanja bitke, kako se to desilo na Hunejnu. Nejma sumnje da će svako ko je nepristrasan odbaciti ovu tvrdnju. Motivi rata u islamu su idejnog karaktera, teže širenju istine i sprječavanju nasilja i nepravde. To je jasno proklamirano u brojnim ajetima i hadisima. Čudnaje tvrdnja da bi čovjek žrtvovao svoj život i budućnost svoje porodice izložio opasnosti hlepeći za plijenom, ma koliki on bio. Pohlepa za materijalnim dobrima ne može napraviti ona nsvakidašnja junaštva koja su u početku islama muslimanski borci načinili, niti može dati one sjajne rezultate kojima su završeni okršaji islama sa Arapima za života Alejhisselama ili sukobi muslimana sa Perzijancima i Vizantincima poslije njegove, s.a.v.s., smrti. Uz to motiva materijalne prirode nije manjkalo ni kod neprijatelja jer bi u slučaju poraza muslimana sigurno i oni i njihovi imetci bili plijenom neprijatelja. Zatim, nisu muslimani bili jedini ti koji su dijelili imetak i zarobljenike, nakon što bi ih porazili, već su to radile sve vojske. Pa što onda materijalističke ambicije nisu napravile kod neprijatelja ona junaštva i one sjajne rezultate koje su postigli muslimanski borci i koji su ostvareni u islamskim pohodima? Događaji iz islamskih ratova odlučno niječu da bi ovozemaljski motivi mogli biti glavnim podsticajem u duši muslimanskog borca. U bitkama na Bedru, Uhudu, Mu'ti i drugima, muslimanski junak je napredovao u želji da dostigne čast šhadeta i blagodat dženneta. Isli su dotle da bi jedan od njih ispljuvao hurmu iz usta nakon što bi čuo Poslanikovo obećanje šhidima da će u džennet, a potom se upustio u boj govoreći: "Izvršno! Između mene i ulaska u džennet samo su ove hurme. Boga mi, to je puno!" Zatim bi se borio dok ne bi bio ubijen. Drugi bi pak izlazeći na dvoboj neprijatelju govorio: "Džennet, džennet! Tako mi Allaha, osjećam njegov miris pod Uhadom!" Bilo je to u bitci na Uhudu.

Pogledajte i odgovor muslimanske delegacije Rustemu u bitci sa Perzijancima kad im je Rustem ponudio da muslimanima da blaga i odjeće, a da se oni vrate u svoju zemlju. Odgovor je bio: "Tako mi Boga, nije to ono zbog čega smo krenuli. Mi hoćemo da vas spasemo robovanja robovima (ljudima) i da obožavate Jednog i Silnog. Pa ako primite islam, mi se vraćamo a vaša imovina ostaje vama i vaša zemlja pripada vama. Mi vam ništa nećemo uzeti." Pitamo je li ovo odgovor čovjeka koji je krenuo u rat radi plijena,

zauzimanja teritorije i pljačke imovine? Pozivati se u ovoj lažnoj tvrdnji na ono što se desilo na Hunejnu, a to je pohlepa mnogih boraca za ratnim plijenom i ljutnja ensarija zbog toga što nisu dobili svoj dio, je simuliranje da se ne poznaju činjenice vezane za bitku i vojnike. Oni koji su žudjeli za plijenom bili su ljudi koji su skoro primili islam i u kojima poruka islama nije još bila napravila onaj prevrat koji je načinila kod starih muslimana. Za plijenom nisu hlepili Ebu Bekr, Omer, Osman, Alija, Ibn 'Avf, Talha, Zubejr i njima slični, stariji ashabi koji su davno bili primili islam. Prigovor koji se čuo od ensarija bio je prigovor grupe njih koji su u podjeli plijena toga dana vidjeli favoriziranje nekih boraca u odnosu na druge kod podjele plodova borbe, a to se dešava kod većine ljudi u svim vremenima i to je osjećaj koji svaki čovjek nalazi u svojoj duši u sličnim situacijama.

Nejma većeg dokaza o zadovoljstvu ensarija Allahom, dž.š., Njegovim džennetom, nagradom i pokoravanjem Njegovom poslaniku od njihovog plaća dok im Poslanik s.a.v.s., govori. Između ostalog rekao im je i ovo: "Zar ne želite da ljudi odu sa devama i ovcama, a da se vi svojim kućama vratite s Božijim poslanikom?" Može li se za one koji su više voljeli Poslanikovu blizinu i život sa njim od imetka i zarade reći: "Oni su se borili radi plijena i imetka."?

Također nikakav argument nisu ni riječi: "Zašto je islam ratni plijen dodijelio vojnicima, a ne državi kako je to u našem dobu?" One govore o nepoznavanju ljudske naravi i ratnih običaja u tim vremenima. Nije muslimanska vojska bila jedina koja bi, za razliku npr. od bizantijske ili perzijske, četiri petine svoga plijena dijelila svojim vojnicima, već je to bilo pravilo u svim vojskama. Zato, ako bi mudžtehid³⁰ danas zaključio da muslimanska vojska u naše doba treba plijen predati državi to njegovo rješenje ne bi bilo daleko od ispravnog razumijevanja ovog pitanja u skladu sa duhom i načelima islama.

Drugo: Obilno davanje onima koji su skoro primili islam ukazuje na Poslanikovu mudrost, i njegovo poznavanje čudi svoga naroda, te na njegovu dalekovidnost u poduzimanju određenih koraka. Trebalo je za islam pridobiti ljude koji su do jučer ratovali protiv Poslanika, s.a.v.s., i odbijali primiti islam sve do osvojenja Mekke, a od kojih su neki pokazali svoje radovanje porazu muslimana na početku bitke. Valjalo im je dati priliku da osjete i materijalnu korist od primanja islama, zbog koje ga oni dugo nisu htjeli primiti. Ustvari, oni su se kao prvaci svoga naroda borili protiv islama zato da bi ostali na vodećim pozicijama i da bi sačuvali svoje materijalne interese. Islam je

³⁰) Mudžtehid je islamski pravnik sposoban i kvalificiran da samostalno izvodi pravne propise iz Kur'ana i Sunneta. -Nap. prev.

osvojenjem Mekke srušio njihovu moć i bilo je sasvim realno da oni u dubini svojih duša ostanu kivni na njegovu pobjedu, puni mržnje zbog svog poraza. A islam je vjera upute i preporoda i kao takav ne zadovoljava se nametanjem svoje vlasti silom i ugnjetavanjem, kako to čini većina sistema koji se uspostavljaju i održavaju silom a ne pridobijanjem duša i srca. On je morao naći puta do njihovih srca, obradovati ih uputom i omiliti im svoja načela i ideale. Ako davanje imetka pomaže nekim ljudima da zaborave prijašnje neprijateljstvo i da se sami poprave, onda je bilo sasvim mudro dati im taj imetak dok se ne zadovolje, kako je to i uradio Poslanik, s.a.v.s. Allah, dž.š., je znao da se ovaj Njegov poziv, koji je konačno pobijedio na Arabijskom poluostrvu, mora proširiti i na istok i na zapad. Trebalo je pripremiti sve Arape za izvršenje te misije i za žrtvovanje u njeno ime. Znao se da će se, ako ove njihove vođe potaknute darovima prihvate poziv, poslije toga i njihova srca otvoriti za svjetlo poziva i podnošenje njegovih tereta. To se i desilo. Kada je Alejhisselam pridobio srca ovih prvaka iz njihovih duša su iščezli mržnja i pakost prema islamu i njegovu pozivu. Kada je islamska vojska krenula Zemljom širiti načela islama i izvoditi čovječanstvo iz tmina na svjetlo, Arabija je već bila spremna za ovaj veliki historijski poduhvat, a vođe koji su bili pridobijeni za islam bili su među prvima koji su se upuštali u bitku oslobođenja. Povijest je zabilježila velika iskušenja mnogih od njih u toku osvajanja dok su drugi poslije tih osvajanja imali značajnu ulogu u učvršćivanju islama izvan Arabijskog poluostrva, u upravljanju njegovim prostranim carstvom i komandiranju njegovim nadirućim vojskama.

Ulogu ovih boraca za vjeru nimalo ne umanjuje to što su darovima bili pridobijeni za islam i što su islam primili tek poslije osvojenja Mekke. Koliko puta se desilo da onaj ko zakasni u startu stigne onog ispred ili da nejak dostigne ono što i jaki, ili da neko ko je neki posao počeo raditi u ime nekog drugog a ne u ime Allaha promijeni nijet, pa počne raditi u ime Božije? Hasan el-Basri je rekao: "Tražili smo znanje ne Allaha radi, ali On nije htio drugačije nego da to bude u Njegovo ime. Tražili smo ovo znanje bez nijeta u ime Boga, pa nam je kasnije došao nijet." Ovima koji su kasnije primili islam dosta je Allahovo obećanje da će im najljepšu nagradu dati. **"Nisu jednaki oni među vama koji su davali priloge prije pobjede i lično se borili - oni su na višem stepenu od onih koji su poslije davali priloge i lično se borili, a Allah svima obećava nagradu najljepšu. Allah dobro zna ono što radite."** (El-Hadid, 10)

Treće: Poslanikov, s.a.v.s., sastanak sa ensarijama ne bi li ih pridobio za svoju odluku o načinu podjele plijena ukazuje na lucidnost Poslanikove, s.a.v.s., politike i njegovu dobrotu. Kad je do njega doprlo ono što su neki od ensarija rekli o podjeli plijena, odmah je odlučio okupiti ih i pridobiti njihovu naklonost.

Obratio im se mudrim riječima, mada je znao da ga oni vole i slijede, jer oni su ti koji su na Božijem putu krv svoju prolivali i imetke svoje ulagali. Nije se Alejhisselam bojao da bi njihov iman ista moglo umanjiti ili da bi moglo izazvati mržnju prema Allahu, dž.š., i Njegovu poslaniku, ali je želio ukloniti nedoumice koje su se pojavile o ovom pitanju kod jedne grupe njih. To je hvale vrijedan metod koji bi vođe i prvaci trebali slijediti u ophođenju sa svojim pomagačima i simpatizerima. Neprijatelji spremno vrebaju svaku riječ ili događaj da bi ga iskoristili za slabljenje veze između simpatizera i vodstva, a šejtan je prljav igrač i vješt spletkaroš. Zbog toga se vođe ne smiju skanjivati da pridobiju naklonost svojih pomagača i njihovo povjerenje.

Zatim, pogledaj upečatljivo mudar metod koji je Poslanik upotrijebio da bi ih ubijedio u ispravnost svoje odluke! Spomenuo je njihove zasluge za islam, pomoć pruženu njegovu poslaniku, i njihovu inicijativu u ukazivanju povjerenja njemu onda kad ga je njegov vlastiti narod lažljivcem smatrao i kad ga je odbacio. Rekao im je to nakon što ih je podsjetio na Allahovu blagodat prema njima kad ih je zablude, međusobnog neprijateljstva i razjedinjenosti spasio, kako bi im olakšao da prežale sve ono što su propustili od ovozemaljskih dobara, za koje su u zamjenu dobili sreću i uputu. Tako im je objasnio dvije stvari: da nije bio pristrasan prema svom narodu, i da njih, ensarije, nije zaboravio, kako su neki tvrdili, te da se u tom trenutku kad je odlučio da im ne da njihov dio plijena, oslonio na snagu njihove vjere, veličinu njihova imana, njihovu ljubav prema Allahu i Poslaniku.

Života mi, poslije ovoga nejma mudrijeg načina da se pridobiju oni koji su već odavno iskreno i u ime Boga poziv islama prihvatili, ne tražeći za to nagradu i zahvalu. Neka su blagoslov i mir Božiji na njega. Kako su samo istinite riječi Allahove: **"Ti si (Muhammede), zaista, najljepše čudi!"** (El-Kalem, 4)

10. Stav ensarija nakon što su saslušali njegov govor je veličanstven primjer iskrene vjere, osjećajnosti i podsjećanja na Allahovu blagodat, uputu i bogobojaznost. Sjetili su se da zasluge za pomoć i podršku koju su pružili islamu pripadaju Bogu i Njegovom poslaniku. Jer da nije bilo Allahove volje, oni ne bi uputu našli; a da nije bilo Njegovog poslanika, njihova srca i pogledi ne bi svjetlo osjetili. Da nije bilo islama, Allah, dž.š., ih nikad ne bi sjedinio nakon što su razjedinjeni bili, niti bi krv njihovu zaštitio nakon što su je uzalud prolivali i nikada ih ne bi izbavio ispod jevrejskog jarma i podario im čast islama. Poslije toga su izjavili da daju prednost Poslaniku nad svim blagodatima i užicima ovoga svijeta. A kad je Poslanik uputio dovu Allahu, dž.š., da se smiluje njima, njihovoj djeci i unucima, potekle su njihove suze radosnice zbog pažnje koju im je Alejhisselam poklonio i kabul dove koju je za njih uputio. Ima li poslije ovoga većeg argumenta o iskrenosti njihove

vjere? Ima li uzvišenije i veličanstvenije ljubavi od ove? Allah, dž.š., je bio zadovoljan njima pa ih je zadovoljnim učinio i spomen njihov među svjetovima ovjekovječio. Neka nas udruži sa njima u džennetskim blagodatima, sa Njegovim velikim poslanikom, sa onim poslanicima, šehidima i iskrenim vjernicima na koje je blagodat Svoju prosuo!

Na kraju, ovaj događaj i ono što se desilo između Poslanika, s.a.v.s., i ensarija, nešto je čega bi se dajda uvijek trebao sjećati i što bi svaki učenik morao znati, jer to povećava iman, budi ljubav i čežnju prema Vjerovjesniku i njegovim ashabima, neka je Allah, dž.š., zadovoljan s njima!

B. Rušenje kumira

Ibrahim, a.s., praotac svih vjerovjesnika nakon Nuha, a.s., bio je od onih koji su se borili protiv idolopoklonstva u svom narodu, tako da ga je, kako Kur'an kazuje, taj njegov narod htio u vatri spaliti. Kad je došao u Mekku, u njoj je ostavio sina Ismaila a.s., i njegovu majku. Kad je Ismail narastao, zajedno su sagradili Kabu da bude hram kod koga će se Bogu ibadet činiti i koga će ljudi hodočastiti, tj. na hadždž dolaziti. Ismailovo potomstvo se vremenom namnožilo i to su 'Arabizirani Arapi' (el-'arebu-l-musta'rebe) kako ih povijesničari nazivaju. Dugo vremena nisu znali za obožavanje idola, kipova i kumira. Potom je jednim od njihovih vjerskih obreda postao običaj da svako ko polazi na put iz Mekke ponese sa sobom kamen iz Harema, dvorišta Kabe, izražavajući tako poštovanje prema Haremu i ljubav prema Mekki. I gdje god bi odsjeli postavili bi taj kamen i obilazili oko njega kao što obilaze oko Kabe, nadajući se blagoslovu od nje i izražavajući ljubav i čežnju prema Haremu. Tako su radili sve dok im 'Amr ibn Lehijj nije donio prvi kip. To se, kako kažu, desilo pet stotina godina prije Muhammedovog, s.a.v.s., poslanstva. Tako je 'Amr praktično prvi čovjek koji je zamijenio vjeru Ismaila a.s. Naime, on je poslije protjerivanja starog arapskog plemena Džurhum iz Mekke, preuzeo dužnost vratara Kabe da bi potom teško obolio. Neko mu rekne da se u Šamu u oblasti El-Belká nalaze toplice i da će tamo naći lijek. (To mjesto se i danas naziva 'Toplicama' El-Hame.) On je otišao, okupao se i ozdravio. Tamošnje stanovništvo je našao kako obožavaju kipove, pa ih je upitao: "Šta je ovo?" Odgovorili su mu: "Od njih tražimo da nam kiša padne i pomoć protiv neprijatelja." Zamolio ih je da mu daju nekoliko njih, što oni i učine te ih on ponese u Mekku i postavi u Kabu³¹. Nakon toga obožavanje kipova uze maha na čitavom Arabijskom poluostrvu tako da je svaka kuća imala kumira koga je obožavala. Kad bi neko od njih htio na put, posljednje

što je činio u kući bilo je doticanje kumira. Isto to je radio kad bi se vratio s puta. Tako su Arapi vremenom ogrezli u obožavanju kumira. Jedni bi pravili hramove, drugi kipove, a oni koji nisu bili u stanju sagraditi hram postavljali bi kamen ispred harema ili drugdje gdje im se to sviđjelo pa bi obilazili oko njega kao što obilaze oko Kabe. Tako bi putnik kad bi stigao u neko mjesto uzeo četiri kamena, izabrao najljepši i uzeo ga sebi za boga, a ona tri bi mu služila ka tronožac za njegov kotao. Kad bi, pak napuštao to mjesto, ostavljao bi taj kamen, da bi na sljedećem mjestu ponovio istu stvar.

Arapi su imali tri velika kumira koja su svi poštovali, hodočastili i žrtve im prinosili. Najstariji od njih, 'Menát' je bio podignut na obali mora u pravcu Mušellela kod Kadida, između Mekke i Medine. Svi Arapi su ga poštovali, a u tom su prednjačili el-Evs i El-Hazredž. Kad je Alejhisselam 8. g. po H. krenuo da osvoji Mekku, poslao je Aliju, r.a., da ga sruši. On je to i učinio, pokupio je ono što mu je bilo prinijeto i to donio Poslaniku. Između ostalog bile su tu i dvije sablje koje je tom kipu prinio El-Háris ibn Ebi Šemer el-Gassani, vladar Gassana. To je isti onaj El-Haris koji je ubio Šudžá' ibn Vehba el-Esedija, r.a., kad mu je predao Poslanikovo pismo u kojem ga je pozivao da primi islam. Bio je to jedini Poslanikov izaslanik koji je ubijen.

Drugi veliki kumir se zvao 'El-Lát' i nalazio se u Taifu. Ustvari, to je bila četvrtasta stijena koju su svi Arapi obožavali, uključujući tu i Kurejš. Kad je poslije osvojenja Mekke Poslaniku došla delegacija plemena Sekif (koje je nastanjivalo Taif - Nap. prev.) zatražila je od njega da im ostavi El-Láta još tri godine. Pošto je to odbio, tražili su od njega da im ga ostavi dvije godine, pa onda godinu dana - što on sve odbije. Na kraju su ga zamolili da im ga ostavi bar mjesec dana, no Poslanik, s.a.v.s., ni to ne dopusti.

Ibn Hišam veli: "Time su, čini se, htjeli da se spasu pogrda od strane maloumnih, žena i djece i da ih ne prestraše njegovim rušenjem prije nego li ih privole da prime islam. Poslanik, s.a.v.s., je sve njihove zahtjeve odbio, i poslao im Ebu Sufjana ibn Harba i El-Mugiru ibn Šu'beta da ga sruše. Kad ga je El-Mugire krampom počeo rušiti, žene Sekifa su izašle žaleći ga i plačući govorele:

"Kuku našem zaštitniku, predaše ga kukavice - ne smjedoše da se bore!"

Htjele su reći: 'Teško onome koji nas je branio od neprijatelja i čuvao od belaja. Prepustiše ga nevaljalci da bude srušen, ne htijući ga braniti i boriti se u ime njega.'

Treći kumir je El-'Uzzá koji je bio podignut sa desne strane puta Mekka-Irak. Posebno su ga poštovali Kurejšije te im je vrlo teško palo kur'ansko izrgavanje ruglu ovog, ali i drugih kumira. Evo jednog primjera. Kad se Ebu Uhajha Se'id ibn el-'Ás ibn Umejje ibn 'Abdiššems ibn 'Abdimenaf smrtno razbolio, u posjetu mu je došao Ebu Leheb i našao ga kako plače, te

³¹) Kitabu-l-asiám, Hišam ibn Muhammed ibn es-Sajib el-Kelbi, str. 8.

ga upitao: "što plačeš, Ebu Uhajha? Zar plačeš zbog smrti a znaš da ona mora doći?" Ova mu odgovori: "Ne! Nego se bojim da El-'Uzza neće biti obožavan iza mene." Ebu Leheb mu tada reče: "Tako mi Boga, dok si bio živ nisam ga obožavao zbog tebe, niti ću ga prestati obožavati kad ti umreš." Tada Uhajha odahnu: "Sad znam da imam nasljednika!" Bio je iznenađen Ebu Lehebom i žestinom kojom se klanjao El-'Uzzau.

U godini osvojenja Mekke Poslanik, s.a.v.s., pozove Halid ibn el-Velida i naredi mu da ga ode srušiti. Tvrdili su da je El-'Uzza bila Abesinka raščupane kose sa rukama na ramenu. Kad ga je Halid posjekao, pojavila mu se u ovom obliku. On je udari i raspolovi joj glavu - kad ona od ugljena. Pošto je izvijestio Poslanika o obavljenom poslu Alejhisselam reče: "To je El-'Uzza i poslije nje nema 'Uzzaa za Arape, i ona od danas neće biti obožavana."

Bili su to najpoznatiji idoli Arapa prije islama u džahilijetu koje Kur'an spominje u 19. ajetu sure En-Nedžm: **"Šta kažete o Latu i Uzzau i Menatu, trećoj najmanje cijenjenoj?"**

Kad je Alejhisselam na dan osvojenja Mekke ušao u Harem, ugledao je razne slike, a među njima i slike meleka/andela. Našao je naslikana Ibrahima, a.s., kako čara strelicama, pa reče: "Bog ih ubio! Nacrtali su našeg oca kako gata strelicama! A šta ima Ibrahim sa strelicama za gatanje? **Ibrahim nije bio ni Jevrej ni kršćanin, već pravi vjernik, i vjerovao je u Boga jednoga, i nije bio idolopoklonik.**" (El-Maide, 67) Potom je naredio pa su sve slike bile izbrisane.

Ibn 'Abbas priča: "Poslanik, s.a.v.s., je na dan osvojenja Mekke ušao na svojoj jahalici, na njoj obišao Kabu, (tavaf učinio) a oko nje bjehu kumiri pričvršćeni olovom pa je Alejhisselam pokazujući štapom prema njima stao govoriti: **'I reci: 'Došla je istina, a nestalo je laži; laž, zaista, nestaje!'**" (El-Isrâ', 81) Kad god bi pokazao u lice nekog od tih kumira, pao bi na zatiljak i obratno, tako da nije ostao nijedan kip a da ne padne."

Nije prošlo ni nekoliko mjeseci nakon osvojenja Mekke a svi kipovi Arabijskog poluostrva bijahu uništeni. Njihovi ih obožavatelji zanijekaše, a ti koji su ih koliko do jučer obožavali počeli su se stidjeti svoje gluposti što su obožavali kamenje koje niti šteti niti koristi, niti šta u životu može pomoći.

Prvo što je islam učinio bilo je izvršavanje ruglu tih idola-božanstava, grđenje njihovih obožavatelja i pozivanje u prirodnu vjeru; obožavanju Boga, Stvoritelja kosmosa i Gospodara svjetova. Čitava Arabija se na čelu sa Kurejšijama suprostavila ovom pozivu, koji je smatrala čudom nad čudima. **"Zar on da bogove svede na Boga jednoga? To je nešto zaista veoma čudno!"** (Sad, 5)

Čitava se Arabija bila uskomješala i uzrujala zbog vjere koju je pokušala pokopati i njenog poslanika uništiti na bilo koji način. Međutim, pobjeda je na kraju pripala Božijem poslaniku, s.a.v.s., nakon dvadeset i jedne godine

žestokih borbi. Prijestolnica idolopoklonstva je bila osvojena, njena božanstva porušena, njene vojske poražene, a sve zavjere njenih prvaka savladane. Može li razum pojmiti da se sve ovo desilo u tako kratkom periodu a da Poslanik, kad je počinjao ovu misiju, sa sobom nije imao nijednog čovjeka, osim ako kažemo da je iza uspjeha ove misije stajao Allah, dž.š., pripremao njene vojske i vodio njene bitke. **"... I nisi ti bacio kad si bacio, nego je Allah bacio..."** (El-Enfal, 17)

Muhammed ibn Abdullah je okončao duhovnu tragediju Arapa koja je trajala petsto, pa i više godina. Oslobodio je arapski um okova mnogoboštva i legendi. Izbavio je arapsku čast iz ponora idolopoklonstva i njegove bijede i otvorio Arapima vrata vječnosti da na njih uđu i nikad ne izadu. Istinu je rekao Poslanik kad je kazao: "... Poslije ovoga nejma 'Uzzaa za Arape, i ona od danas neće biti obožavana."

Arabija je zauvijek napustila idolopoklonstvo, a arapski um je dostigao doba svoje zrelosti i nikad se više nije mogao vratiti u svoje djetinjstvo, u doba idolopoklonstva, kad je čovjek svoje čelo stavljao kod nogu nijemog i gluhog kamena. Poslije smrti Božijeg poslanika izbili su ratovi i neredi. U njima su jedni tvrdili da su poslanici, drugi su oponirali Kur'anu, ali ne nalazimo da je ijedan Arapin razmišljao o povratku na idolopoklonstvo i obožavanje kumira, jer zreo čovjek ne dozvoljava sebi da bude djetinjast. Sve to je bila zasluga Muhameda, s.a.v.s., i njegove misije. Njemu pripada zasluga za izbavljenje i oslobođenje svakog Arapa dok je ovoga svijeta, kao što mu pripada zasluga za dostavu upute svim narodima, prihvatili je oni ili je odbacili. Uzvišen neka je Allah koji kaže: **"On je neukima poslao poslanika, jednog između njih, da im ajete Njegove kazuje i da ih očisti, i da ih Knjizi i mudrosti nauči, jer su prije bili u čistoj zabludi."** (El-Džumu'a, 2)

C. Pohod na Tebuk

Najznačajnije poruke iz ovog sukoba daju se svesti na sljedeće.

Prvo: Povod sukoba je bio taj što su Bizantinci u Samu sakupili ogromnu silu kojoj je Hirakl obezbijedio opskrbu za godinu dana. Njima su se pridružila arapska plemena Lahm, Džuzam, Gassan i 'Amile. Njihova prethodnica je bila stigla do oblasti El-Belkâ', koja se nalazi između Šama i Vadi-i-Kure. Kad je to doznao, Poslanik je pozvao ljude da se pripreme i da krenu na Tebuk, a bogataše da daju priloge.

Ovo nam objašnjava prirodu rata u islamu. On nije izazivački niti napadački, već rat za odbranu vjere i države, i odvratanje agresora i njegovo spriječavanje da čini nered i nanosi štetu. O ovom govore brojni kur'anski ajeti, a već smo govorili o uzrocima propisivanja rata u islamu, njegovim ciljevima i metodama

u 2. dijelu 5. poglavlja. Poslanikov pohod na Tebuk, nakon što su se Bizantinci već bili okupili i spremili, još je jedna potvrda onoga što smo tamo rekli.

Pridruživanje nekih anapskih plemena Bizantincima u sukobu protiv muslimana kazuje da su oni bili daleko od razumijevanja islama i njegove oslobodilačke misije za sve ljude, a posebno Arape. Da su oni to znali sigurno bi odbili da budu saveznici Bizantinaca u ratu protiv sinova njihova naroda, tj. Arapa-muslimana.

Drugo: Poslanikov, s.a.v.s., poziv da se krene u boj došao je u vrijeme nestašice, velikih žega i ubiranja plodova. Iskreni vjernici su požurili da se odazovu Poslanikovu pozivu, ne mareći za poteškoće, dok su munafici izostali pravdajući se raznim izgovorima. Ovako se u nevolji raspoznaju iskreni vjernici od dvoiličnjaka i spada maska sa lica interesdžija. Allah, dž.š., je odavno rekao: **"Elif Lam Mim. Misle li ljudi da će biti ostavljeni na miru ako kažu: 'Mi vjerujemo!' i da u iskušenje neće biti dovedeni? A Mi smo u iskušenje dovodili i one prije njih, da bi Allah sigurno ukazao na one koji govore istinu i one koji lažu."** (El-'Ankebut, 1-3)

Misije mogu uspjeti i zajednice mogu biti uspostavljene samo nakon čišćenja njihovih redova od dvoiličnjaka i varalica, jer u nevoljama se postojano drže samo odlučni i iskreni i oni koji vjeruju u ideju. Često se dešava da slabici i varalice budu preprekom na putu preporoda i da onemogućavaju njegovu pobjedu ili je odgode za neko vrijeme. "Vojska nevolje" je u pohodu na Tebuk bila očišćena od takvih zahvaljujući razotkrivanju njihovog pravog lica, slabosti njihove vjere i neodlučnosti. Jedna vojska čvrsto zbijenih redova, - rijeđu vojska sa jakom vjerom i iskrenim zavjetom, makar bila i malobrojna, korisnija je zajednici i bliža pobjedi od mnogobrojne vojske sa različitim stepenom ubjedenja, snage i postojanosti. **"... A koliko su puta malobrojne čete, Allahovom voljom, nadjačale mnogobrojne čete! A Allah je na strani izdržljivih."** (El-Bekare, 249)

Treće: Hitar odazov ashaba kao što su Ebu Bekr, Omer, Osman i drugi na Alejhisselamov poziv da se prilože imetci pokazatelj je toga šta vjera može učiniti u dušama svojih pristalica u smislu podsticanja na činjenje dobra i suprostavljanja strastima i nagonima, a to je ono što treba svakoj zajednici i svakom pokretu da bi bila sigurna njihova pobjeda nad protivnicima, i obezbijedeni im neophodni izvori sredstava. Našem ummetu je to danas itekako potrebno. Protivnici su mnogobrojni, problemi veliki, bitka nemilosrdna, neprijatelj jak i podmukao i mi ga možemo savladati samo uz dodatno žrtvovanje kapitala, života, strasti i požuda, a to može ostvariti samo prava vjera, shvaćena tako da odgaja duše koje će ulaganje kapitala i podnošenje nevolja u ime Ummeta smatrati džihadom, borbom koju Allah, dž.š., nagraduje isto kao što nagraduje vojnike na frontu.

Najbolje što mogu učiniti protagonisti pokreta i revolucija jeste zasađivanje vjere u srca ljudi. *Svako suprostavljanje vjeri, pozivanje da se ona ostavi ili se umanjí njena vrijednost zločin je protiv domovine koji ostavlja užasne tragove i opasne posljedice.* Tako nam kazuje Allah, dž.š., tome nas uči povijest, to nam potvrđuje iskustvo iz svakodnevice. Nijekanje ove činjenice je zabluda u koju zapadaju samo oni kojima istina nije cilj, čija sreća nisu otvorena za dobro i koji ne znaju šta je uzvišeno.

Četvrto: U događaju koga spominje i Kur'an s onima što su došli Alejhisselamu da ih sa sobom povede u borbu i koji su se, kad ih je odbio jer nije našao jahalice za njih, očiju punih suza vratili zato što su onemogućeni da se bore sa Poslanikom, nalazimo najljepši primjer kakva čuda može napraviti vjera. U prirodi čovjeka je da se raduje izbjavljenju iz opasnosti i udaljavanju od rata. Međutim, ovi iskreni vjernici su plakali za svim tim jer su smatrali da propuštaju veliku Allahovu nagradu i priliku da postanu šehidima na Njegovom putu. Kakva to ideologija može u dušama svojih sljedbenika napraviti ovo što je napravio islam u dušama ovih ljudi? Kakva je samo šteta da u Ummetu nejma ovakvih ljudi?

Peto: U kazivanju o trojici koji su izostali iz borbe jer su predpostavili rahatluk umoru, hladovinu žegama i boravak kod kuće putovanju, mada su bili iskreni vjernici, jedna je velika društvena lekcija. Nije prošlo dugo vremena a vjera se probudila u njihovim dušama. Shvatili su da su time što su izostali iza Poslanika i vjernika počinili veliki grijeh. Ali ni to ih nije oslobodilo kazne, a ona za njih bješe stroga i nemilosrdna; sasvim su izolirani od društva, a ljudima, pa čak i njihovim ženama, zabranjeno je da sa njima komuniciraju. Kad je Allah, dž.š., vidio iskrenost sa kojom su se pokajali i kad su njihovo kajanje, bol i tuga dostigli vrhunac, On im je oprostio. Kad su to doznali, njihovom veselju nije bilo kraja. Jedan od njih se odrekao svoga imetka i odjeće, zahvaljujući Allahu, dž.š., na oprost i zadovoljstvu.

Ova lekcija sprječava vjernika da ostavi obavezu koju mu vjera nalaže ili da bude zadovoljan uživanjem dok se ljudi naprežu, i udobnošću dok drugi brige brinu. To je priroda vjere; da uvijek i svugdje osjećaš da si jedinka u Zajednici, dio cjeline i da ono što škodi Zajednici škodi i tebi, i da ono što koristi njoj koristi i tebi, i da udobnost gubi smisao ako je Ummet u nevolji i nesreći, i da nejma slasti u izobilju dok drugi pate, te da izostavljanje propisane obaveze znači nedostatak imana, prazninu, pukotinu u vjeri i grijeh za koji se mora pokajati, teobe doći.

Ovaj nas događaj još uči da je vjera iznad krvnog i svakog drugog srodstva, da je izvršenje propisanih mjera preče od povinjavanja osjećanjima i nagonima, te da srodstvo ne pomaže i ništa ne znači kad su Allahova srdžba i gnjev u pitanju. **"... Neka se pripreme oni koji postupaju suprotno naredjenju Njegovu da ih iskušenje kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snade."** (En-Nur, 63)

D. Oprosní hadždž

Oprosní hadždž je jedini hadždž koji je Poslanik obavio poslije poslanstva. Kako su ljudi čuli da će Poslanik te godine hodočastiti Kabu to su u skupinama dolazili na hadždž iz svih krajeva Arabije, tako da je njihov broj po nekim istraživanjima dostigao cifru od stotinu četrnaest hiljada. Držimo ipak da se radi samo o procjeni, jer kako su se inače mogli izbrojati i kako se moglo doći do te cifre?

Alejhisselam je tom prilikom održao svoj poznati govor koga bi trebao naučiti svaki tragalac za naukom zbog toga što on sadrži proglas o općim načelima islama. Bio je to poslednji Muhammedov, s.a.v.s., govor u kojem je između ostalog rekao:

"O ljudi, poslušajte moje riječi! Ne znam, možda vas poslije ove godine nikad više neću sresti na ovom mjestu." (Ovo je jedna od Poslanikovih mudžiza.)

O ljudi, vaša krv i vaši imetci su vam zabranjeni i sveti do onog dana kad ćete sresti svoga Gospodara kao što je svet ovaj vaš dan, i kao što je svet ovaj vaš mjesec. Vi ćete, sigurno, sresti svog Gospodara i bićete pitani za svoja djela. Ja sam vam objavu dostavio. Kome je data stvar na povjerenje neka je vrati onome ko mu ju je povjerio. Svaka kamata se poništava. Vama pripadaju glavnice vaših imetaka, tako da vam nepravda ne bude učinjena, i da vi drugima nepravdu ne činite. Bog je odredio da nejma kamate. Sva kamata 'Abbas ibn 'Abdilmuttaliba je nevažeća. Svaka krv prolivena prije islama, u džahilijetu, ostaje neosvećena, a prva krv za koju zabranjujem uzimanje osvete je krv Ibn Rebi'a ibn el-Harisa ibn 'Abdilmuttaliba. On je prvi s kim počinjem. (On je bio na dojenju u plemenu Benu Lejs kad su ga ubili pripadnici plemena Huzejl.)

O ljudi, šejtan je izgubio svaku nadu da će ikada biti obožavan u ovoj vašoj zemlji, ali ako mu budete pokorni u ostalim stvarima (osim ibadeta) on je zadovoljan i onim što vi smatrate sitnim od vaših djela, pa pazite na svoju vjeru!

O ljudi, premještanje svetih mjeseci samo povećava nevjerovanje, čime se nevjernici dovode u zabludu; jedne godine ga proglašavaju običnim a druge godine ga smatraju svetim, da bi ispunili broj onih mjeseci koje je Allah učinio svetim, pa drže običnim one koje je Allah učinio svetim, a svetim smatraju one koje je Allah učinio običnim. Doista, vrijeme teče onako kao na dan kad je Allah stvorio nebesa i Zemlju. Broj mjeseci u Allaha, dž.s., je dvanaest, a četiri od njih su sveta; tri jedan iza drugog i redžeb, koji je između dva džumada i šabana.

I još, o ljudi, vi imate pravo kod svojih žena, a i one imaju svoje pravo kod vas. One ne smiju dopustiti nikom osim vas da stupi u vašu postelju, i one ne smiju počinuti sramotno djelo. Ako to učine, Bog vam dozvoljava da ih ukorite, i da ih udaljite iz svoje postelje i da ih udarite, ali ne previše grubo. Ako se one budu uzdržavale od toga, na vama je da ih izdržavate i odjevate prema dobrom običaju. Postupajte sa vašim ženama sa mnogo dobrote i ljubavi. One su udate

za vas i samim tim ne posjeduju ništa a vi ste ih uzeli kao emanet Božiji, i dopušteno vam je da uživate tijela njihova po riječima Njegovim.

I pripazite, o ljudi, na ove moje riječi, jer ja sam vam poruku dostavio, i ostavljam vam nešto, ako ga se budete držali, nikada nećete zalutati - Allahovu knjigu i moj Sunnet, moju tradiciju. O ljudi, poslušajte moj govor i shvatite ga! Znajte da je musliman brat muslimanu i da su svi muslimani braća, i da čovjeku nije dozvoljeno ništa od imetka njegova brata osim onoga što mu drage volje dá. Pa ne činite sami sebi nepravdu!

O Bože, jesam li dostavio?"

Prvo što plijeni pažnju kod oprosnog hadždža je ova ogromna masa ljudi pristiglih iz raznih krajeva Arabije da obave hadždž sa Vjerovjesnikom, vjerujući u njega, njegovu misiju i pokoravajući mu se. Svi oni su prije samo dvadeset i tri godine bili idolopoklonici. Nijekali su načela njegove poslanice, čudom se čudili njegovu pozivu u jednog Boga, mrzjeli ga zbog njegove kritike upućene njihovim mnogobožackim precima i njihovim ličnim ubjedenjima. Mnogi od njih su pokazivali otvoreno neprijateljstvo, pripremali mu zlo, smišljali kako da ga se riješe, dizali protiv njega mase, te mu se oružano suprostavljali. Kako se odigrao ovaj nestvarni preokret u ovom kratkom periodu? Kako je poslaniku, s.a.v.s., pošlo za rukom da te mase iz njihova idolopoklonstva, neznaboštva i razjedinjenosti, okrene vjeri u jednog Boga, i Njegove sifate, svojstva, i da ih okupi oko jedne riječi i zajedničkog cilja? Doista, koliko god čovjek bio sposoban, genijalan i jak kao ličnost nije u stanju napraviti ovako nešto ni za nekoliko stotina godina. Nismo čuli da se to desilo ni prije ni kasnije. U našem slučaju može biti riječi samo o iskrenoj misiji, pomoći s neba, podršci od Boga, i čudu cjelovite vjere kojom je Allah, dž.s., upotpunio Svoju blagodat prema Svojim robovima i kojom je zaključio svoje poslanice ljudima. On je litio da okonča nesreću jedne zajednice koja je lutala životnim sokacima pokorna svojim strastima i tvrdoglavošću, i da je uputi na put spasa, otvori njene oči za zrake svjetlosti i povjeri joj zadatak da povede narode, promijeni tok povijesti, izbriše ljudsku sramotu i dá joj mudrost i Knjigu, koja je uputa i pouka za one koji pameti imaju.

Stotinu i četrnaest hiljada ljudi ga je u laž ugonilo pa mu povjerovalo, protiv njega se borilo pa mu pokorno postalo, mrzjelo ga pa ga onda zavoljelo, i sve to u dvadeset i tri godine. To je, jasno, Allahovo djelo. Visoko je Allah, dž.s., iznad onoga što mu pripisuju, a Poslanik, s.a.v.s., je čist od onoga što nevjernici izmišljaju. Veličanstven je Gospodar tvoj, dostojanstven i daleko od onoga kako ga oni predstavljaju! I mir neka je poslanicima! A hvaljen neka je Allah, Gospodar svjetova!

Drugo što nam ovdje skreće pažnju jeste izuzetan Poslanikov, s.a.v.s., govor i načela koja je proklamirao nakon uspješno okončane misije, i koja su došla kao potvrda onim principima koje je obznanio na početku svoga poziva, dok je još uvijek bio sam i proganjan, slab i nemoćan. To su trajno postavljena

načela koja se ne mijenjaju zbog mnogobrojnosti ili malobrojnosti pripadnika, koja važe u ratu kao i u miru, poslije poraza isto kao i poslije pobjede, u sreći i u nesreći, kad je neprijatelj jak i kad je slab. S druge strane imamo svjetske vođe koje vidimo kako mijenjaju ubjeđenja ovisno o tome jesu li jaki ili slabi. Vidimo ih kako mijenjaju sredstava pa i ciljeve, govore suprotno onome što misle, pozivaju onome u što ne vjeruju. U nevolji su u monaškim odijelima, a kad se osile, navuku vučije kože. To zato što su to "poslanici" interesa, a ovi drugi poslanici Božiji. Ogromna je razlika između onoga koji kruži iznad lešine i onoga koji plovi u moru svjetlosti; između onih koji rade za svoj interes i onih koji rade za interes čovječanstva. Velika je razlika između prijatelja šejtanovih i prijatelja Allahovih. "Allah je zaštitnik onih koji vjeruju i On ih izvodi iz tmina na svjetlo, a onima koji ne vjeruju zaštitnici su šejtani i oni ih odvođe sa svjetla u tmine; oni će biti stanovnici džehennema, oni će u njemu vječno ostati." (El-Bekare, 257)

E. Vojna misija Usame ibn Zejda

Posljednje što je Poslanik s.a.v.s., učinio u cilju širenja islama, njegove zaštite i sprečavanja neprijateljskih pretenzija na mladu državu jeste slanje vojske u Šam pod komandom Usame ibn Zejda. Naredio mu je da idu sve dok ne stignu do el-Belkâa i Dârûma. U toj vojsci su se okupili svi muhadžiri i ensarije te muslimani iz okolice Medine i nijedan nije izostao. I dok se vojska na periferiji Medine spremala za pokret Poslanik, s.av.s., se smrtno razbolio. Vojska je odgodila pokret čekajući Poslanikovo ozdravljenje i upute od njega. Međutim, nekoliko dana kasnije Božiji poslanik preseli na Ahiret. Allah, dž.s., ga je pozvao Sebi nakon što je ispunio emanet, dostavio objavu, pripremio cijelu Arabiju da ponese zastavu islama i njegovu kulturu i upute dostavi do najudaljenijih krajeva svijeta. Uzeo ga je Allah, dž.s., Sebi nakon što je formirana vojska koja će ponijeti terete tog velikog emaneta, nakon što su pripremljeni borci koji će biti njegove bitke, vojskovođe koje će voditi njegove ratove i velikani koji će upravljati njegovom državom. Neka su blagoslov i mir Božiji na Njegova poslanika! Neka ga Allah, dž.s., nagradi najljepšom nagradom za ono što je učinio za nas i za čovječnost! Da nije bilo njega i njegovih čestitih boraca koji su ispunili emanet poslije njega, mi bi sad bili u velikoj zabludi.

Allah, dž.s., je svoga miljenika počastio nečim čime nije počastio nijednog poslanika prije njega; poživio ga je dovoljno dugo da vidi plodove svoga pozivanja i truda u čitavoj Arabiji. Doživio je da vidi kako je jednom zauvijek čiste od kumira. Vidio je ljude koji su rušili te kumire svojim rukama sretni zbog toga što ih je Allah, dž.s., izbavio iz zablude. Bili su to isti oni ljudi koji su ih obožavali i ničice licima svojim pred njih padali i od njih posredništvo kod Boga tražili. Vidio ih je potpuno spremne da krenu u svijet noseći ljudima

svjetlo upute kojim ih je Allah, dž.s., blagoslovio. To je generacija ljudi koja je kumire obožavala i za bogove ih držala i koja je prije islama živjela u krajnjoj raskalašenosti i namaru, da bi potom porušila te idole i uspostavila prvu arapsku državu u historiji Arapa koja će nositi božansku poruku i biti učitelj-spasilac za svoje velike susjede, ponosna na uputu, svjetlo i dobro koje posjeduje, sažalijevajući narode zbog njihova neznanja, tame i propasti u koju su tonuli. Prije islama Arapi su te narode posmatrali sa strahopoštovanjem, i bili im politički, duhovno i društveno potčinjeni i od njih ovisni. Otuda je ovo jedinstvena pojava u novijoj, ali i starijoj povijesti. Vojna misija Usame samo je odraz tog velikog zaokreta koji je napravila blagoslovljena misija.

Ovom prilikom Poslanik, s.a.v.s., je komandiranje vojskom povjerio Usame ibn Zejdu, koji je imao svega dvadesetak godina, mada su pod njegovu zastavu stali najstariji muhadžiri i ensarije, kao što su Ebu Bekr, Omer, Osman, Alija i drugi, koji su islam prvi prigrlili i za njega se neizmerno žrtvovali, a uz to su bili i stariji i ugledniji od Usame. To je jedno od velikih pravila islama koji ne pravi razlike među ljudima po položaju, godinama, ugledu, već predpostavlja onoga ko je sposoban i kadar bez obzira na njegove godine i ugled. Također, pristanak tih velikana kakve povijest više ne pamti, da stanu pod komandu mladog Usame nam kazuje kakvo su duhovno i moralno pročišćenje i preobrazbu doživjeli ti ljudi zahvaljujući Muhammedu, s.a.v.s., njegovoj uputi, odgoju i duhovnoj skrbi.

Nadređivanje Usame Ebu Bekru, Omeru, Osmanu, Afiji i sličnima je presedan kakvog ne poznaje nijedna civilizacija. On jasno kazuje da treba ostaviti prostora za dokazivanje sposobnim i darovitim mladićima i omogućiti im da rukovode poslovima čim za to budu sposobni. Ovo je jedna velika lekcija i da su je muslimani dobro naučili, ne bi došlo do mnogih nereda i nesreća u povijesti islama i njegove države koje su uzdrmale njene temelje i značajno je oslabile. Divno li je to kako je postupio Božiji poslanik, potpomognut objavom sa neba, nadaren razboritošću, dalekovidnošću i mudrošću u vođenju politike kao nijedan poslanik prije njega, a niti neki od velikana u povijesti ni prije ni poslije. Zadovoljan neka je Allah, dž.s., mladim Usamom i neka mu je na čast Poslanikovo, s.a.v.s., povjerenje u njegove zapovjedničke sposobnosti, njegovu odlučnost i snagu vjere! Neka je Allah, dž.s., zadovoljan njime i neka ga učini uzorom našoj vjerničkoj, na rad spremnoj omladini!

F. Smrt Božijeg poslanika, s.a.v.s.

Poslanik s.av.s., je preselio nakon što je putem objave doznao da mu se približio smrtni čas. Zato se i oprostio od ljudi na hadždžu. Srca ashaba su nakon toga bila u stalnom strahu da se Poslanikov smrtni čas nije možda već

približio. Međutim, kad Allahova odredba dođe, ne odgoda se! Kad se pročula vijest o Vjerovjesnikovoj smrti, svi ashabi se izgubiše zbog strašne nevolje koja ih je zadesila, a Medinu kao da je zemljotres pogodio. Mnogi ashabi koji su prvi primili islam su bili u nedoumici. Jedni su šutjeli, drugi se nisu nikuda micali, a treći su kao što je to bio slučaj sa Omerom, isukali sablje zabranjujući ljudima da govore da je Poslanik umro, već su tvrdili da je, nestao i da će im se vratiti. Jedino se Ebu Bekr razborito ponio. Ušao je kod Poslanika, s.a.v.s., koji je već bio mrtav i prekriven ležao na postelji, poljubio ga i rekao: "O Božiji poslanice! I oca i majku bih žrtvovao za te! Lijep li si i živ i mrtav. Eto, okusio si smrt koju ti je Allah, dž.š., propisao i poslije nje smrt te nikad više neće zadesiti. Spomeni nas kod svoga Gospodara, o Božiji poslanice!"

Potom je izašao pred ljude i rekao im sljedeće: "O ljudi, ko je obožavao Muhammeda, neka zna Muhammed je umro, a koje obožavao Allaha, neka zna da je Allah živ i da ne umire!" Zatim prouči kur'anski ajet: "Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro ili bio ubijen, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi." (Alu 'Imran, 144)

Kad ga je proučio, ashabi se malo priberu i činilo se kao da taj ajet nikad prije nisu čuli. Ebu Hurejre nam kazuje: "Omer je rekao: 'Tako mi Allaha, kad sam čuo Ebu Bekra kako uči ovaj ajet, prenerazio sam se i pao na zemlju. Moje me noge više nisu držale, znao sam da je Božiji poslanik umro'."

Ovdje imamo dvije velike pouke.

Prva: Smrt Božijeg poslanika je iznenadila ashabe, kao da je bilo nemoguće da on umre, mada je smrt konac svega živog. Ta njihova nevjera je bila izrazom njihove velike ljubavi prema njemu koja je bila ušla u njihovu krv i njihove nerve. Snaga udara koji izaziva gubitak smrti voljene osobe zavisi o intenzitetu ljubavi prema toj osobi. Vidimo čovjeka koji je izgubio dijete ili roditelja kako danima ne može povjerovati da ga je izgubio. A koja je to ljubav ravna ljubavi onih časnih ashaba prema Allahovom poslaniku, s.a.v.s., kojim ih je Allah, dž.š., uputio pa ih iz tmine na svjetlo izveo i život im promijenio, i oči im i um otvorio, i uzdigao ih na razinu velikana povijesti. On im je bio odgajatelj i sudac, i upućivač kome su u nevoljama pribjegavali i za savjet se obraćali, od koga su Allahov govor i poduku, njima upućenu uzimali. Kad je Alejhisselam preselio, sve to je odjednom prekinuto. Kakav je onda udes veći i teži od ovoga udesa?

Drugo: Ebu Bekrovo držanje kazuje da je bio nepokolebljiv i pribran u nevoljama kad to niko od ashaba nije bio. To ga je činilo najprečim da naslijedi Alajhisselama, što će on još jednom opravdati svojim odlučnim stavom prema murtedima, odmetnicima od vjere na Arabijskom poluostrvu.

Napomena

Ovdje se završava sažetak predavanja iz Poslanikove biografije, sire i njenog razumijevanja, koja su održana studentima druge godine. Ostala su još četiri poglavlja iz ovog programa, međutim nije bilo vremena da se i ona napišu, kako smo to spomenuli u predgovoru knjige za prvu godinu. Nadamo se da će Allah, dž.š., omogućiti pisanje preostalog dijela programa.

A naša posljednja molitva jeste molitva džennetiija: Neka je hvala Allahu, Gospodaru svjetova!

BILJEŠKA O AUTORU

"Ima vjernika" koji ispunjavaju zavjet dat Allahu, ima ih koji su poginuli, i ima ih koji to očekuju - nisu ništa izmijenili. (El-Ahzab, 25)

S obzirom da je ovo prvo djelo ovog autora na bosanskom jeziku osjećamo potrebu da našeg čitaoca pobliže upoznamo sa njim.³²

a) Život

Dr. Mustafa Siba'i (Ebu Hassán Mustafá ibnu-l-Husní es-Sibá'i), (1333-1384 h./1915-1964) je veliko ime islamskog pokreta 20. stoljeća. Mislićac i pravnik, misionar i političar, narodni poslanik i odgajatelj mladosti toga naroda, plodni pisac i nadaren govornik. Bio je profesor Damaškog univerziteta i borac protiv anglo-francuskog kolonizatora, a za slobodu i prava svijtu, vječito zaokupljen problemom Palestine. Jednom riječju kazano - mudžahid.

Rođen je u Siriji u gradu Himsu. Osnovno i srednje obrazovanje završava u domovini, a potom se upisuje na sveučilište Azhar, gdje završava studije islamskog prava i *usuli-d-dina*. Na istom sveučilištu i doktorira 1949. g. na studiozno obrađenoj i kasnije često citiranoj tezi "Sunnet i njegovo mjesto u islamskom zakonodavstvu".

Svoje misionarsko djelovanje počinje još kao mladić da bi ono bilo dodatno intenzivirano u Kairu za vrijeme studija, gdje je upoznao imama Hasana el-Bennáa. To je vjerovatno bila prekretnica u njegovu misionarskom radu. Godine 1945. u Siriji osniva tamošnji ogranak islamskoga pokreta i ujedno biva izabran za lidera tog pokreta.

Kao borac za istinu nije ga mogla mimoći sudbina njegovih istomišljenika. Suden je i proganjan od strane engleskih i francuskih okupatora, te od domaćih diktatora. Godine 1950. dolazi kao predavač na Pravni fakultet univerziteta u Damasku, a 1955. na istom univerzitetu daje značajan doprinos osnivanju

³² Svi podaci su uzeti iz djela 'Mustafá es-Sibá'i: redžulu fikrin ve káidu-d-da've (Mustafa Siba'i mislićac i voda-misionar). 'Abdulaziz el-Hádi Mustafá, Amman, 1. izd. 1404/1984., te iz djela 'El-A'lam: kámús teráđim...' (1-8), Hajrudin ez-Ziríki, Daru-l-ilm lil-melájin, Bejrut, 7. izd. 1986.

Fakulteta islamskoga prava-Šeriata, i biva postavljen za njegovog prvog dekana. U isto vrijeme vrši funkciju narodnog poslanika u parlamentu i aktivno uzima učešća u radu devetočlane komisije zadužene za izradu sirijskoga ustava. U toj komisiji vodi ogorčenu borbu sa sekularistima i nacionalistima oko nekih članova ustava kao što je onaj o proglašenju islama državnom religijom. U želji da ostane u najčvršćoj vezi sa narodom nikada nije prihvatio nuđena mu ministarstva.

Njegova preokupacija su bili oslobođenje od kolonizatora i problem Palestine. Palestina je za njega bila pitanje od egzistencijalnog značaja za ovaj Ummet. No, iako zaokupljen problemima lokalnog karaktera to ga nikad nije spustalo da svoj glas digne u odbranu čitavog Ummeta. Tako su ga Francuzi 1931. g. uhapsili pod optužbom podizanja pobune u Maroku!

Moto islamskog pokreta '*Smrt na Allahovom putu je naša najveća želja*' nije bila samo parolom u njegovu životu, već se sa ostalim pripadnicima 'Muslimanske braće' hrabro borio u ratu 1948. u Palestini nakon sramne odluke Ujedinjenih naroda o njenoj podjeli i internacionalizaciji Jerusalema. Već smo rekli da su ga njegovi govori u kojima je pozivao na odbranu Palestine i borbu protiv kolonizatora stajali nekoliko godina zatvora.

Mudžahid je bio do same smrti. Teško obolio, oslanjajući se o štap, i ljeti i zimi je dolazio na predavanja svojim studentima i tako im davao najbolju lekciju iz žrtvovanja za islam.

b) Djelo

Iza sebe je ostavio oko dvadeset pet djela iz oblasti islamskog prava, ekonomije, sociologije, etike i politike. Najplodnije godine njegova života su one posljednje kada ga je teška bolest prisilila na mirovanje. Neka od tih djela su objavljena za njegova života a neka posthumno, nakon njegove smrti. Pomenućemo ona najvažnija.

1. '*Es-Sunnetu ve mekânetuhâfi-t-tešri'i-l-islâmi*'
'Sunnet i njegovo mjesto u islamskom zakonodavstvu'

Ovo djelo predstavlja prerađenu doktorsku disertaciju kojom je autor stao u odbranu Sunneta i u kojoj je pobio neke od laži orijentalista. Ono je danas jedan od glavnih izvora u svojoj oblasti i izučava se na univerzitetima diljem islamskog svijeta.

2. '*Šerhu kânumi-l-ahvâl-i-šahsiyye*'

'Tumač Zakona o porodičnom pravu' u tri toma predstavlja značajan doprinos savremenom razumijevanju i obradi islamskoga prava. Ovim djelom dr. Siba'i se uvrstio u red najeminentnijih savremenih poznavalaca islamskog prava.

3. '*Istirâkijetu-l-islâm*'

'Socijalni aspekt/Socijalizam islama'

4. '*El-Mer'etu bejne-l-fikhi ve-l-kânûn*'

'Žena između islamskog i sekularnog prava' - po mnogima je jedna od najuspjelijih radova na ovu temu.

5. '*Nehdžunâ fi-l-islâm*'

'Naš metod preporoda/reforme'

6. '*Ed-Dinu ve-d-devle fi-l-islâm*'

'Vjera i država u islamu'

7. '*Es-Siretu-n-nebevijje: durûs ve 'iber*'

'Vjerovjesnikov životni put: pouke i poruke'

8. '*En-Nizâmu-l-idžtimâ'i fi-l-islam*'

'Socijalni sistem u islamu'

9. '*El-'Alâkâtu bejne-l-muslimine ve-l-mesihijijine fi-t-târih*'

'Odnosi između muslimana i kršćana kroz povijest'

10. '*Es-Sijâm: ahkâmuhû ve felsefetuhû*'

'Post: njegovi propisi i filozofija/smisao'

11. '*Min revâl'i hadâretinâ*'

'Neka remek ostvarenja naše civilizacije'

12. '*'Uzamáuna' fi-t-târih*'

'Naši velikani u povijesti'

13. '*Ahlâkune-l-idžtimâ'ijje*'

'Naša društvena etika'

14. '*El-Istîsrâku ve-l-mustešrikûn*'

'Orijentalizam i orijentalisti'

15. '*Hâkezâ 'allemetni-l-hajâh*'

'Ovome me naučio život'

/U dodatku donosimo izbor bisera iz ovog djela u kojem je dr. Sibá'i sabrao svoje dugogodišnje iskustvo u vidu mudrosnica i izreka./

Ovome treba dodati njegov publicistički rad. U nastojanju da proširi istinu o islamu on je sa grupom saradnika u periodu 1955-1958 uređivao islamski, politički heftičnik '*Es-Šihâb*' - 'Plamen'. Iste 1955. dobija dozvolu da uređuje i izdaje časopis '*El-Muslimûn*' nakon što je isti prestao izlaziti u Egiptu. 1958. on mu mijenja naziv u '*El-Hadâretu-l-islâmiyye*' - 'Islamska civilizacija'. Bio je to važan medij preko koga je rahmetli Siba'i nastojao prezentirati ideju islama i zainteresovati muslimanske mase za događanja u islamskom svijetu.

Historija islamskog prava, pak pamti da je dr. Siba'i bio inicijator i učesnik prvog pokušaja da se islamsko pravo obradi u vidu savremene enciklopedije prava. Na želju, ta velika zamisao ('*Mevsû'atu-l-fikhi-l-islâmi*') ni do danas

nije ostvarena, kako u Siriji tako ni u drugim dijelovima islamskog svijeta.

I na kraju, bilo bi nepravedno ne spomenuti i veliki broj vannastavnih akademskih predavanja studentima, po raznim naučnim skupovima i kongresima, te predavanja za masu, od kojih su mnoga bila kosturom njegovih kasnijih djela.

Možda se čitalac i autor ovog skromnog napisa neće složiti oko originalnosti Siba'ijeve misli i djela, ali će se vjerovatno složiti da je bio veliki misionar islama koji je u svome vremenu, u atmosferi općeg beznađa, vjere u superiornost zapadne kulture i poljuljanog ili čak izgubljenog povjerenja u vrijednosti vlastite vjere i kulture, uspio da povрати to povjerenje kod velikog broja muslimanske omladine. Uspio je da joj pokaže i dokaže da su vrijednosti islamske civilizacije daleko veličanstvenije nego li one na Zapadu, Islamsko buđenje, a ponegdje i preporod, koje danas živi čitav islamski svijet su dobrim dijelom i njegova zasluga koliko i zasluga njegovih savremenika i suradnika: Hasana el-Bennā, Šekiba Arslana, Mālik ibn Nebijja, El-Mevdūdijā, Sejijda i Muhammeda Kutba, Ebu-l-Hasena en-Nedevija, i dr.

Ono što daje posebnu težinu njegovu djelu jesu njegova praktičnost i realizam. Ono što je govorio i mislio imao je priliku i primjeniti i tako se uvjeriti u mogućnost njegove izvedbe. Njegova društvena angažovanost je ostavila dubokog traga na njegovo djelo, kako tematikom i kvantitetom, tako i kvalitetom. Čitavo njegovo djelo odiše tim realizmom što je svakako bio plod trideset-trogodišnjeg iskustva u borbi sa sumornom stvarnošću islamskog svijeta i sirijskog društva posebno.

Smatramo da dr. Siba'i zaslužuje da mu bude posvećena jedna opširnija studija sa kritičkim osvrtom na njegovu misao. Ovaj kratak napis želimo zaključiti riječima dvojice učenih ljudi ovoga stoljeća, prof. Mevdudija i našeg rahmetli Husejn ef. Doze.

Svoje pismo saučešća upućeno uredniku časopisa 'El-Hadaretu-l-islamijje' prof. Mevdudi je zaključio riječima: "... Istina je, međutim, da mi riječi saučešća i utjehe u povodu njegove smrti ne upućujemo samo članovima njegove porodice, već ih upućujemo i samima sebi i svima onima koji su radili na buđenju islama u čitavom svijetu..."

I prof. Dozo je u svom djelu 'Islam u vremenu' izrekao riječi pohvale u čast rahmetli Siba'ija. Kako nam izvornik nije pri ruci prenijecemo samo značenje njegovih riječi po albanskom prijevodu. On je pisao kako je pročitao mnoga djela ljudi sa Istoka, ali ga se malo ko dojmio kao prof. Siba'i. Na kraju veli da ga on smatra svojim učiteljem.

Otišao je doktor Siba'i u adenske vrtove, nadamo se. Za sobom je ostavio onih koji će nastaviti tek započetu i tešku borbu. Sam je polagao velike nade i duboko vjerovao u mladost islama kojoj je posvetio najveći dio svoga vremena. Bože, oprost i nama i njemu i ne daj da iznevjerimo njegove nade. Amin!

IZVODI IZ DJELA "OVOME ME NAUČIO ŽIVOT"

1. Bolesti ove civilizacije

Od zala ove civilizacije je i to što prevaru/obmanu zove oštromnošću, nihilizam slobodom, razvrat umjetnošću i eksploataciju pomoću.³³

4. Lijek za rane

Najbolji mehem za rane je čvrsta vjera da sve što se događa biva Božijom voljom i Božijim određenjem.

5. Opasniji po vjeru

Oni koji loše razumijevaju vjeru su gori za nju od onih koji se nikako ne drže njenih uputa. Prvi griješe prema Bogu i tjeraju ljude od vjere misleći pri tom da se time što rade približavaju Allahu. Oni drugi pak, slijede svoje strasti znajući da griješe prema Bogu, pa ne prođe dugo vremena a oni se pokaju, zatraže oprost a vrte se Bogu.

16. Najopasniji ljudi

Najpogubniji ljudi po moral su moralisti, a za vjeru teolozi.

21. Velika laž parola

Medu najveće laži koje prolaze u našem dobu jeste nazivanje diktature demokratijom, siromašenja vlastitog naroda socijalizmom, i rušenja moralnih kodeksa progresom.

23. Posavjetuj...!

Posavjetuj svoju dušu sumnjom u njene prohtjeve, a svoj um oprežnošću prema onom što ti naumpada! Posavjetuj svoje tijelo ne udovoljavajući njegovim strastima, a svoj imetak pronicavošću kod trošenja! Svoje znanje posavjetuj stalnim iščitavanjem njegovih izvora!

34. Najgori ljudi

Najgore su dvije kategorije ljudi: učenjak koji svoju vjeru prodaje vladaru i vladar koji svoj Ahiret prodaje za dunjaluk.

41. Razgovor Istine i Laži

Jednog dana zaputila se Laž sa Istinom pa joj rekne:

- Ja sam veća od tebe.
- Ja imam čvršće korijene i stabilnija sam, - odgovori joj Istina.
- Ja sam snažnija od tebe, - opet će Laž.
- Ja sam dugotrajnija.
- Sa mnom su silni i bogataši, - oholo dodade Laž.
- "Tako Mi učinimo da u svakom gradu velikaši postanu griješnici

³³ Vjerovatno autor misli na kolonizatore koji su prvo porobili a zatim maksimalno eksploitalisali svoje kolonije pod izgovorom da im pomažu da se uključe u savremene tokove razvoja i kulture. Tako se recimo, u cilju ove igre, na arapskom za kolonizatora kaže 'el-musta'mir' što znači 'onaj koji gradi i podiže'. - Nap. prev.

i da u njemu zamke postavljaju, ali oni samo sebi zamke postavljaju, a da i ne primjećuju." (El-En'am, 123), - Kur'anom joj odgovori Istina.

- Sad te mogu ubiti, - zaprijeti La2.

- Može, ali će te moja djeca ubiti makar i nakon dugo vremena, - spokojno će Istina.

71. Istikamet

Istikamet (ustrajnost na Pravom putu) je put čiji je početak čestitost (keramet), sredina spas (selamet), a kraj džennet.

151. Kazna

Kazna za pametnog je da ga zatvoriš sa onim ko ga ne razumije. Kazna za iskusnog je da bude postavljen da vodi neiskusne. Kazna za učenjaka je da njegovo znanje bude dato neznanici. Kazna za muškarca je da ga postaviš za sudiju među ženama, a kazna za ženu je da joj zabraniš da govori.

160. Čije srce žudi

Čije srce žudi za dunjalukom ne nalazi slast osame sa Allahom, a čije srce žudi za igrom, zabavom i provodom ne nalazi slast druženja sa Allahovim govorom, Kur'anom. Čije srce čezne za ugledom ne nalazi slast poniznosti pred Allahom, a čije srce žudi za imetkom ne nalazi slast davanja u zajam Allahu, odnosno dijeljenja na Njegovu putu. Čije srce čezne za uživanjima u strastima ne nalazi slast spoznaje o Bogu, a čije srce žudi za ženom i djetetom ne osjeća slast borbe na Allahovom putu. A onaj ko se puno nada, u svojoj duši ne nalazi čežnju za džennetom.

202. Uspjeh u političkoj areni

Za uspjeh u političkoj borbi nisu dovoljni nevino srce, čista ruka, ispravno vjerovanje i moralnost. Njima se moraju pridodati oštromnost, fleksibilnost, član, te dobro poznavanje društvenih problema i naravi ljudi.

204. Korijeni nesreće našeg Ummeta

Generatori nesreće našega Ummeta u prošlosti i danas jesu: despotski vladari, licemjerna inteligencija, te nezainteresovana i društveno neangažovana ulema.

272. Šejtansko zavođenje pod plaštom pokornosti Bogu

Šejtan te zavodi ženom putem samilosti prema njoj. Zavodi te dunjalukom putem osiguravanja od svih njegovih promjena i neizvjesnosti. Mami te da se družiš sa zlim ljudima dajući ti nadu u njihovu uputu na pravi put. Navodi te da budeš licemjerman pred vladarima u namjeri da ih naputiš na pravi put. Navodi te da razglasiš mahane svoga protivnika pod izgovorom naređivanja dobra i odvratanja od zla. Zavodi te da narušiš jedinstvo zajednice, džemata pod izgovorom iznošenja istine na vidjelo. Navodi te da se okaneš nadi na popravljajući stanja ljudi pod izgovorom zauzetosti popravljanjem samoga sebe. Ohmanjuje te da ostaviš džihad pod isprikom da te ljudi drugdje trebaju. Zavodi te da ne slijediš Sunnet govoreći ti da slijediš praksu dobrih ljudi. Navodi te da se diktatorski ponašaš i samovoljno donosiš odluke pod isprikom odgovornosti pred Bogom i poviješću. Navodi te da činiš nepravdu pod plaštom samilosti prema onima kojima je nepravda učinjena, mazlūmima.

312. Budi nepokolebljiv!

Budi nepokolebljiv u sedam situacija: kad se sukobiš sa neprijateljem, kad staneš pred tiranina, kad smutnja zagospodari, kad iščekuješ zlo, kad nevolje i iskušenja preplave, u zatvoru vladara i u momentu lakomislenosti prevrtljive žene.

379. Mi i 'Izrael'

'Izrael' za borbu sa nama ne priprema grupe plesačica, pjevača i slikara, već trupe komandosa, eskadrile na nebu, flote na moru i rakete za masovno uništavanje. Shvataju li to 'nihilisti', 'urotnici', 'lijenčuge', 'egzistencijalisti', 'prozapadnjaci' i 'zavedeni'?

384. Kome se dijele nagrade?

Mi imamo nasušnu potrebu za inovatorima i inovatorkama, puno veću nego li za 'umjetnicima' i 'umjetnicama', pa i pored toga sve nagrade, sve šanse za dokazivanje i sva svjetla su fokusirana na ove druge dok prvi ostaju kratkih rukava. Još nisam vidio nagradu određenu za mladog inovatora ili izumitelja, dok svaki dan gledam desetine nagrada koje se dijele istaknutima na polju muzike, pjevanja, fotografije... Je li to pokazatelj neše odlučnosti i nastojanja da se priključimo savremenim civilizacijskim tokovima i da se kutarišemo svojih neprijatelja koji nam posvuda zamke postavljaju? Ili smo mi, ipak, samo narod zavedenih, nemarnih i prevarenih?

385. Uzmi stotinu... a daj mi jednog...!

Uzmi stotinu slikara iz ovog Ummeta a daj joj samo jednog pilota! Uzmi hiljadu njenih pjevača a daj joj jednog inovatora! Vodi sve njene igrače i besposličare a daj joj samo jednog marljivog radnika.

512. Razgovor sa srećom

Pitali sreću:

- Gdje prebivaš?
- U srcima zadovoljnih, - odgovorila ona.
- Čime se hraniš?
- Snagom njihove vjere.
- Kako postaješ dugovječna?
- Pomoću lijepog planiranja.
- Kako se daš pridobiti?
- Čvrstom vjerom duše da joj se neće desiti ništa sem onoga što joj je Allah propisao.
- A šta te tjera da odeš?
- Gramzivost i pohlepa nakon umjerenosti, škrtost nakon darežljivosti, zabrinutost nakon zadovoljstva, sumnja nakon čvrstog vjerovanja/ubjeđenja.

608. Vrste učenih

Postoje tri vrste učenih:

- učenjak koji teži Allahovu zadovoljstvu i Ahiretu. On je kao mirisna ruža; njena ljepota te ozaruje a njen miris te osvježava.
- učenjak koji uz Ahiret želi i dunjaluk. On je kao ruža koja i pored svoje oćaravajuće ljepote i mirisa na sebi ima i po neki trn koji uglavnom ne bude.

- učenjak koji traži samo dunjaluk. On je kao trn u pustari bez rastinja, nikakve koristi od njega osim što može poslužiti kao gorivo za peč.

660. Neka te ne obmane!

Neka te ne zavede tuženje čovjeka na nered i izopačenost jer možda je on jedan od njegovih najvećih generatora! I neka te ne zavaraju njegovi napadi na zlotvore, možda je on jedan od njihovih predvodnika! Neka te ne prevari njegov žal za iščeznućem vjere, jer ju je možda on prvi izgubio! Još ne dozvoli da te zavara njegovo sažaljenje prema vjerskim reformatorima (koji po običaju imaju velike probleme - Nap. prev.) jer možda je on prvi koji ih je stao uništavati.

662. U jednom srcu se nikad ne sastaju

Nikada se u srcu jednog alima ne mogu sastati ljubav prema Allahu i prijateljstvo sa tiranima.

663. I nikad se u srcu dalje ne mogu sastati ljubav prema vjeri i prema smutljivcima.

666. Dvije ljubavi ne mogu zajedno

Sljedeće ljubavi ne mogu jedna sa drugom: ljubav prema Bogu i grijesima, prema džihadu i životu, prema žrtvovanju i imetku, istini i vlasti, miru i osveti, preporodu i želji da ti se ništa ne desi, borbi i rahatluku, pravdi i samovolji, narodu i despotskom vladanju, te prema dobru i prijevari.

674. Plodovi

Svaka vrлина daje plodove koji su znak njenog postojanja. Tako je plod vjere dobro djelo, plod ljubavi predanost voljenom, plod nauke skromnost, plod bratstva međusobna samilost, plod predanosti (ihlāsa) ustrajnost na Pravome putu, plod džihada žrtvovanje, plod odricanja od ovoga svijeta (zuhda) darežljivost, a plod ubjedenja (jekina) pokornost.

Ako ove vrline ne daju svoje plodove znaj da se radi o pukoj tvrđnji iza koje ništa ne stoji!

675. Njihove karakteristike

Prvi aktivisti islamskoga poziva su mnogo radili i malo se raspravljali. Bili su škrti na riječima, darežljivi u dijeljenju imetka. Njihova odlučnost da se bore bila je javna, a njihova predanost (ihlās) potajna.

Potonji aktivisti islamskoga poziva puno raspravljaju a malo rade. Darežljivi su na riječima a škrti kada treba nešto od imetka udijeliti. U svom pozivu u vjeru oni su gromoglasni, ali su u borbi za nju nekako bojažljivi. Ipak, nejma ništa loše u tome da se nađu dva različita traga na istom putu i da se razlikuju metodi ako je cilj jedan jer: "Jak vjernik je bolji i Bogu draži od slaboga vjernika, a u svakom je dobro..." (hadis)

693. Nesreća za vjeru

Tragediju za vjeru u svim vremenima su predstavljale dvije kategorije ljudi:

- skupina koja je loše razumijeva, i
- skupina koja je perfektно koristi.

Prvi u zabludu odvođe one koji u nju vjeruju, dok drugi daju argumente protiv nje onima koji u nju ne vjeruju.

789. Najgore siromaštvo

Najgore su četiri vrste siromaštva:

- siromaštvo vjere,
- siromaštvo uma/pameti,
- neimanje sabura,
- neimanje časti i čojstva (murūeta).

823. Ambicije

Ambicija pametnoga je nagradnja, a ambicija glupaka je rušenje.

960. Muslimani i musafi

Broj musafa kod muslimana u 1. stoljeću islama nije dostizao ni desetinu njihova broja danas, pa ipak se danas Kur'an uči sto puta manje nego u to doba. Uz to, njegovo učenje sa razmišljanjem i razumijevanjem ne predstavlja ni stoti dio u odnosu na njegovo učenje bez razumijevanja. Zato se ne čudi što danas Kur'an u dušama muslimana ne čini ni stoti dio onoga što je činio u prošlosti.

967. Propaganda djelom je eftkasnija

Kad bi muslimani prakticirali ono što Kur'an od njih traži, svratili bi pozornost svijeta na njegovu veličinu uspješnije nego li hiljadu udruženja i isto toliko govora i knjiga.

1013. Sa Allahom

Ko traži čast kod nekog drugog, pored Allaha, bude ponižen.

Ko od nekog drugog traži pomoći bude ostavljen.

Ko se na nekog drugog osloni osiromaši i nikad oslonca ne imade.

Ko nekog drugog sebi za druga uzme živi samačkim životom makar bio pod svjetlima reflektora i makar ga vječno povorke pratile.

1045. Poziv

O trgovci vjerom! Svaki dinar koji sakupite biće žarka koja će pržiti vaše kože na dan smotre pred našim Gospodarom.

O vi koji ste vjeru ostavili! Svaki sat vašeg života će vas tužiti pred Allahom na dan kad pred Njega budu iznesena vaša djela.

O vi koji vjeru omalovažavate! Da nije vjere ne biste bili sigurni za svoje živote, časti, imetke i prava.

O vi koji radite za vjeru! Uživajte u duševnom miru, čestitu životu i radujte se susretu sa svojim Gospodarom! O kako je divno da On bude zadovoljan vama i na dunjaluku i na Ahiretu!

Prevodilac
Kuala Lumpur,
uoči Ramazana 1414
/11.02.1994.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	4
UVOD	6
SPECIFIČNOST POSLANIKOVE, A. S., BIOGRAFIJE	6
IZVORI POSLANIKOVE BIOGRAFIJE	11
Kur'an časni	11
Vjerodostojna Poslanikova tradicija-Sunnet	11
Arapska poezija iz doba Muhammeda, a.s	12
Biografska djela	12
Siretu Ibn Hišam	13
Tabekātu Ibn Sa'd	13
Tārihu-t-Taberi	14
KASNIJI RAZVOJ PISANJA U OBLASTI SIRE	14
PRVO POGLAVLJE:	
Muhammedov, s. av. s., život prije poslanstva	15
Povijesni događaji	15
Pouke i poruke	17
DRUGO POGLAVLJE:	
Poslanikov život od početka poslanstva do seobe u Abesiniju	21
Povijesni događaji	21
Pouke i poruke	25
TREĆE POGLAVLJE:	
Od seobe u Abesiniju do seobe u Medinu	27
Povijesni događaji	27
Pouke i poruke	29
ČETVRTO POGLAVLJE:	
Od Hidžre do učvršćivanja Božijeg poslanika u Medini	32
Povijesni događaji	32
Pouke i poruke	35
PETO POGLAVLJE:	
Ratni pohodi Božijeg poslanika, a.s	42

Povijesni događaji	42
Bitka na Bedru	42
Bitka na Uhudu	44
Bitka sa Benu-n-Nedirom	47
Bitka protiv Saveznika	48
Bitka protiv Benu Kurejze	49
Izlazak na Hudejbiju	51
Bitka na Hajberu	53
Bitka kod Mu'te	54
Osvojenje Mekke	55
Bitka na Hunejnu	56
Pohod na Tebuk	57
Pouke i poruke	58
ŠESTO POGLAVLJE:	
Najznačajniji događaji nakon Osvojenja Mekke	72
a - Bitka na Hunejnu	72
b - Rušenje idola	86
c - Pohod na Tebuk	89
d - Oprosní hadždž	92
e - Vojna misija Usame ibn Zejda	94
f - Smrt Božijeg poslanika, s.a.v.s	95
Napomena	97
BILJEŠKA O AUTORU	97
IZVODI IZ DJELA "Ovome me naučio život"	101

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

السيرة النبوية

دروس وعبر

تأليف

د/ مصطفى السباعي

